PAUL CLAUDEL
CAP-DE-AUR
PRECIZARE

„Nu vă puteţi da seama ce a însemnat, la timpul ei, bomba care a fost *Cap-de-aur*", spunea André Gide lui llaude Amrouche. Într-adevăr, până în acel an 1190 în care a fost publicată piesa, de la Shakespeare şi Goethe (chiar de la Eschil, afirmă unii comentatori printre care se numără şi Gâde) nu se mai pusese în teatru atât de direct, de vehement, de brutal, în faţa dogmelor religioase şi aautorităţilorlaice constituite, problema destinului omului şi a rostului său pe pământ. Şi încă într-un moment în care preocupările dominante erau atât de departe de acest soi de întrebări şi de frământări. Iar chipul nebulos, aproape anarhic pe care-l îmbracă pe alocuri protestarea din pricina însuşi excesului de vehemenţă precum şi a pluralităţii ei, tulbura şi mai mult, ca o amâninţare pe care o face şi mai neliniştitoare voita ei ambiguitate. Comentând afirmaţia lui Gâde, Claude Amrouche scria: „La timpul ei, spune Gâde. Pentru el poate. Pentru mine, *Cap-de-aur* continuă să fie şi astăzi aceeaşi bombă cu puternică încărcătură explozivă. Pentru mine şi pentru alţii. Născuţi sau care se vor naşte. În această tragedie, primăvara poetului izbucneşte cu toată forţa proaspătă a făgăduielii: seva ei albastră şi amară ţâşneşte irezistibil şi se dezlănţuie în dezgheţurile uriaşe ale iernii. La drept vorbind, ea reprezintă primăvara oricărui om". Spre gfârşitul vieţii poetului, când Jean-Louis Barrault stăruie pe lângă el să-i dea voie să joace şi tragedia *Cap-de-aur*, Glaudel îi răspunde cu o hotărâre de neclintit: „Aş avea impresia că mă văd gol pe scenă; piesa aceasta este însăşi tinereţea mea cu conflictele şi sfâşierile ei cele mai aprige şi nu suport să o văd jucată". Iar în *Memoriile improvizate* preciza: „*Cap-de-aur* este expresia unei crize prin care cred că trec mulţi tineri, poate chiar cei mai mulţi… Copilul devenit adolescent, ajuns la vârsta lucidităţii şi la momentul în care toate forţele s-au dezvoltat pe deplin, simte că se sufocă la el acasă şi vrea neapărat să-şi cucerească independenţa, autonomia. Din această aspiraţie decurge nevoia de libertate, de violenţă care se traduce în chip atât de diferit…"

Într-adevăr, nesupunerea, mândria izolării, a singularizării, a creării, setea de spaţiu, de lirism, totul se împleteşte exploziv în această tragedie a unui tânăr abia adult. Claudel adaugă însă: „În *Cap de aur* această forţă oarbă, sălbatică, forţă instinctivă, clocotind firesc

în toţi tinerii, se loveşte de una şi mai puternică, reprezentată de Prinţesă, căreia trebuie în cele din urmă să se supună, scrâşnind din dinţi". Prinţesa întruchipează tot ce este suavitate, adâncă înţelegere umană, iubire şi înţelepciune. De aceea, Claudel preciza, în vederea interpretării piesei: „Rolul Prinţesei este deosebit de important din pricina a tot ce reprezintă ea în chip simbolic".

Copleşitoarea tristeţe, tragicul sfârşitului rezultă mai puţin din moartea eroului cât din evidenţa înfrângerii lui morale. Simon Agnel îşi propusese să pună stăpânire pe întreaga lume pentru a o schimba. Dar fără să-i fie prea limpede în ce trebuia să conste această schimbare. Lucrul acesta nu trebuie să ne mire. În mediul în care trăia şi la vârsta la care scrisese piesa, fără a întoarce deliberat spatele marilor frământări şi dureri ale lumii, Claudel avea asupra lor şi, mai ales, asupra unor eventuale soluţii raţionale, temeinic fundamentate, o viziune foarte nebuloasă şi eliptică – pentru a nu spune chiar mărginită – fiind foarte imprecis informat. Atitudinea lui faţă de alcătuirile sociale şi politice ale lumii era la fel de nebulos şi subiectiv protestatară: „Vedeam în anarhie – mărturiseşte el în *Memoriile improvizate* – un gest aproape instinctiv împotriva acelei lumi congestionate, înăbuşitoare, care ne împresura şi care determina pe anarhişti să arunce bombe la întâmplare, cu disperarea celui ce se îneacă şi caută cu orice preţ aer". Pe bună dreptate şi cu multă pătrundere sintetizatoare, Ovidin Cotruş scria în studiul său publicat în *Secolul 20* nr. 2 din februarie 1969:

„Anarhismul claudelian se legitimează astfel ca un protest individualist împotriva teoriei pozitiviste a integrării funcţionale a individului în supraorganismul social ca parte constitutivă şi lipsită de autonomie a unui întreg unitar şi autonom. E semnificativ faptul că şi aşa-zisa lui conversiune din ziua de Crăciun a anului 1886 îi apare tot ca un protest individualist, ca o încercare de smulgere din ceea ce el numea «ocna materialistă», ai cărei paznici principali erau corifeii pozitivismului: Comte şi urmaşii săi, Taine şi Renan… Dialectica, atât cea hegeliană cât şi cea materialistă, îi sunt străine la acea dată iar, mai târziu, când avea prilejul să le cunoască, prejudecăţile sale dogmatice, cărora le-a acordat o funcţie spirituală liberatoare, vor constitui obstacole de netrecut în calea înţelegerii lor adecvate".

Jertfa lui Simon Agnel a fost inutilă fiindcă ţelul pentru care se jertfise era el însuşi inutil prin nebulozitatea lui. Dar această

nebulozitate era reală sau aparentă? Adevăratul imbold nu fusese liniştitor sau inconştient drapat în falduri somptuoase sub care se ascundea doar o aprigă dorinţă de putere, de dominare totală? Lucrul nu este exclus, ţinând seama de starea de spirit în care se afla Claudel în acel moment. S-a vorbit de înrâurire shakespeariană şi es-chiliană. În acea vreme, Claudel avea o admiraţiepasionată pentru Wagner. Simon Agnel are multe trăsături comune cu eroii wagnerieni. Ca mai toţi intelectualii francezi din acea epocă – lucru ce pare de necrezut astăzi – Claudel admira pe Wagner mai mult ca poet şi ca dramaturg, aducând o concepţie revoluţionată în teatru, decât ca muzician. În *Cap-de-aur* se furişează însă şi umbra lui Nietzsche. În *i* acei ani, când se afla într-o societate simandicoasă şi exasperant conformistă, Claudel obişnuia să pronunţe din senin numele lui Nietzsche.

— Ce ţi-a venit? l-a întrebat, odată sora lui, Camille.

— Eu spun Nietzsche aşa cum alţii trag cu pistolul! a răspuns Claudel.

Mai târziu, poetul avea să scrie lui Barrault: „Cum mai poate înţelege cineva astăzi cu adevărat *Cap-de-aur*? Ar trebui reconstituită atmosfera de puşcărie în care trăiam la acea epocă…" În altă scrisoare preciza: „*Cap-de-aur* a fost scris în epoca cea mai tragică a vieţii mele, epocă de luptă determinată de o perioadă de cumplită mizerie morală". Şi în *Memoriile improvizate* subliniază în ce măsură era îngrozit de sufocanta ambianţă burgheză. Repulsia era atât de mare încât ei i se datorează trecătoarea lui simpatie, chiar admiraţie pentru anarhişti. Dar înrâurirea, capital determinantă în cea de a doua versiune a piesei – mai ales în structurarea personajelor – înrâurire mărturisită lui Claude Amrouche tot în *Memoriile improvizate*, s-a datorat lui Dostoievski, polimorfismului personajelor acestuia, tulburelor şi pateticelor lor răzvrătiri anarhice. Claudel era încă departe de momentul în care avea să scrie lui Elemire Bourges: „Sunt pentru autoritatea legitimă, de partea tuturor Jupiterilor, împotriva tuturor Prometeilor". Dar această înclinare spre ordine (o ordine, pe atunci, înrudită prin accepţie cu nostalgia lui Baudelaire care râvnea la un ţinut „unde totul nu este decât ordine şi frumuseţe") se afla în germen în el încă din acea vreme. Plin de contradicţii violente şi sfâşietoare, ca întotdeauna, Claudel avea să întruchipeze această *ordine*, născută din frumuseţe şi înţelepciune, în personajul simbolic al Prinţesei.

Oricare ar fi fost imboldurile generatoare şi ţelurile propuse,

este incontestabil că, pentru societatea şi ambianţa acelei epoci, o asemenea piesă nu putea fi socotită decât o bombă, cum bine spunea Gâde. Iar din punct de vedere literar şi teatral, constituia o uluitoare revelaţie. Dovadă sunt colnentariile condeielor de frunte din acea vreme. De bună seamă, o astfel de piesă nu putea fi jucată pe atunci. Ea a fost tipărită fără nume de autor. Diplomat de carieră, deci funcţionar al unei republici deosebit de conformiste, Claudel era obligat să fie obedient şi prudent. În lumea literară, unde piesa a stârnit numaidecât vâlva, s-a aflat însă curând cine era autorul. Fiindcă Claude], firesc curios să afle părerea acelor contemporani ai săi pentru care avea o deosebită admiraţie şi în judecata cărora socotea că se putea încrede, a trimis prin poştă câte un exemplar mai multoia dintre ei. Ne vom mărgini să reproducem două semnificative scrisori. Una a lui Maeterlinck, alta a lui Octave Mirabeau, scrisori care astăzi prezintă un deosebit interes raportat la toată ambianţa literară a epocii. Precizăm că niciunul, nici altul din semnatari nu auziseră încă vorbindu-se de Claudel care avea numai 22 de ani.

Gând, 21 decembrie 1S90

Stimate domn.

Aţi pătruns în casa mea ca o cumplită furtună. *Am cercetat multe literaturi*, *dar nu-mi amintesc să fi citit o carte mai extraordinară şi mai derutantă ca a dumneavoastră*. *Am sentimentul că a intrat Leviatan la mine în cameră*. *În dumneavoastră a reînviat cumva şi s-a reîncarnat contele de Laulre a-mont*? Cap-de-aur *este tragedia lui Maldoror*? *Trebuie să-mi iertaţi această scrisoare*. *Mi-aţi dat atâtea lovituri de măciucă în cap încât sunt năucit ca cineva care*, *aruncându-se în adâncurile unui ocean*, *este atacat de un rechin*. *Ieşit la suprafaţă*, *îmi ţâşnesc din urechi*, *din nas*, *din gură*, *miraculoasele dumneavoastră imagini*. *Sunt clipe în care – recitind piesa – mise pare că vă văd pitit în fundul unei carceri de nebuni*, *căptuşită cu saltele*, *dar iată că faceţi o mişcare*, *rostiţi un mic cuvânt oarecare*, *urmat de un asemenea torent de alte mici cuvinte care sunt însă atât de miraculoase încât îmi apăreţi atunci dintr-odată*, *fără putinţă de înşelare*, *cel mai mare poet al lumii*. *Ce trebuie să cred şi să spun*? *Nu m-am recules încă îndeajuns*. *Alături de unele enorme poncife şi de pasaje care par traduse din Eschil de către Leconte de Lisle*, *pătrunzi din nou în zona imensă a miracolelor*. *Drumuri pe care un bijutier nebun le-a pavat cu pietre preţioase şi care duc la eşafodsaupe culmea unică a sufletului*. *Aş vrea să vă vorbesc la*

rece, dar sunt prea tulburat şi tremur ca în faţa unei apariţii. Cred că toţi vă vor lua pur şi simplu drept un nebun. În ce mă priveşte – desigur eu nu sâni nici atât de mare, nici atât de puternic ca să vă pot impune – dar încep să cred că sunteţi geniul însuşi sub forma cea mai irecuzabilă sub care s-a înfăţişat vreodată.

MAURICE MAETERLINCK

6 martie 1892

Vă restitui, ca pe un lucru de preţ, volumul Cap-de-aur; *am citit de trei ori această dramă plină de ciocniri, violentă, incoerentă şi genială. Îmi place nesfârşit de mult şi o admir cu pasiune. Criticile? Ei da, ştiu ce obiecţiuni i s-ar putea aduce. Ele nu mă împiedică o singură clipă. Toate dispar, măturate de enormul suflu care animă această tumultuoasă şi frumoasă operă.* Cap de aur *este bătălia fără cruţare pentru victoria dreptăţii, distrugerea fioroasă a învechitelor societăţi, a minciunilor şi, la sfârşit, zorile noi ivite dincolo de ruine şi de sânge în apoteoza sacrificiului consimţit şi a iubirii. Acest simbol mă emoţionează mai mult decât veşnicul Christos plimbat de simbolişti prin beznele concepţiilor lor sadice, un Christos de bordel. Ultima parte a tragediei* Cap-de-aur *este în totul admirabilă. Dar şi în celelalte două părţi sunt lucruri admirabile, pur şi simplu geniale… De-a lungul acestei drame, la fiecare pagină se află sumedenie de viziuni extraordinare, de supranaturalizări adevărate, de analogii cutremurătoare care fac din această operă un lucru cu totul excepţional în literatură.* Cap-de-aur *este de altfel mai mult decât o operă de artă. Aud limpede în ea chemarea crâncenă a profetului strigând de-a lungul lumii împilate, servilizate, năucite, vestirea timpurilor noi. Să mă înşel oare? Vă voi fi întotdeauna recunoscător, scumpe domn, că mi-aţi dat prilejul să cunosc această frumuseţe…*

OCTAVE MIRBEAU

Frecventa – uneori poate uşor supărătoare în această piesă a invocaţiei: *Ol* nu este o reminiscenţă a unui anumit romantism declamator şi dulceag emfatic. Ea corespunde unor intern (; îi şi convingeri ale poetului, situate pe cu totul altplan. Frământat de năzuinfa autenticităţii şi a manifestărilor omeneşti cele mai adânci, gândul lui se îndrepta spre tot ce în om are rădăcini mai străvechi. Încredinţat că, la începuturile omului, întâi a fost strigătul şi mai apoi cuvântul, acel *O*! i se pare a ţâşni din străfundurile ancestrale. Pe de altă parte, faptul că acest strigăt, pentru a se face auzit, cere buzelor să

ia forma unui cerc, nu i se pare nici el întâmplător. În eseul său *Ideograme occidentale1* – scris, e adevărat, mult mai târziu darcare cuprinde observaţii şi împerecheri de simboluri îndelung meditate – Claudel scrie: „Semnul *o* este sufletul în care soarele este încercuit; *O* este şi oglinda care reflectă, încercuită, flacăra unei luminări, aşa după cum este privirea ridicată spre înălţimi, spre steaua aflată deasupra ei”.

I. I.

1 Opere complete, vol. XVIII, Gallimard.

Nimic nu mi-a părut mai frumos decât rostirea omului; *de aceea am aşternut-o pe hârtie în aşa fel încât să fac limpede vădite cele două sufluri*: *acela al plămânilor şi acela al inspiraţiei*. *Numesc VERS răsuflarea inteligibilă*, *mădularul logic*, *unitatea sonoră alcătuită de iamb*, *adică raportul abstract dintre grav şi acut*.

Versul slujeşte la reprezentarea raportului inexplicabil dintre instinctul mut şi cuvântul rostit. *Am adoptat în pagină o aşezare tipografică anume*, *pentru ca versul să nu pară că se sfârşeşte în nedeterminat ci că*, *izbindu-se de un obstacol*, *se întoarce înapoi pentru a se încheia firesc*.

PAUL CLAUDEL

PERSONAJELE

SIMON AGNEL, CAP-DE-AUR, Regele CEBES

Împăratul david principesa

CASSIUS

Numeroşi figuranţi şi figurante

PARTEA ÎNTÂI

(Pe câmp spre sfârşitul iernii)

x

(*Prin fund*, *intră Simon Agnel, în strai de ţară*, *purtând pe umăr un trup de femeie şi în mină o cazma*. *Prin faţă*, *intră Cihes şi înaintează încet de-a lungul rampei*).

Cfâbfia

Iată-mă.

Nevrednic, de nimic ştiutor.

Om nou în faţa lucrurilor nedezlegate de tainele lor.

Îmi întorc ochii spre an şi spre tăria ploioasă şi plin îmi este sufletul de urât.

Nimic nu ştiu şi nicio putere nu am. Ce să spun şi ce să fac?

La ce anume să-mi folosesc braţele astea care spânzura, picioarele astea

Care mă poartă ca visele nopţii?

Vorba nu-i decât huiet şi cărţile nu-s decât hârtie.

Afară de mine, nu-i nimeni aici, unde m-au dus paşii. Şi iată, mi se pare că totul:

Văzduh ceţos, arături grase.

Copaci şi nori târându-se jos, îmi vorbesc într-o rostire fără vorbe, îndoielnică.

Plugarul

Se întoarce de pe ogor; se aude strigătul lui târzielnic.

E ceasul la care femeile se duc la fântâni. Noaptea se şi coboară… Ce sunt eu?

Ce fac eu? Ce aştept eu? Şi răspund: nu ştiu – şi din suflet îmi vine să plâng sau să ţip.

Să râd sau să ţopăi şi să dau din mâini! „Cine sunt eu?”

Lespezi de zăpadă au mai rămas pe alocuri, dar eu ţin în mână o crenguţă de albaspina.

Aşa e Martie: ca o femeie care suflă-ntr-un foc de lemne verzi. Fie ca Vara

Şi cumplita arşiţă de peste zi a soarelui să fie uitate! O, voi, lucruri din întreaga fire, aici, Mă dăruiesc vouă! Neştiutor sunt! Vedeţi-mă: am nevoie

Şi nu ştiu singur de ce anume şi aş putea striga la nesfârşire

Când tare, când scâncit, ca un copil uitat undeva, departe, sau ca tincii rămaşi singuri lângă jăratecul din vatră!

Cer posomorât! copaci, pământ! umbră, seară ploioasă!

Vedeţi-mă! şi ruga asta a mea pe care v-o fac să nu-mi rămână neluată în seamă.

(*Zăreşte pe Simon*.) Ei! cine sapă acolo?

(*Se apropie de el*.)

Ai venit pentru şanţurile de scurgere? E cam târziu.

SIMON

(*se îndreaptă din şale*) Ai spus ceva? Ce vrei de la mine?

Cfâbfâă Ce faci aci, omule?

SIMON Ogorul ăsta e al vostru?

Cfibfâă Da, al nostru.

SIMON

Lasă-mă să sap groapa asta în el.

(*zărind trupul femeii*)

Doamne!

Da' ce-i asta?

SIMON (*continuând să sape*)

Femeia care era cu mine. Cfâbfia

Vai mie!

Cine-i, cine-i femeia asta? Dar o cunosc! Nu cumva e moartă?

SIMON

Nu din vina mea a murit.

Ea este! Ea este! Vai mie!

Aşa mi-a fost dat să te regăsesc, spune? Rece şi udă toată! Tu care atât de bună erai, veselă, plină de viaţă!

Tu eşti, spune, tu eşti?

SIMON

Cebes!

CEBES

Cum? Mă cunoşti?

SIMON

Ce-i cu clopotniţa aceea acoperită cu ardezie, Cebes? Şi în ce ţinut ne aflăm?

CEBES Agnel! Simon Agnel!

SIMON Taci! La noi acasă mai e cineva?

Cfibfâă Nimeni. Casa a fost vândută.

SIMON Tata, nu ştii, mai trăieşte cumva?

A murit. Şi mama la fel. Iar ceilalţi au plecat.

SIMON

Dar tu pe unde-ai umblat, nefericitule?

Pentru ce ai plecat?

Şi femeia pe care o văd aici?

SIMON

Pentru ce? Cine poate şti aşa ceva?

Îmi amintesc: dârzenie nesupusă, ruşine.

Dorinţa de a merge până la capătul drumului, de a porni într-acolo încotro şi tu poţi vedea cum se întind pământurile, cât cuprinzi cu ochii.

Aşa am plecat de acasă, părăsind pe toţi ai mei!

Morţi!

CEBES

Unde te-ai dus?

SIMON

Mai bine!

Nu ştiam că mă iubeşte. Într-o zi i-am prins grumazul în amândouă mâinile şi am proptit-o de zid, în şură.

Fiindcă eram iute din fire. Ea venise după mine.

Am pornit apoi singur prin lume!

Mi-am făurit multe visuri; am cunoscut

Oamenii şi lucrurile care se află pe pământ în vremea noastră.

Am văzut alte drumuri, alte semănături, alte aşezări. Treci şi totul a trecut.

Şi marea foarte departe, şi mai departe decât marea! Şi de-acolo, în timp ce mă întorceam cu o creangă de brad în mina…

Cfibfâă

Atunci ţi-a ieşit ea în cale, în căutarea ta pornită?

SIMON împreună.

Peste sumedenie de munţi şi peste fluvii, am coborât spre miazăzi şi spre cealaltă mare şi apoi ne-am întors aici.

Cfâbfia Unde? Spune!

SIMON

Uite, în bordeiul de colo. Voiam să fac foc. Dar e prea multă umezeală.

(*Se uită în groapă*.) E îndeajuns de adâncă aşa!

(*Iese din groapă*.)

Doamne! Ea e! Şi cum zace, aşa, pe pământ SIMON

Locule! Locule!

Îndepărtându-mi ochii mei nevrednici de la tot ce se află-aici, ce altceva căutat-am oare prin lume

Decât, prin vânzoleala tuturor oamenilor, mărturia a tot ce-aş însemna eu însumi?

Şi iată că, înarmându-şi gleznele, aci a venit să mă afle această mărturie!

În picioare, cu creştetul pletos înfierbântat de văpaia zilei, împurpuraţi de soare.

Ne-am contopit sufletele pe buze; ea mă strângea în braţele-i neştiutoare!

Iar eu am adus-o înapoi, aci pentru ca acest loc din care am plecat să-şi bată joc de mine! Iat-o prăbuşită la picioarele mele!

Blestemat să fie acest ţinut! Să le crape vacile, oftica să le dea în porci!

Vai, mie! O, locule, pământ lutos şi lipicios! Nu-i nimic de capul meu! geaş putea face? La re bun? La ce să caut să fiu Altfel decât aşa cum sunt? Şi aici, Singur, cu picioarele împlântate în pământ, scot strigătul meu dârz

Şi vântul îmi lipeşte o mască de ploaie pe faţă. O, femeie! Credincioasă.

Fără să te plângi, pretutindeni m-ai întovărăşit Asemenea unei zâne cumpărate, asemeni unei regine care-şi oblojeşte picioarele însângerate cu obiele de aur.

Iar eu ţi-am strigat o dată: „Piei din ochii mei, plămadă de noroi!”

Ticăloşia, ruşinea, josnicia furnicând de dorinţi, până la urmă toate le-am întruchipat, însuşindu-mi-le, aşa cum însuşeşti o ştiinţă 1

Şi-ascultă, Cebes, ascultă şi asta: trăgând să moară, îmi strângea mâna şi mi-o apăsa pe obraz, şi mi-o săruta, uitându-se drept în ochii mei, şi spunea că ar putea să-mi cânte nişte prevestiri.

Ga o bătrână lotcă ajunsă la capătul mării, şi, în cele din urmă, când a murit, a vorbit şi a plâns, văzând parcă ceva şi parcă parându-i rău de ceva, nu ştiu anume de ce…

CEBES

Singură şi galbenă la faţă! SIMON

Şi se uita la mine şi plângea şi îmi săruta mâinile cu buzele ei fierbinţi!

Şi eu o întrebam: „Te doare ceva?” şi ea făcea semn din cap că nu.

Şi se uita mai departe la mine şi tot n-am ştiut ce voia să-mi spună. Cine să înţeleagă femeile?

Hai, du-te acum în groapă!

(*Vrea să ridice cadavrul*.)

CEBES Stai să te ajut.

SIMON Bine.

Ţin chiar să facem asta împreună şi întovărăşirea noastră să nu fie uitată!

Eu am s-o iau de umeri şi tu de picioare.

(*Ridică trupul*.)

Nu, nu aşa! Să odihnească cu faţa la pământ. (*O coboară în groapă cu faţa în jos*.)

CEBES Odihnească!

SIMON

Aşa, intră în pământul crud! Şi de-a dreptul! Aci unde nu mai auzi şi nu mai vezi, cu gura în ţărână.

Ca atunci când, pe burtă, înşfăcând pernele, ne prăbuşeam în somn.

Şi acum, am să-ţi încarc cu o încărcătură de bulgări spatele.

(*împinge în groapă pământul cu amândouă braţele*; *când groapa e plină*, *o bătătoreşte cu picioarele*.)

Să punem capacul! A rămas afară doar ţarina al cărei loc l-ai luat tu.

Şi zici că nu mai e nimeni la noi acasă? CEBES

Nimeni. Totu-i răvăşit. Ogoarele au rămas în paragină.

(*Tăcere*)

Taică-su mai trăieşte.

SIMON

Ce spui? Nu cumva vrei să mă duc să-i cer să mă găzduiască?

CEBES

E un biet bătrân; a fost tare necăjit.

Trăieşte singur, din mila oamenilor, toată lumea îl dispreţuieşte.

E cocârjat ca un cuţit de plug şi mâinile îi spânzură până la genunchi. Nu şi-a mai putut veni în fire de când fiică-sa a plecat.

SIMON

N-am să rămân pe meleagurile astea. Se vede cumva locul gropii?

CEBES

Nu se mai vede nimic. Plouă. SIMON

O, învăţătoare!

Tu care, vorbindu-mi cu un glas parcă deosebit, ţineai chipul tău în faţa mea ca o carte deschisă!

Odihneşte mai în adânc decât bobul de grâu în hambar.

CEBES

Adânc în care n-o să mai auzi larma drumului şi a câmpului, scrâşnetele coarnelor plugului şi acelea ale semănătoarelor.

Numai de mine ştiută într-un loc de toţi ceilalţi neştiut.

Şi nici măcar această cazma şi nici toiagul tău, ca vâslă frântă a unui rătăcitor pe ape.

Să nu mai rămână înfipte aici.

(*Aruncă departe cazmaua*.) Şi acum, să mergem.

CEBES

Îngăduie-mi să vin cu tine. SIMON

Vino.

Nu spui nimic?

(*Merg împreună*.)

CEBES Sunt trist… peste fire de trist.

SIMON

Moartea!

Gânduri.

Fapte care dorm, aşa cum nou-născuţi îşi aduc genunchii spre piept, de parcă ar vrea să se întoarcă în găoacea mamei.

Încetezi de a mai trăi.

Amintirea! Bătrâneţea! Bolnavul

Se trezeşte dintr-odată singur şi, în timp ce ploaia bate-n geamuri, aude zgomotul unei linguriţe de argint care cade undeva, dedesubt.

Şi zâmbetul a fost hărăzit bătrânilor.

(*Tăcere*)

A murit.

SIMON

O femeie şi-a tras înapoi mina, ferindu-şi în chip ciudat ochii;

Iar eu, bărbatul, am rămas singur. De aici unde am fost părăsit

Spre care plajă alburie a văzduhului să ridic gura care trage mai departe aer în piept?

Ce-mi spuneam mereu în tăcerea mea? „Voi putea, mă voi strădui…”

Vai! încotro să pornesc, încotro să mă îndrept? Gerurile sunt de fier şi eu rămân aici, moştenire a femeii, plin de ameninţări şi de strigăte îndurerate.

Cum? Şi ce să încerc? Pe unde n-am umblat! Ce n-am văzut! O, zile uşuratice, zile ce n-au fost decât zile de calendar! Dacă.

Asemenea unui munte, trupul meu

O pădure de braţe ar înălţa, la ce ar folosi mulţimea mea?

Femeia tânără de lângă mine nu mai este!

Şi totuşi, ieri, în timp ce dormea, am ieşit din casă.

Deşi ştiam că a doua zi aveam să fiu singur.

Era noapte şi inima-mi era mai grea ca o piatră la capătul unei frânghii.

Dar iată că în timp ce paşii mă purtau în neştire, puţin câte puţin.

Am simţit acea viaţă a mea, acel lucru

Necăsătorit, nenăscut.

Rostul care se află în miez de mine însumi.

Dac-aş putea şi eu…

Dar nimănui nu i-a păsat de mine.

**

Ce spui?

SIMON CEBES

Aş putea spune… Şi eu m-aş putea tângui în aşa fel încât să fii înţeles de tine.

SIMON Ai pierdut şi tu pe cineva?

Nu.

SIMON

Vezi tu, înclinarea asta a noastră Pentru o făptură cu chip de copil

E stranie; mă gândesc că veselia acestor făpturi poate nu-i aievea.

Se-ngroaşă când îmbătrânesc şi ajung ca nişte cloşti.

Dar când femeia se duce aşa, ca un pumn de nisip care-ţi fuge printre degete…

Ah! Gânduri găunoasei

Mai târziu, vei învăţa mult mai multe lucruri.

(*Ajung la drum*.)

CEBES Cine se apropie? (*în şoaptă*.) E tatăl ei.

(*Intră un bătrân foarte încovoiat care împinge o roabă în care se află un târnăcop şi un coş*.)

Vorbeşte-i.

SIMON (*în şoaptă*)

Gfâbfâă (*ţăranului*) Bună seara, moşule!

(*Ţăranul se opreşte şi lasă la pământ picioarele roabei*. *Tăcere*.)

Cum merge astăzi?

ŢĂRANUL

Păi… nu mai ştiu. Nu cred să fi trecut de cinci. Zilele nu se lungesc prea mult.

SIMON

(*strigându-i la ureche*) Şi fata dumitale, ce mai face?

ŢĂRANUL

(*uitându-se chiorâş la el*) Nu ştiu, domnule. Nu mai e la mine.

SIMON

Poate o duce mai bine ca dumneata-Mai ştii? ŢĂRANUL

Heil

Ar face bine atunci să mă ajute şi *fe* mine un pic

Vai de capul meu! Bună seara la domni.

(*Iese*. *Cei doi tac un timp*.)

CEBES

(*arătând într-o parte a drumului*) Satul e-ntr-acolo. Vino noaptea asta la noi.

Cebes, tu care eşti lângă mine, mă auzi?

SIMON

Nu, am s-o pornesc în cealaltă parte.

Nu se află loc care să mă poată primi pe mine; nu voi intra în casa altora.

Nu am altă avere decât straiele de pe mine. Dar mă voi aşeza pe o piatră şi mă voi simţi îndeajuns de bogat.

Eu însumi îmi sunt mie masă şi pat.

Nu voi muri, ci voi trăi!

Nu voi muri, ci voi trăi. Nu vreau să mor, ci să trăiesc 1

Află că nu sunt singur.

Cfâbfâă Pe cine ai cu tine?

SIMON

Glasul propriului meu cuvânt. Tot aud pe oameni plângându-se de rele; dar ce rău poate exista oare?

Niciunul.

Iacă! nu se mai vede nimic.

Cfibfâă S-a înnoptat.

SIMON

Ia seama la drum; vorbeşte mai încet!

Mărăcinii uscaţi tremură; crengile trosnesc şi se leagănă fără foşnet, pâraiele gâlgâie în pământ, în picioare, înveşmântaţi de văzduh, în fiecare mină ţinem întunericul.

Melancolie a pământului.

Noi cei ce înaintăm pe marginea drumului sân-l. em singurii care aburim cu răsuflarea caldă.

Ah, sunt tulburat…

Te ascult.

SIMON Vorbeşte-mi. Îmi închipui că ai ceva de spus.

Aş vrea şi eu…

Ce-ai vrea?

Nimic.

Doar o cămăruţă când ninge şi nimeni să nu ştie unde mă aflu.

SIMON

SIMON

Ce mai e şi asta?

Nu sunt decât un copil! Eu n-am avut niciun sprijin şi a trebuit să îndur, să sufăr…

Amare visări mă frământa şi mi-e milă să văd lumina albă!

Nu mă sili să vorbesc ca apoi să-ţi râzi de mine.

SIMON

Am să te iau de păr şi am să-ţi scutur capul. Haide, vorbeşte! Cui să te destăinuieşti dacă nu Celui care, în această clipă, Umblă prin noaptea întunecoasă alături de tine?

28

Şi-ţi mai spun ţie că tu eşti un om, şi nu un copil plăpând cum e colţul alb al seminţei care străpunge păm În tul.

Nu sunt decât cu puţini ani mai vârstnic ca tine dar am jurat

Că voi sta mereu în picioare!

Şi că nu mă voi da bătut şi de fel nu-mi va fi teamă şi voi ajunge acolo unde am hotărât.

Vorbeşte! Sprijină-te de braţul meu

Că noaptea-i neagră şi deloc nu se vede.

CEBES

Fie, ascultă: sunt un bicisnic! Ah, de-aş putea rosti limpede lucruri care de fel nu sunt limpezi!

Cu ce să-ncep

Ca să spun ce înseamnă lehamitea care nu începe ci, ca lucrurile pe care îţi zăboveşte îndelung privirea, rămâne mereu pe loc?

Iată ce ar putea spune tânărul

Care, ca un rege detronat, cu capul trecut prin fundul unui sac

găurit, stă ţeapăn, cu ochii rătăciţi

Şi cu ale cărui plete, vântul, ca o nebună, se joacă

Şi care priveşte fără să înţeleagă ivirea zilei.

Plin de şoapte ca un copac uscat:

Mulţimea oamenilor plini de ei înşişi care îşi pun tot felul de întrebări, care luptă, vorbesc şi îşi holbează ochii

Apoi, întorcând spre noi partea păroasă a capului, se fac nevăzuţi ca zeii Mani;

Prăbuşirile şi patimile solemne;

Norii care acoperă cu umbra dealurile, strigătele animalelor, larma satelor şi a drumurilor.

Pădurea în frunzişurile căreia cânta vântul vânător, carele încărcate cu snopi şi cu flori

Şi Victoriile care trec pe drum ca nişte fete venind de la seceriş, cu obrajii negri de soare ca negrul scoarţei fărâmiţate de stejar, înveşmântate într-un văl şi sprijinind o dairea de coapsa lor de aur.

SIMON

Isprăveşte-ţi gândul. Ce-ar spune tânărul? CEBES

Nimic. Sunt oameni ai căror ochi

Se topesc ca nişte păstăi crăpate din care ar uurge semiţele.

Şi femei în care cancerul s-a aciuiat ca iasca pe un fag.

Şi nou-născuţi monstruoşi cu chip de om şi bot de viţel!

Şi copii siluiţi şi ucişi de taţii lor.

Şi bătrâni ale căror zile, una câte una, sunt numărate de copiii lor.

Toate bolile ne pândesc, ulcerul şi abcesul, epilepsia şi tremuriciul capului şi, în cele din urmă, căşunează guta şi piatra care te împiedică să dai drumul udului.

Oftica îşi aprinde focul ei; părţile ruşinoase mucezesc, ca strugurii; şi burduful burţii

Crapă şi-şi varsă afară maţele şi borhotul.

Nu-i groaznic? Dar viaţa noastră

Din care facem sărbătoare? La o masă de larve se îndoapă

Până ce, ca un câine care dă afară viermi şi bucăţi de carne.

Burta se răscoală şi icneşte pe masă!

Aş vrea să aflu fericirea!

Dar sunt ca un om sub pământ, într-un loc unde nu se aude nimic!

5 – Teatru

Cine ne va deschide poarta? Şi cine va cobori până la mine în locuinţa în care mă găsesc, aducându-mi în mina focul galben?

SIMON

Eu însumi mă aflu în asemenea loc adânc! Dar eu mă voi ridica şi voi sparge uşa şi mă voi arăta în faţa oamenilor.

Ah, ah!

Ce spui?

Acum taci! Ah…

CEBES

SIMON

(*Se opreşte.*)

Ei? Ce ai de răsufli aşa? Ce adulmeci? SIMON

Aerul şi pământul! Ah!"

O, primăvară care reînnoieşte anul, puternică dragoste ce biruie fecioria!

O, tărie a vieţii căreia timpul îi pregăteşte nuntirea! Nu e tulpină în care delirul să nu pătrundă ca un creator, zămislind floarea şi sămânţa!

Vântul e cald.

Cfibfâă

SIMON

Simt în gură gustul untului Amar al mugurilor! Steiul Trupului meu

Se topeşte ca un bulgăre de pământ dezgheţat.

Gust al vieţii! Putere şi dobândire! Din creştet la tălpi, numai putere şi sevă!

Voi deschide larg gura şi voi înălţa braţele şi le voi ţine întinse.

Dar vino odată!

CfibES

Unde mă duci? Uite, am ieşit de pe diurn. SIMON

Ce nevoie e de drum? Ştiu unde mă duc. Urmează-mă.

O, Cebes, cită dreptate ai avut că nu ţi-ai deschis nesocotit inima bătrânilor sau vreunui om oarecare, mai vârstnic

Fiindcă nu ar fi putut să-ţi răspundă, neştiind la ce râvneşti tu.

Dar dacă putem cunoaşte, după gustul pe care-l are, anul unui vin.

Ce ne împiedică să socotim că fiecare generaţie de oameni,

încolţind la vremea ei pe ţarina mamă.

Păstrează în ea o taină comună, un anumit nod în adânca întreţesere a lemnului ei?

(Sau, poate, mă gândesc la o velinţa ale cărei culori ţesătoarea le alătură una după alta.)

Copilul este înţărcat la unsprezece luni; dar înţărcarea minţii se face mai târziu

Şi până să înveţe să-şi chibzuiască singur hrana (tainul cumpănindu-se cu costul lui), sânul nu-i este luat şi nici tăiată legătura cu izvorul.

Aşa că, dacă-ţi lipeşti urechea de inima mea…

Dar şi eu sunt plin de tulburare.

Ne depărtăm din ce în ce mai mult. SIMOJN

În privinţa oamenilor, fie tineri, fie vârstnici, eu unul nu m-am sinchisit de ce se află înăuntrul lor.

Dar un copac a fost tatăl şi dascălul meu. Copil, mi se întâmpla uneori ca, de inimă rea şi amară.

Să nu pot suferi pe nimeni pe lângă mine. Aerul pe care îl mai respirau şi alţii mi se părea înăbuşitor.

Încercam atunci nevoia să caut singurătatea şi în sânul ei să hrănesc în taină obida şi ura pe care le simţeam crescând în mine.

Astfel, am întâlnit acel copac şi l-am cuprins, strângându-l în braţele mele ca pe un om mai din alte vremi.

Fiindcă, dinainte ca eu să mă fi născut şi după ce noi vom fi trecut dincolo.

El se afla şi va continua să se afle acolo şi măsura timpului lui de fel nu e aceeaşi. Câte după-amiezi n-am petrecut la picioarele lui, după ce-mi golisem gândurile de orice larmă!

CEBES Şi ce te-a învăţat?

SIMON

Acum, în ceasul acesta de nelinişte, de spaimă, acum, trebuie neapărat să-l regăsesc.

(*Ajung sub un copac uriaş.*)

O, copac, primeşte-mă. Singur am plecat de sub ocrotirea crengilor tale şi iată, tot singur mă reîntorc acum la tine, o, tatăl meu cel neclintit!

Ia-mă din nou sub umbra ta, o, fiu al Pământului. O, lemn, în ceasul acesta de buimăcire, o, tu, şoptitorule, împărtăşeşte-mi şi mie

Acel cuvânt pe care îl întrupez eu şi a cărui cumplită căznire o simt în mine!

Tu, prin tine şi în tine, nu eşti decât o necontenită străduanie, smulgerea neostoită a propriului tău trup din materia neînsufleţită.

Bătrânule, cum sugi tu pământul ca pruncul sânul mamei.

Împlântând, răsfirându-ţi în toate părţile rădăcinile tale puternice şi subtile! Şi cerul, cât de legat eşti de el, şi la chemarea lui cum te încordezi şi te avânţi, cât eşti tu de mare, într-o frunză uriaşă, Formă a Focului!

De pământul pe care nu-l sleieşte strânsoarea tuturor rădăcinilor fiinţei tale.

Şi de cerul nemărginit, cu soarele şi astrele toate din zodiile anului;

De acest cer de care te prinzi cu gura ta alcătuită din toate braţele tale, cu întreg mănunchiul trupului tău, apucându-l cu ele.

Tu, de amândouă, şi de cer şi de pământ pe de-a-ntregul şi deopotrivă ai nevoie ca să te ţii drept!

La fel şi eu vreau să mă ţin drept! Să nu-mi pierd sufletul! Seva asta esenţială, umezeala asta lăuntrică, din mine, şi clocotul

Al căror rost este omul acesta care mă aflu a fi, să nu le risipesc aşa cum face o uşuratică tufă de ierburi şi de flori. Să cresc în întregimea mea.

Să rămân unic şi drept!

Dar nu freamătul vostru, crengi desfrunzite, goale în văzduhul opac şi nebulos.

Vin astăzi să-l ascult.

Ci pe voi, rădăcini adânci, şi pe tine, străfund de obârşie al pământului din care vă hrăniţi, vreau să vă cercetez şi vouă să vă dau ascultare… (*Rămâne în picioare sub copac. Tăcere de durată nedeterminată*)

SIMON

(*suspină ca ieşind dintr-un vis*) Să mergem!

CEBES

Nu, Simon, n-ai să pleci astfel. N-ai aflat nimic sub acest copac al cunoaşterii?

SIMON

Alte lucruri aflat-am decât cele pe care le pot spune.

CEBES

Tocmai. Alte lucruri decât cele pe care le poţi spune, asta şi cer să aud. Dacă, într-adevăr.

Vreo lege anume hărăzită sufletului tău, O poruncă Sau o voinţă de neom

Te îmboldesc cu genunchiul printre bieţii de noi…

(*îngenunche în faţa lui*.)

SIMON Ce vrei?

CEBES Să-ţi aminteşti de mine.

SIMON

De ce vrei să mă faci să vorbesc? îndepărtează-te de mine fiindcă întreg cugetul meu fumegă şi clocoteşte şi întreaga mea fiinţă este cutremurată.

CEBES

Eu cel dintâi te-am chemat. SIMON

Ce faci?

CEBES îţi caut mâinile. Lasă-mă să ţi le cuprind. Nu le trage înapoi.

Ah! Ah!

(*Tăcere*.) SIMON

CEBES

Ce spui?

SIMON

Un duh a suflat peste mine şi vibrez ca un stâlp! Cebes, o putere mi-a fost dată; aspră, sălbatică. Este înverşunarea bărbatului şi nu este pic de femeie în mine!

CEBES Fierbinte te rog.

SIMON

Nu nădăjdui să afli mai mult decât mă învoiesc să spun despre ce s-a petrecut cu mine.

37

Ascultă! Am înţeles şi nu am să-ţi dau drumul. Eram aici, alături de tine!

Fără doar şi poate trebuie să-ţi vorbesc pe loc şi pe loc să-mi răspunzi!

N-ai să pleci, înainte

De a-mi fi dat partea care mi se cuvine.

Răspunde! Dacă nu, mă voi ridica şi, uitându-mă în ochii tăi, mă voi lua la trântă cu tine!

Fierbinte te rog!

Mi-ai luat vederea! Mi-ai smuls nădejdea şi bucuria.

Mi-ai luat femeia şi mi-ai ucis-o! Şi iată, ţie mă adresez acum!

Şi înalţ spre tine chemarea mea în numele femeii pe care amândoi am iubit-o

Şi în numele milei pe care trebuie s-o ai pentru mine care sunt chip al propriei tale fiinţe.

Nu mă lăsa în negurile în care mă aflu.

O, părinte, părinte – nu sunt aici, oare, fiul tău?

Pe tot ce îmi lipseşte, fierbinte te rog!

Iată, n-o să dau drumul mâinilor tale

Şi, asemenea femeii care a murit şi care, până să-şi dea sufletul, ţi le-a ţinut apăsate pe obrajii ei, vezi, la fel ţi le voi ţine şi eu pe obrajii mei

Până ce îmi vei fi răspuns.

SIMON

Aş putea rămâne locului întreaga noapte fără să mă clintesc.

Şi un cuvânt nu aş spune şi cei care ar trece pe-aici nu m-ar vedea.

Mă aflu singur şi mulţimea oamenilor se află răspândită în jurul meu, pe câmpii sau în casele pe care şi le-a făcut, lângă luminile pe care şi le-a aprins.

Iar eu, la această cruce de drumuri voi ridica mina

Şi nu-mi va fi frică şi voi face un jurământ) repetând vorbele care mi-au fost destăinuite.

(*Ridică mâna*.)

O, Simon, nu am să dau drumul celeilalte mlini. SIMON

Află că un drept mi-a fost hărăzit. Află că o putere mi-a fost dăruită. Cine eşti tu şi ce vrei?

Sunt cel ce te roagă fierbinte, o, tinere mai vârstnic I

SIMON

Cui te încredinţezi tu? Un lucru cumplit mi-a fost dezvăluit mie, care nu eram decât un copil. Şi sunt plin de spaimă şi plin de slăbiciune. Ia-mi şi cealaltă mână, frate!

(*îi dă şi mâna dreaptă*.)

Nu suntem amândoi decât nişte copii în noapte, în mijlocul acestui uriaş univers. Cu toate astea, o putere se află în mine şi mi-e milă de tine.

Mântuieşte-mă!

SIMON

Iubeşte-mă! Înţelege-mă! Jură să fii cinstit faţă de mine şi încrede-te cu totul în mine.

Ia seama: asta înseamnă mult; nu hotărî fără să cumpăneşti limpede.

CEBES

Sunt gata să fac tot ce spui. SIMON

Ceea ce tu vei face pentru mine, eu însumi voi face pentru tine.

Vrei să mă iubeşti? Tu îmi ceri doar vorbe, Iar eu, regeşte, mă voi da pe mâinile tale.

CEBES Cum asta?

SIMON

Tu ţii în mâinile tale un om ce fiinţează.

Trăiesc şi sunt prezent cu taina sufletului meu.

O, moarte! O, noapte! Două făpturi vinovate s-au întâlnit în acest loc!

Te prinzi cu mâinile de straiele mele şi ceea ce mâinile tale ating eşti tot tu

Dar totodată sunt şi eu iar eu nu sunt decât un om!

Înţelege-mă! înţelege cu mâinile această durere: omul sortit să fie schilod şi lipsit de cunoaştere!

Ce măreţ lucru este faptul că gura asta îşi rosteşte al ei *Eu*!

Dar acest consul care trebuia să rămână deschis.

Ochii se duc şi cel ce este în picioare se clatină1.

1 Acest paragraf ilustrativ al unui anumit fel de exprimare, eliptică, a lui Claudel, obligă pe traducător să citeze concluzia lui Robert Mallet, editorul *Operelor complete*, după o zadarnică discuţie avută cu poetul asupra unor versuri sau replici nu numai obscure, ininteligibile, ci, aparent, chiar negramaticale: „Zelul meu este neavenit. Claudel stăruie şi îşi menţine toate obscurităţile stilului, mirat de întrebările mele. Înţeleg stăruinţa lui să se exprime în acest fel. Dar nu îndrăznesc să-i pun întrebarea care ar trebui să pună capăt tuturor celorlalte: «Dar de ce nu înţelegi şi dumneata că e firesc ca un asemenea fel de exprimare să trezească mirare») (*N.R.F.*, 1 sept. 1955.)

Iată că toate lucrurile se schimbă; trebuie să rezist! Am rătăcit ca un licăr; trebuie să mă înalţ ca o flacără înrădăcinată!

Nu mă lăsa singur! Măcar tu să ai încredere în mine!

Spune-mi că aşa ceva este cu putinţă.

CEBES Nădăjduieşte.

SIMON Da, voi izbuti.

CEBES În acest loc, eu, cel dintâi, mă închin ţie.

SIMON

Ai îngenuncheat în faţa mea! Ce ruşine! Tot aşa cinsteşte-mă, de vreme ce m-ai întâlnit: iată, împreună ne aflăm amândoi. Rămâi, şi eu să-ţi fiu altar. Apropie-te deci, şi sprijină-ţi capul de mine.

CEBES Mă rog ţie şi îţi aduc închinarea mea.

SIMON O, mândrie! Strânge-mă deci la pieptul tău!

În cazul de faţă, *consul* este gura, considerată ca un soi de reprezentant prin care se exprima *eul*.

41

CEBES

Ce-i asta oare?

Ceva îmi curge pe cap!

SIMON

E sângele meu; astfel, deşi lipsit de sâni, omul va şti să-şi dăruie laptele lui.

Gât despre tine, iată-te acum ca o slujitoare care, înainte de a pleca.

Îmbrăţişează copacul crucii.

Dar acest lucru răstignit, cu falca lui de piatră trage spre cer lanţul de spini

Şi un piţigoi ciripeşte pe umărul lui dărăpănat.

Primeşte sângele meu peste tine. Pentru ca sângele meu să ţâşnească, îmi voi străpunge pieptul, aşa cum mâna hotărâta înfige securea în codru!

Da, sângele meu curge. Astfel ne aducem unul altuia cinstire, tu şi cu mine, care purtăm prin întunecimi, în vinele noastre, un sânge fierbinte!

Aşa cum, dincolo de moarte, două rude se recunosc în noaptea veşnică, fără să se vadă.

Şi se reped una spre alta vărsând râuri de lacrimi.

Te salut, o, Rege!

Te strâng în braţele mele, Măria-ta! Şi iată, am gustat din sângele tău, aşa cum guşti primul vin care curge din zăcături.

(*Se ridică*.)

Te du cu bine.

m SIMON

Rămâi cu bine.

CEBES

(*lese*.) SIMON

Şi eu pe cine am? Pe cine?

(*Face câţiva paşi şovăitori*.)

Doi copaci şi întreaga noapte în spatele meu!

Norii se destramă şi într-acolo se văd stele.

O, dreaptă cumpănire a lucrurilor în noapte! O, puteri care, potrivit propriei voastre meniri, lucraţi cu o tărie de neînvins!

Şi eu la fel îmi voi îndeplini lucrarea mea şi voi face să se clintească uriaşa piatră; târându-mă dedesubtul ei.

Dintr-o opintire o voi ridica în spinare, aşa cum măcelarul aruncă pe umerii lui jumătate de vită.

Să făptuieşti, să făptuieşti, să făptuieşti! Cine îmi va da puterea să făptuiesc? Ah, ah!

(*Se întinde pe jos cu faţa la pământ*.)

O, noapte, mamă!

Striveşte-mă sau astupă-mi ochii cu pământ!

O, mamă, de ce mi-ai crăpat, de-a lungul lor, pielea pleoapelor? Mamă, sunt singur!

De ce mă sileşti să trăiesc, mamă?

Aş fi mulţumit dacă, mâine, pământul ud de rouă nu s-ar mai înroşi pe geana răsăritului! Noapte, atât de bună îmi pari mie!

Nu pot! Nu pot! Vezi-mă, noapte, şi pe mine căci fiu îţi sunt.

Şi tu, Pământ, uite, mă culc la pieptul tău!

Noapte cu inimă de mamă! Pământ! Pământ!

(*îşi pierde cunoştinţa*.)

PARTEA A DOUA

O sală în palatul Regelui; ferestre înalte în fund. E noapte. Gebes, bolnav, este întins pe un pat. O lampă mică se află la căpătâiul lui, pe jos. Împrăştiaţi la întâmplare, oameni, întinşi şi adormiţi, răsuflă greu sau sforăie.

Pantomimă. Regele intră cu o privire rătăcită, desculţ, cu straiele răvăşite. Aleargă de colo-colo prin sală, pradă unei violente frământări.

CEBES

(*fără să-l vadă pe Rege*) Toţi dorm! Opaiţul sfârlie şi fumegă. (*Se întinde cu greu pe spate*.)

REGELE

(*cu voce înăbuşită*, *geme*) Vai mie!

CEBES (*din ce în ce mai în şoaptă*)

Doi, patru, şase, opt, doisprezece, Paisprezece.

Şaisprezece, optsprezece, treizeci şi şase, Şaptezeci şi doi, o sută patruzeci şi patru… Aş vrea să pot şi eu dormi!

REGELE

Vai mie!

CEBES Mi-e sete: aş vrea un strop de apă! Dar nu voi bea. Mi-e rău! Noaptea-i lungă. Dac-aş putea măcar aţipi!

(*închide ochii*.)

REGELE

Ah!

CEBES

Cine oftează? E cineva aci! REGELE

Ah!

(*îl vede pe Cibes şi-l priveşte*.)

Nici tu nu poţi închide ochii, copile?

CEBES Nici eu.

REGELE Nu-ţi e sete? Nu vrei să bei ceva?

CEBES

Iertare, Sire, dar nu voi bea nimic până ce el nu se va fi întors.

REGELE

Sire! Dar mai există aici un Sire? Nu-mi mai spune Sire, copile!

Am fost lăsat singur în palat şi în cetate cu fiica mea; toţi au plecat fiindcă duşmanul se apropie.

Puţin le pasă lor de mine! Primul ministru făcea totul şi se mărginea doar să-mi spună şi mie cum mergeau treburile. Şi venea întotdeauna la ceasuri atât de nepotrivite, încât mă împiedica să mănânc la vremea mesei.

Stomacul meu nu-i sănătos; trebuie să mănânc mereu la aceleaşi ore.

Se adunau câte zece sau câte douăsprezece şi aduceau o sumedenie de hârţoage. Caraghioşi oameni mai vezi astăzi!

Acum s-au dus cu toţii. Primul ministru a şters-o şi el, luând şi diamantele ca să le pună la adăpost.

Până şi slugile au plecat. N-a mai rămas nimeni aici.

(*Undeva un orologiu începe să sune miezul nopţii*.)

La fel e şi în oraş. N-au mai rămas decât săracii şi cei care n-aveau unde şi cu ce să plece.

(*Numără cele douăsprezece bătăi*.) Cât e ceasul?

Miezul nopţii.

CEBES

REGELE

N-a mai rămas nimeni aici. Şi eu nu pot dormi şi rătăcesc prin palat De la bucătării până în hărăbăile de poduri şi mi se pare că aud oamenii dormind în dosul uşilor şi jarul care a rămas pe vetre mai aruncă o slabă licărire.

Bieţii oameni care au venit ieri şi care, văzând palatul pustiu, au cerut îngăduinţa să petreacă noaptea aci.

Au, de bună seamă, vedenii: vor „să vegheze şi să se roage".

Se pare că pretutindeni am fost bătuţi. A fost o ruşine!

Prostia

Întrece nenorocirea şi necinstea îneacă totul. Şi duşmanul pătrunde cum îi poftește inima.

Urgia s-a abătut peste noi!

(*Tăcere*. *Se aud paznicii sforăind*.)

Ascultă cum străjuiesc străjile!

Unul şuieră, altul horcăie, altul strigă prin somn, atât de adânc doarme. Un glas, o trompetă, o răbufnire de foaie.

(*Tăcere*.)

Îţi spun că spaima s-a abătut peste oraş

Şi fiecare stă ascuns şi nimeni nu mai îndrăzneşte să iasă din casă.

O, popor! O, cetate! O, biata mea ţară prăpădită, răvăşită, călcată în picioare şi dată la o parte din cale, ca o târlă de oi!

Vai mie! vai mie!

Noaptea asta cumplită n-o să se mai sfârşească odată?

Fiindcă îmi este groază să văd ce îmi este dat să văd, m-am culcat: o, somn, ucide-mă cu săgeţile tale de plumb!

Dar nu am putut dormi: ochii mi se deschideau pe nimicnicie.

Nimicnicia nu ştie nimic şi nimic nu înseamnă.

Dar bezna ne înăbuşă ca o pătură.

Spinarea îmi tremura, picioarele mi se răsuceau şi răcneam,

cuprins de spaimele morţii.

Am sărit jos din pat şi acum alerg încoace şi încolo, izbindu-mă cu capul de pereţi.

Şi iar dau cu ochii de locurile astea groaznice şi pretutindeni nu întâlnesc

Decât Spaima şi Sminteala aducătoare de moarte!

Tu, copile, nu ai vrea să dormi?

CEBES Nu pot dormi.

REGELE Atunci, am să stau aici, să aştept cu tine.

CEBES La ce depărtare se află duşmanul?

REGELE

Gel mult de o zi.

Socotesc că bătălia a şi fost dată.

Încă cinci ceasuri până la ziuă!

O să vedem, o să ştim îndată ce s-a petrecut…

CEBES În chiar dimineaţa asta. Trebuie neapărat.

REGELE Unde se află părinţii tăi, Gebes?

CEBES

Nu ştiu, Sire. Războiul, ca un puhoi, i-a luat şi pe ei.

REGELE

Eu am doar o fiică. Nu am avut copil, cruce de bărbat.

CEBES

Cu mine vorbeşti, Sire?

REGELE

Ce galben la faţă eşti, bietul de tine! Boala ta e rea.

Bine a făcut Cap-de-Aur că te-a lăsat aici. O să te îngrijim din toată inima, băieţaşule.

Îmi place să mă uit la tine! Vreau să-mi umplu privirea

Cu tot ce e tânăr (aşa cum şi eu am fost cândva) şi cu începutul – cu ochi plini de mirare – al voiniciei!

Omul tânăr doarme adânc, liniştit; visează, şi soarele dimineţii se află în visul lui.

Ziua din ajun a fost strălucitoare şi tânărului îi va fi atât de plăcut să se trezească!

Şi eu am fost tânăr, şi eu am fost un flăcău.

Şi mai înainte, de mult, un copil mic, mic de tot. Şi iată: acum am şaptezeci şi cinci de ani şi sunt bătrân şi mă aflu la sfârşitul vieţii.

Şi, vai! ce-am ajuns şi ce mi-e dat să văd!

CEBES

Am să mor totuşi înaintea Măriei-tale.

Am fost cântărit şi nu a fost aflată în mine greutatea

Care să mă ţină drept pe picioare şi să-mi îngăduie să umblu.

Da! Ce minunat este să trăieşti!

Ce uluitor este să trăieşti!

Ce putere înseamnă faptul trăirii!

Cel ce trăieşte

Şi-şi are amândouă picioarele împlântate pământ, ce mai poate avea de jinduit zeilor? îmi dau duhul şi tot ce cer este ca mai întâi să se întoarcă.

REGELE Cine să se întoarcă?

În

Lumina zilei.

Lasă… mori!

CEBES

REGELE

(*Regele se ridică şi umblă încoace şi încolo, plin de neastâmpăr.*)

Lasă… mori! Toţi trebuie să murim!

O, ţară! O, ţară! Iată că Regele rătăceşte singur prin palatul său şi nu-ţi mai poate fi de niciun folos fiindcă e mai bicisnic decât o lehuză.

(îi *îneacă o tuse seacă.*)

Vai, vai mie! O, ţară!

Te-ai lepădat de mine! Toţi spuneau că prea mult construiam, că nu ştiam ce făceam şi nu mi-au îngăduit să mai mânuiesc eu banii.

Dar nu face nimic! N-am încetat să te iubesc ca mai înainte, o, regatul meu. Şi mi-a fost dat să te văd astfel nimicit şi prădat!

Vai mie, vai mie! Cutremuraţi-vă, semeţe turnuri care vă înălţaţi până la stele şi care vă oglindiţi în zăgazurile de apă printre licurici şi printre romănite!

Smulge-te din rădăcini, fag strămoşesc, care te înalţi în curtea de onoare! Prăbuşeşte-te, viţă a neamului meu!

Şi voi, turnuri, despuiaţi-vă de la temelie până la crenele!

Ei, şi voi ăştia toţi, treziţi-vă!

(*Se loveşte de unul din paznicii adormiţi care scoate un mormăit.*)

Cine face degeaba umbră pământului aici? (*îl loveşte cu piciorul.*)

PAZNICUL

Ei!

REGELE

Trezeşte-te odată, sac cu lâna! Scoală, buturugă!

(*îl loveşte din nou şi de mai multe ori cu piciorul*.)

PAZNICUL (*prin somn*, *cu glas pâslos*)

Ei, ei!

Nu împinge aşa! Cad! Cad!

REGELE

(*Îl apucă de un picior şi-l Urăşte prin sală*)

Te trezeşti sau nu? Spune!

PAZNICUL (*se trezeşte şi se freacă la ochi*)

Ce e? Cine e? Ce vrei? Ce s-a întâmplat? Cât e ceasul?

(*îşi dă seama că cel ce l-a trezite Regele*.)

„” să isăaj-ul

REGELE

(*se îndreaptă spre mijlocul scenei şi bate furios cu mâinile într-o tobă*. *Toţi se trezesc şi se uită la el*, *dar rămân pe loc*, *înmărmuriţi*.)

Frumos vă stă, paznici!

(*Tăcere*.)

Aţi adormit cu toţii şi prima parte a nopţii nici nu s-a sfârşit încă!

Vai, nu le e gândul decât la mâncare, la băutură şi la pălăvrăgeală.

Brute, clini care ştiu doar să dea din coadă! Cum încetează să clănţăne, adorm.

Mintea lor e îngustă; nu sunt în stare să cugete singuri.

Nu ştiţi oare unde am ajuns? Nu ştiţi în ce cumplită aşteptare ne aflăm?

Trebuia să vegheaţi şi să staţi cu urechea la pândă! Să vă încordaţi auzul şi să aşteptaţi!

(*Se aude privighetoarea afară*.)

Privighetoarea cânta şi, cât e noaptea de lungă, nu-şi strânge băierile inimii. Cât e noaptea de lungă proslăveşte minunile Domnului.

Şi voi n-aţi fost în stare să rămâneţi treji? Nu vă mai alungă somnul bietele voastre necazuri

Fiindcă acum, precum vedeţi, sunteţi descotorosiţi de grija lor. Nu puteaţi să vegheaţi şi să nu dormiţi?

Nu. Ga cei mai netrebnici argaţi, voi dormiţi!

Poate cineva să fi venit în acest timp şi să vă fi privit.

Asemenea păsării care vine în zbor dar nu se aşază pe ram.

Dar ei dorm şi mă lasă singur!

Iar eu, David, regele cu plete albe.

Rătăcesc prin sălaşul meu şi prin şanţurile morţii, gata să-mi dau duhul

Şi-mi calc în picioare coroana şi, ca pe un copil sau ca pe o sălbăticiune pe care o încolăceşti strâns cu braţele, îmi ţin cu mâinile inima să nu-mi sară din piept.

ÎNTÂIUL PAZNIC Iertare, o, Rege!

AL DOILEA PAZNIC

O, Rege, de ce ne trezeşti şi nu ne laşi să dormim?

Lasă-ne! Stinge luminile şi dormi împreună cu noi. Uite, pune capul pe pieptul meu; curând or să mijească zorile.

Lumina îmi bate în ochi şimi-i vătăma. Iaca, dorm.

(*Capul* îi *cade pe piept*. *Regele se uită la el*, *şi deschizând puţin câte puţin gura*, *începe să caşte*.)

AL TREILEA PAZNIC

O, Rege, vezi şi că Măria-ta căşti?

De plictiseală! Căscatul este duhul pustiului care pândeşte în noi.

Vorbeam, dar vorbele noastre nu erau decât un zgomot şi de dimineaţă până seara nu ne îngăduiam niciun răgaz.

Dar, adevărul adevărat este că suntem morţi.

Fiecare din noi este lehămisit.

Ca omul, care se întoarce dimineaţa acasă beat şi se culcă fără să se mai dezbrace şi să se mai descalţe.

La început, inima a tăcut, dar apoi a început să se tânguie ca un pisoiaşcare miorlăie încetişor.

AL DOILEA PAZNIC Taci, suflete, taci, biete suflete, ce tot vrei?

AL PATRULEA PAZNIC

Şi iacă, o să fim stinşi.

Aşa cum stingi o lampă care te otrăveşte şi pe care o înăbuşi cu o cârpă udă.

ÎNTÂIUL PAZNIC

O, noapte! O, deszăvorâre!

O, uşă deschisă prin care pătrund adierile!

Am venit aici şi ne-am întins pe burtă pe pragul tău.

Dar abisul a rămas mai departe mut şi omul nu-i desluşeşte drumurile.

Astfel stăteam aci când mintea mi s-a dumirit că lucrurile toate fără putinţă de schimbare sunt.

Noaptea-i neagră şi nici vorbă de nădejde.

AL TREILEA PAZNIC

Noi suntem din cei ce mor laolaltă şi iată că întreg poporul va fi găsit mort: bărbaţii, femeile, copiii şi nepoţii.

Să ne culcăm deci şi să dormim.

Sau, dacă ai o nevastă, du-te şi dormi cu ea

Şi ai grijă ca slujnica să nu facă prea mult zgomot în bucătărie sau copilul în camera de jos

Şi şoarecele în dulap sau musca lovindu-se de geamuri.

Fierbinte ne-am rugat dar a fost în zadar. Păcatul ne apasă şi neştiinţa noastră e de nebiruit.

Pentru ce am venit pe lume? Tot atât de bine putem acum şi muri. geam avea de făcut altceva şi pentru ce-am face-o?

Nu suntem în stare să putem să sărim de pe un picior pe altul, ca cineva care ar sta în picioare într-o baie fierbinte

Sau ca cineva care cască după ce a suflat într-un tulnic otrăvit!

Aşezarea asta a noastră visează întocmai ca un popor care, asemeni neamului găinilor, înşirat pe răgazurile mării, stă şi se uită cum scăpată un soare care nu va mai răsări de cealaltă parte a zării…

(*Tăcere*.)

ÎNTÂIUL PAZNIC

Iată tot ce era de datoria noastră să-ţi spunem! REGELE

Oameni de nimic! Nebun cine se încrede în voi!

Vă cunosc şi pe voi şi pe părinţii voştri; vă nădăjduiam cât de cât de ajutor

Bătrâneţelor mele, şi nevoii în care mă aflu şi în care îmi aduceţi o slabă mângâiere.

Blestemul cadă asupra voastră, paznici care dormiţi! Blestemul cadă asupra voastră, adormiţilor, visători de vise!

AL CINCILEA PAZNIC

Blestemat să fii tu, bătrâne! Blestemat să fii, mortăciune încoronată, câine putred, paiaţă!

Tu ne-ai adus acolo unde am ajuns!

Blestemat să fii şi tu şi orice om care ţine puterea în mâinile

sale.

Care ţine în mâini, o, Doamne! puterea şi nu ştie cu ea ce să facă!

De ce vii acum să ne trezeşti şi să ne împiedici să dormim?

Tu mă blestemi, bătrâne strigoi? Şi eu îţi întorc printre dinţi blestemul!

Blestemată să-ţi fie viaţa şi îndeletnicirea ta, şi maşinăria puterii tale nevolnice, o, rege pământesc şi trecător!

Blestemaţi să fie dascălii mei! De la cel ce m-a învăţat să buchisesc până la cel ce m-a izgonit cu o palmă, uluit de el însuşi şi cu gura plină de vorbe mari!

Fiindcă m-au luat când nu eram decât un copil şi mi-au dat să mănânc pământ.

Blestemat să-mi fie tatăl şi blestemată să fie, odată cu el, şi mama! Blestemaţi să fie în hrana şi în neştiinţa lor şi în pilda pe care mi-au dat-o!

REGELE Tăcere, zănatecule!

AL CINCILEA PAZNIC

De ce m-ai trezit, bătrâne? Acum n-o să mai poţi să-mi închizi gura!

Pe cine să mai blestem încă? Fiindcă plin sunt de blesteme. Fiindcă fierea mi s-a revărsat şi-mi ţâşneşte până şi din ochi.

Şi încordarea trupului este atât de mare încât coastele îmi trosnesc şi oasele-mi sar din încheieturi.

Mă voi blestema şi pe mine însumi!

Pe mine, fiindcă sunt ticăloşit, pierdut, pângărit, înjosit mai mult decât orice făptură de pe lume şi becisnic dincolo de orice măsură!

Şi-mi voi înfige dinţii în mâini şi-mi voi sfâşia obrajii cu unghiile.

Vino odată, moarte! Vino!

(*Se aude cineva ciocănind uşor la uşă. După o pauză, ciocane din nou.*)

Cine e?

Intră!

REGELE

(*Tăcere.*)

(*Intră, sfioasă, Prinţesa; Regele îşi pune mina streaşină la ochi*).

Cine eşti?

PRINŢESA Tată, pot să intru?

REGELE

Tu eşti, fiica mea? E atât de întuneric aici! Nu le recunoşteam. Sunt şi atât de bătrân! La ce-ai venit aici, copilă?

PRINŢESA Iartă-mă, tată.

Mi-era frică să stau singură fiindcă slujitoarele toate au fugit.

REGELE

Am rămas singuri în acest palat părăsit, în jurul acestui opaiţ pus pe jos.

PRINŢESA

Îmi îngădui, tată, să rămân şi să aştept aici, cu tine?

REGELE Rămâi.

(*Prinţesa se aşază la oarecare distanţă de Cebis*.)

57

CEBES

(*cu glas stins*) Mi-e sete.

PRINŢESA Să-ţi dau să bei? (*Toarnă apă într-un pahar şi se apropie de el*.)

CEBES (*face semn din cap că nu, fără să se uite la ea*)

Nu vreau să beau. La ce bun să mai beau?

Doamne, ce lungă e noaptea!

(*Privighetoarea cântă din nou, aproape de tot de fereastră*.)

PRINŢESA (*cu paharul în mină*)

Cea dintâi privighetoare! încearcă să cânte după cumplita iarnă…

(*Privighetoarea cânta iarăşi*.) CEB – fu

O, pasăre, o, glas puternic şi limpede în noapte!

Dar măsura timpului nu va fi câtuşi de puţin schimbată.

O, taină a nopţii! Şi tu, o, anotimp al goliciunii dragostei, când, fără frunze, copacii nu au decât flori!

Ce spui tu oare, pasăre? Dar tu nu eşti decât glas, nu şi cuvânt.

PRINŢESA Credeţi că o să aflăm vestea de îndată?

CEBES

Ştafeta soseşte la primul ceas al dimineţii. Se întoarce mereu ca omul care vine să-şi aducă înapoi unealta. O aştept să vină înainte de a-mi da duhul.

PRINŢESA

Nu rosti asemenea vorbă! CEBES

Asemenea vorbă! Crezi oare că nu ştiu tot ce înseamnă ea? Apropie-te de oamenii ăştia care pălăvrăgesc în umbra acestei încăperi

şi ascultă-ice-şi spun.

Eu zac aici şi mor înainte de vreme din pricina păcatului părinţilor mei. Sudoarea îmi scaldă faţa.

Şi dacă ai şti ce groază s-a coborât în mine.

Nu m-ai mai alinta ca pe un copilaş care nu poate să adoarmă.

Nu ai cum să-mi aduci mângâiere, femeie, şi nimic nu am de împărţit cu tine. Dar aştept să se întoarcă

Fratele meu mai mare.

PRINŢESA

Aşadar, şi dumneata îmi vorbeşti câinos, aşa cum loţi o fac acum cu noi.

Mă tutu eşti. Şi eu am să te tutuiesc. Şi am să-ţi spun: „Tu nu vrei mângâiere de la mine? Fie, dar poate că nu faci bine".

(*Se depărtează de el*.)

AL PATRULEA PAZNIC

Ei, da! La urma urmei…

Flăcăul acela, cu oastea pe care şi-a alcătuit-o, este în stare să…

ÎNTÂIUL PAZNIC Ce gugumănie!

AL PATRULEA PAZNIC

Tu, tu eşti îngheţat ca un puţ, ca un puţ din care nimeni nu mai scoate apă.

Dar dacă e să vorbim drept, este o mare tărie în acel flăcău. Eu unul nu puteam să-i ţin piept când începea să vorbească.

Şi când, în timp ce vorbea, se şi uita drept în ochii mei.

Fiindcă glasul îi este puternic şi pătrunzător

Şi privirea lui astfel mă sfredelea

Încât până în măruntaie o simţeam şi văpaia ruşinii mi se urca în obraji.

Fie-ne dat să-l vedem întorcându-se cu bucuria. izbânzii.

AL CINCILEA PAZNIC Şi cu ce-o să te alegi tu din asta? AL PATRULEA PAZNIC

Am să trăiesc şi eu cu bucuria în suflet, Dăruindu-mi forţa soarelui şi întinzând mâinile să mi le ude ploaia…

AL CINCILEA PAZNIC

Auziţice spune? Ai trăi cu bucuria în suflet, stârvule?

Auziţi-l ce spune! A şi uitat ce spunea câteva clipe mai înainte.

Ai trăi cu bucuria în suflet? Dar eu vă spun că eraţi de mult morţi şi strop de viaţă nu mai este în voi şi iată acum plângeţi fiindcă

vine duşmanul şi o să vă scoată din pâine!

Nu mai nădăjduiţi zadarnic; credeţi-mă, sabia se află ridicată deasupra capului vostru şi nu se va opri până ce nu vă va nimici, curăţindu-vă dinaintea feţei soarelui!

Sabia, deşi ar fi de-ajuns pentru voi bubatul găinilor sau trichina, ca la porci!

Eu îmi dau bine seama de asta şi nu mai pot de bucurie! Să cadă sabia peste mine!

Nu doresc deloc să mă bucur de viaţă. Fiindcă nu e nicio bucurie să trăieşti. Doresc, dimpotrivă, să mor şi mă simt ca un prădat de tot ce aveam.

Smintiţilor! Vouă vă este destul să vă mângâie viaţa buzele cu degetul ei uns cu grăsime parcă.

Dar pe mine nimic nu mă va împiedica să mor de boala morţii.

Afară doar dacă m-aş apuca să prind bucuria ca pe un lucru pe care-l prinzi cu o mână şi ţi-l smulgi cu cealaltă şi la care nu te uiţi şi pe care nu-l cercetezi.

Şi dacă mi-aş umple cu ea gura, hrană veşnică sau fruct în care-ţi înfigi adânc dinţii, ca zeama lui să ţâşnească şi să-ţi împroaşte fundul gâtlejului!

Nefericitul de mine! Mă zbat în bezne şi ştiu că există ceva ce deloc nu pot vedea.

Fiindcă, iată, am dus lucrurile până la capătul lor.

Omul a muncit, nu a stat fără să facă nimic; a muncit atât cât ziua era de lungă şi de dimineaţă până seară şi de seara până dimineaţa

Şi şapte zile pe săptămână şi şi-a durat opera.

Gâfâie şi poate că ar vrea să se odihnească. Dar opera trăieşte sub el şi nu vrea să fie oprită şi el a ajuns sclavul ei fiindcă e prins de picioare

Şi de mâini şi nici ochii nu şi-i poate lua de la ea.

Şi va fi desprins în cele din urmă de ea ca să moară întins pe pământ.

61

Şi, năpădit de noapte şi de restrişte, singur, zăcând în propriul lui gunoi, va privi spre înlătur

Ga beţivul care, zăcând în şanţ, priveşte cu ochi lui roşii steaua de februarie în amurgul spelb.

Şi ochii lui se fac atunci cade copil şi în ei iveşte o mirare…

Astfel…

ÎNTÂIUL PAZNIC

Astfel ce?

AL PATRULEA PAZNIC Lasă-l. Glasul i se îneacă.

AL CINCILEA PAZNIC

Vă spun că sunteţi prinşi şi nu puteţi fi scăpaţi şi lespedea este pecetluită peste voi. Pecetluită, cimentată şi pironită cu gheare de fier.

Ne aflăm în loc adânc şi lampa arde în mijlocul nostru.

Să nu-mi fie oare îngăduit să împroşc cu scuipat zidurile temniţei mele?

După ce o voi face, capul mi se va apleca în piept şi inima mi se va frânge de tristeţe.

(*Tăcere*. *Regele face semn Prinţesei*.)

PRINŢESA

Ce doreşti, tată?

(*Regele îi vorbeşte în şoaptă*. *Ea* II *ascultă cu capul plecat*.)

AL PATRULEA PAZNIC (*care este cel mai tânăr dintre ei*)

O, când se va ivi iar soarele?

CEBES

O, când se va ivi iar soarele?

O, Marnă aurie.

Pe apa căreia luntraşul crede că pluteşte pe colnice şi pe vii, pe acoperişurile de olane ale caselor şi pe grădinile în care se usucă la soare rufele!

Mai sunt câteva ceasuri.

Câteva ceasuri numai şi soarele îşi va împinge hârălucirea afară din negură!

Cu ani în urmă, când nu isprăvisem încă să cresc.

Mă duceam să mă scald înaintea zorilor şi când mă întorceam la ţărm şi urcam malul, călcând prin inâl şi pe stufăriş.

Vedeam Aurora înălţându-se deasupra pădurilor

Şi, asemeni celui ce parcă ar vrea să-şi tragă înapoi cămaşa pe el, înălţăm gol braţele spre macii de aur!

O, când se va ivi iar soarele? Să te mai văd măcar o dată, soare al pământului!

Fiindcă de aci înainte nu te voi mai zări înălţându-te la răsărit.

PRINŢESA

(*regelui*) Iartă-mă. N-aş putea face aşa ceva.

REGELE Vreau să faci ce-ţi cer.

PRINŢESA Bine. Fie!

Prinţesa iese. Un timp. Se întoarce, îmbrăcată într-o ochie roşie şi cu o hlamidă de aur care o înveşmânta până la >*icioare. Pe cap poartă un soi de mitră; împletit într-o coadă ungă, groasă, neagră, părul îi coboară pe piept peste un umăr. Înaintează cu ochii închişi, într-un soi de cadenţă, foarte în*

7 – Teatru *cel şi se opreşte între lumină şi umbră. Toţi o privesc în tăcere şi cu încordată luare aminte. Un timp. Unul din cei de faţa se ridică, ia lampa, o apropie de chipul Prinţesei şi-l cercetează. Apoi pune lampa înapoi, pe jos, şi se întoarce la locul lui.*)

ÎNTÂIUL PAZNIC

Cine-i asta?

AL DOILEA PAZNIC Taci şi priveşte!

PRINŢESA (*deschide o clipă ochii şi rosteşte în şoaptă*)

Aceea care a închis ochii şi se va trezi dintr-un somn îndelungat.

(*închide ochii. Tăcere.*) AL PATRULEA PAZNIC

Ce vorbeam eu de soare!

Iată că un alt soare se află în această sală şi ne priveşte cu chipul lui strălucitor de raze.

Cine e făptura care, acoperită de un asemenea veşmânt, îşi ascunde mâinile sub o ţesătură de aur?

Ce e acest lucru care, de statură omenească, înveşmântat într-o mantie prea largă, stă între lampă şi noapte?

Întoarce-ţi şi ţine-ţi întors spre noi chipul!

Ia te uită!

Mărinimia de care se bucură nevrednicia noastră ne stă în faţă! Nu-i unul dintre noi pentru care făptura aceasta să nu fi venit anume.

Preafrumoasă oarbă.

Nu-ţi redeschide ochii! Lasă-ne să-ţi bănuim vederea

Aşa, până ce n-ai apucat să ne priveşti!

Ce-i asta?

PRINŢESA (*suspinând*)

ÎNTÂIUL PAZNIC (*cu glas scăzut*)

AL DOILEA PAZNIC

Cum? Nu-nţelegeţi?

fPantomimă. Prinţesa simulează o trezire, cu gesturi extrem de

încete şi cu ochii mereu închişi.)

Priviţi!

PRINŢESA (*suspină din nou*)

Nu… Ah! (*Mişcă încet capul, cu trupul rămas nemişcat.*)

AL PATRULEA PAZNIC Ai să te trezeşti?

PRINŢESA (*în şoaptă*)

Ah!

AL PATRULEA PAZNIC

Bine, lasă.

Dacă pleoapele astea vor să rămână credincioase una alteia.

PRINŢESA

Ah!

Te voi părăsi oare, dulce ţinut? ÎNTÂIUL PAZNIC

Ce ţinut?

PRINŢESA.

„Dormi" îi e numele.

Eu nu trăiesc ci dănţuiesc dormind

Şi rostul picioarelor mele între lăcrămioare şi florile frăgarilor se află.

Fiindcă nu mă pot urni din loc.

Un glas nelămurit îmi spune: „Vino!" Un alt, glas limpede, îmi spune: „Du-te!"

Dar nu mă pot urni din loc.

(*Deschide ochii.*) AL PATRULEA PAZNIC Priveşte şi vezi! Vai, ţi-a şi pierit zâmbetul!

PRINŢESA

(*întinde amândouă braţele şi arată pe cei de faţă*j Cine sunt toţi aceştia?

AL PATRULEA PAZNIC Oameni vii şi eu sunt unul din ei.

PRINŢESA Şi de ce stau întinşi pe jos?

AL PATRULEA PAZNIC E noapte şi în timpul nopţii nu-i lumină.

PRINŢESA Dar lampa de acolo?

AL PATRULEA PAZNIC *Lampas est expectationis.1*

PRINŢESA Şi ce aşteaptă cu toţii?

AL PATRULEA PAZNIC

Moartea care-i pe drum iar poarta a rămas deschisă.

PRINŢESA Şi casa asta ce-i?

AL PATRULEA PAZNIC E casa Regelui.

PRINŢESA

Şi lampa, de ce-au pus-o pe jos? AL PATRULEA PAZNIC Am să-ţi spun: ca s-o poată vedea cu toţii.

(*Scurtă pauză*.)

Dar tu cine eşti, tu care pui întrebări?

(*Scurtă pauză*.)

PRINŢESA

Nu ştiu. Credeţi-mă, adevărat spun: nu mai ştiu cine sunt!

Dar voi, nici voi nu ştiţi? Care dintre voi o să mi-o spună?

— *Efăclia speranţelor* (lat.). 67

AL TREILEA PAZNIC *Gaudium nostru m es et dilectio et jussimus te vaiere.1*

PRINŢESA Adevărat?

AL PATRULEA PAZNIC

Iată-te reîntoarsă printre noi, femeie! Lipsa ta a fost îndelungată dar nu te-am uitat, şi eu unul ades mă gândeam la tine.

PRINŢESA M-ai cunoscut cândva?

AL PATRULEA PAZNIC Nu mă întreba nimic: sunt posac din fire.

(*Pauză*.) PRINŢESA

(*priveşte gânditoare pe fiecare în parte şi fiecare îşi pleacă ochii*)

Acum văd mai bine. Pe toţi vă văd.

Adevărul e că umbra nu vă ascunde şi nici măcar lumina lămpii.

Eu sunt. Ce vreţi de la mine?

Pretindeţi că vă gândeaţi la mine? Iată-mă, sunt printre voi.

De ce ţineţi ochii plecaţi? Vă e teamă să mă vedeţi?

AL TREILEA PAZNIC Nu vrem nimic, femeie, şi nimic nu-ţi cerem.

1 *Eşti bucuria şi dragostea noastră şi-ţi dorim sănătate* (lat.).

PRÂNÂESA

(*se-ntoarce spre întâiul Paznic*) Pe tine te recunosc. (*Se-ntoarce spre Al Doilea*) Şi pe tine! (*Se-ntoarce spre al Treilea Paznic*) Şi pe tine! (*Se-ntoarce spre al Patrulea Paznic*) Şi pe tine!

AL PATRULEA PAZNIC (*se ridică în grabă*) Lasă-mi slobodă calea! Lasă-mă să ies!

PRINŢESA (*întinde mâna spre el*)

Rămâi!

AL PATRULEA PAZNIC

Nu pricep decât frumuseţea ta! Toată povestea asta nu-i decât o

joacă, dar de ce ni se înfăţişează ea

Cu chipul lucrurilor trecute, cu al mustrării de cuget?

Şi, vai, cu acela a tot ce nu a fost? îmi amintesc de dulceaţa iubirii. Nu mă face să-mi fie ruşine în faţa acestor oameni.

PRINŢESA

Ruşine? Dar nu s-ar putea ca şi mie să-mi fie ruşine în faţa lor.

Ca unui om cuminte şi cuviincios care s-ar ţine drept pe picioarele lui printre oameni beţi?

Ah, ah, văd şi ştiu! Vai, văd, văd şi înţeleg!

AL PATRULEA PAZNIC Te salutăm, o, frumuseţe, te salutăm, mustrare.

69

O, notar al celor ce trag să moară, iată că te apropii de noi cu zapisul şi registrul.

PRINŢESA Mi-e milă, mi-e milă!

AL PATRULEA PAZNIC Fii tristă fiindcă şi noi suntem trişti. (*Se aude privighetoarea*.) PRINŢESA

Nu sunt tristă. Privighetoarea cânta şi voi cânta şi eu. Să cânte şi voi cânta şi eu.

Şi glasul meu să se înalţe, ca tăria flautului.

Mai sus, tot mai sus, umplând oraşul şi noaptea.

Voi cânta şi deloc nu-mi voi pune stavilă.

Pasărea cânta numai vara; iarna tace. Glasul meu se înalţă în gerul aspru şi tăios şi spre cerul pustiu: când totul îngheaţă, eu mă înalţ cu toată fiinţa mea.

Fiindcă glasul meu este acela al iubirii şi căldura inimii mele este asemenea căldurii tinereţii.

(*Deschide gura ca să cânte*.)

Taci!

AL PATRULEA PAZNIC

PRINŢESA

Nu vrei să cânt?

AL PATRULEA PAZNIC Taci!

PRINŢESA Bine, nu voi cânta. Dar voi vorbi.

Credeţi voi cu adevărat că eram plecată? Nu, adevărul e că mă aflam cu voi.

Şi nu vă voi spune cine sunt fiindcă ştiţi bine şi câtuşi de puţin nu aţi uitat.

Orice femeie nu e decât o mamă. Eu sunt aceea care creşte şi hrăneşte

Şi care, rugându-se de voi ca pentru voi înşivă, aşa cum mila se roagă.

Primeşte de la voi, pentru a şi-o însuşi.

Strădania informă, din greu izbutită.

Dar fiindcă eu nu vorbesc cu glasul vostru, mă dispreţuiţi

Şi nu vă mai închipuiaţi că o să mă mai vedeţi; dar iată, în cele din urmă, tot m-am arătat vouă.

AL PATRULEA PAZNIC Tu să fii oare?

PRINŢESA (*după ce i-a privit pe toţi în tăcere*)

O, nebunilor, nebunilor! Ce să vă spun? Ce să vă spun?

Credeţi oare că v-aţi putea ascunde de mine? Vă pătrund limpede gândurile până în străfunduri.

Nimic nu se piteşte sub umbra înşelătoare.

Şi nu vă veţi putea mereu dosi voi înşivă

Ca un furt cu îndemânare făcut.

Ce-aţi făcut? Cum de v-aţi îndepărtat oare de mine?

Aş putea să strig pe fiecare din voi pe nume

Şi să-i cer să se ridice în picioare

Şi aş putea să-i depăn, de la capăt, faptele una câte una, şi fiecăruia să-i arăt cât a fost de nebun şi cum a păcătuit

Din vina lui nu din a altora.

Şi fiecare ar sta atunci în faţa mea ca un om pierdut!

O, îngâmfatule! O, josnic şi neobrăzat tovarăş de drum! O, cumplită şi demnă de dispreţ întrecere de măsură!

M-ai azvârlit de aici dar acum te voi învinuiş va trebui să mă asculţi.

Te voi învinovăţi cu glas acru şi tăios care-ţi va străpunge ca o sabie inima

Şi voi fi faţă de tine mai aspră şi mai copleşitoare decât e pentru soţul ei soţia cea mai nesuferită.

AL PATRULEA PAZNIC Ce putem noi face?

AL TREILEA PAZNIC

Va trebui oare să plângem în hohote în faţa ta, ca mătrăguna? Să facem să se cutremure luna cu strigăte mai înfricoşătoare ca ale ucigaşului prins?

ÎNTÂIUL PAZNIC

Ce vină ne aduce? N-am cunoscut oare şi noi femei Aşa cum şi ea este femeie? Şi ce oare am aflat în ele decât nimicnicie?

PRINŢESA

Şi eu, eram oare atât de urâtă.

Atât de neplăcută încât niciunul din voi nu s-a îndurat să mă ia drept iubită şi să mă urmeze?

Ce-aţi făcut voi pentru mine? În timp ce eu, ce nu v-aş fi putut dărui?

Uneori muza se rătăceşte pe un drum pământesc

Şi folosind ceasul de seară la care oamenii îşi sorb fiertura prin aşezările lor.

Rătăcitoarea cu părul împletit cu lauri se strecoară desculţă, îngânând stihuri, de-a lungul apei.

Singură ca cerbul temător de oameni.

Eu însă, deşi îmi sunt dragi acele adăposturi.

Nu stau veşnic în peşterile izvoarelor şi în văgăunile pustii, printre stejari.

Ci cobor la răscrucile drumurilor şi chiar şi în cetăţi.

Şi zăbovesc prin pieţe şi la ieşirea locurilor de petrecere spunând:

„Cine vrea să schimbe mâini pline de mure pe mâini pline de aur şi să cântărească.

Cu greutatea cărnii inimii lui, iubirea de veci trainică?”

(*Se apropie de fiecare din cei de faţă şi siindu-i să ridice capul apucându-i de păr şi de bărbie, se uită drept în ochii lor*.

Apoi se reîntoarce la locul ei şi tace.)

AL PATRULEA PAZNIC Mântuieşte-ne sufletul dacă poţi. PRINŢESA

Nu veţi mai şti de mine.

Umbrele şi lampa aceasta să fie martorii unei despărţiri judecătoreşti.

În mai multe rânduri, în clipe la fel de grele şi întunecate, v-am atras cu asprime luarea-aminte, dar voi m-aţi respins.

Aici, la pâlpâirea acestei lămpi.

Acum, că sunteţi trecuţi pe răbojul morţii, mă ivesc din nou

Nu ca să înnod din nou firul, ci ca să dau mai limpede în vileag ruptura’ lui.

Iată-i:

Mă cheamă şi mă roagă în acest ceas în care nimic nu mai pot face pentru ei. Voi însă, ce-aţi făcut oare din mine?

Se cade să cunoaşteţi moartea-Dar eu sufăr o pedeapsă nedreaptă şi vă sunt, fără niciun folos, mustrare.

Vai mie! cita încăpăţânare şi neştiinţă am întâlnit!

Aş putea să gem, să mă jelesc, dar de vreme ce nu sunteţi în stare să vă auziţi soţia ţipând în durerile facerii, cum aţi putea oare să mă ascultaţi plângându-mă de voi?

Cât s-a făcut de târziu! Şi va trebui, de aici.

Singură să plec ca o văduană fără milă gonită din casă.

O să vă căiţi şi o să tânjiţi după mine în ultima clipă.

Dar vă părăsesc pe voi şi această casă în care păianjenii să-şi ţese de-aci înainte, pânzele.

(*Pauză*; *Prinţesa se îndreaptă –*, *de-a-ndărătelea*, *spre patul lui Cebes*; *ajunsă* lângă *pat*, *apleacă spre cel ce zace în el capul*.)

Şi tu, bolnavule…

(*Ce b's ridică ochii spre ea şi începe să râdă*.)

De ce râzi?

CEB – fu

Din pricina podoabei pe care o ai pe cap. Te privesc şi nu pot să mă împiedic să râd.

PRINŢESA

Priveşte-mă mai cu luare aminte. Crezi că nu aş putea să te vindec?

CEBES

Şi ce e de făcut, Graţie-a-Ochilor, ca să mă vindec?

(*Pauză*)

PRINŢESA

Trebuie să mă crezi, Cebes, şi să mă iubeşti. CEBES

Mi-am dăruit tot sufletul unuia singur şi voi muri, dar nu-l voi dărui altora. (*Tăcere*.)

Ce ai de spus?

PRINŢESA (*făcând o mişcare*)

Adio!

CEBES

Nu pleca. Mai rămâi lângă mine.

PRINŢESA Ia-mi mâna asta într-ale tale.

(*El o ia*.)

Şi ascultă acest din urmă cuvânt!

CEBES

Rosteşte-l…

Adio!

PRINŢESA

CEBES Nu, nu! Nu cuvântul ăsta crud. Nu pleca!

PRINŢESA

Adiol

Chipul Culegătoarei-de-Flori care ciută. Se pierde într-atâta în umbrele dese ale amurgului încât nu i se mai văd decât ochii şi gura care pare viorie.

Spre soţie se îndreaptă cel ce iubeşte şi uşa se deschide fără ca nimeni să se arate. Adio! Plec dintre voi…

(*Ce bes se ridică pe jumătate, întinde mina şi i-o trece peste obraz-Tăcere solemnă*.)

PRINŢESA (*se întoarce repede în mijlocul scenei*)

O, tată.

Mi-ai poruncit să mă arăt astfel vouă tuturor a, şi iată-mă acum pe mine, o biată fată, înveşmântată în acest domnesc strai.

Am vorbit, amestecând în cuvântarea învăţată pe de rost şi alte vorbe. Mă doare în suflet, mă doare şi sunt adânc tulburată.

Şi tu, tată, iată, te văd muşcându-ţi barba

Şi pironind în pământ ochii tăi însângelaţi. Lasă-mă, rogu-te, să plec!

Frumoasa şi strălucita domniţă care vorbea adineauri nu mai există.

Acum, vezi-mă, nu mai sunt decât eu, biata fată grijulie doar de unghiile şi de faţa ei.

Rămâi cu bine, tată, rămâneţi toţi cu bine.

Durerea pune stăpânire şi pe mine şi trebuie să mă ascund

Şi să bâjbâi cu mâinile întinse prin gangurile negre.

O, tată, o mamă pe care n-am cunoscut-o!

Curând voi zace lungită la pământ cu palmele deschise

Sau, cu un adânc izvor de sânge în mijlocul pieptului, voi urma pilda slujitoarei mele care doarme şezând într-un jilţ.

O, grele şi neavenite veşminte, căderi de pe mine! (*Prinţesa iese*).

REGELE (*se ridică mânios*)

Pleacă! Bine faci!

Nu-i o nălucire, iată urgia aievea!

Priviţi-mă, eu, moşneagul, pe barba asta căruntă de care trag cu amândouă mâinile, jur

Că prăpădul întruchipat

Se înalţă în faţa noastră şi strigă: *Adsum*}!

Îl auzeaţi vuind ca o bătălie dincolo de zare

Şi acum iată că Spaima Morţii, cu pene la pălărie, cu obraji de aramă, ca un uriaş zgâlţâie eşafodul nostru!

„Rătăceam în noapte, orfană cu inima roasă de un câine al iadului, asudând o spumă mai clisoasa ca aceea a cămilei.

Acum în plină zi.

Merg în fruntea legiunilor, prin sânge şi prin licăririle focurilor de arme, asemenea unei căpiţe în flăcări, ridicând ameninţător braţul ca o urgie şi strângând în dinţi o sabie lată ca o vâslă!" AL CINCILEA PAZNIC

Te înfrunt Spaimă-a-Morţii! Nu mă tem de tine!

Tocaţi-mă, tăiaţi-mă în bucăţi: capul meu retezat va sări şi va muşca!

Trăsnetul să mă dejghioace şi, ca Aiax, aruncând înapoi trăsnetul şi apa mării pe gură şi pe nas.

Stei sângerând, voi scuipa.

1 *Iată-mă* (lat.) –

77

Cerule, blestemul meu care-mi va atârna de buze ca o barbă.

REGELE

Destrămare! Prăpăd!

Pădurea e în flăcări, fluviile de pietre se prăbuşesc, clopotniţele pline de clopote se dărâma!

O, câmpiile mele răvăşite!

O, oamenii mei voinici care zac pe toate drumurile ca nişte cărăbuşi striviţi!

O, băcănia şi brutăria! O, sate rău păzite de cocoşul de pe cruce, o, târguri înghiţite de sălbaticul cimitir!

A trecut vremea arăturilor şi a strângerii bucatelor şi a gustării tihnite între cuţit şi pâinea dospită! Noi înşine, ca nişte vite care au crăpat, vom putrezi printre urzici şi printre cei cu bube-n cap. Sau vom fi siliţi să ne ascundem din nou prin peşteri şi păduri şi să deprindem iarăşi vorbirea nimfelor şi a corbilor.

O, neam! o, dinastie! Am trăit îndelung! Şi îndelung regele a cârmuit această ţară.

Singuratic, mereu cu grija înţelepciunii şi cu ochii lui arizi mereu ţintă la îndatoririle sale.

Cârmaci pe care pârghia îl vesteşte de despletirile mării, îndemânatic să se descurce în această noutate a stelelor!

Să încetez să mai văd şi să mai simt?

Ah, viaţa

Ne priveşte cu două feţe:

Zorile cu obrajii lustruiţi cu miere şi cu ceară

Şi Grija cu chipul tăbăcit ca al unui bătrân pescar tăcut, vărsând lacrimi de păcură!

Nu-mi mai rămâne decât să cad pe spate

Şi să fac să răsune caldarâmul cu ţeasta mea de Rege!

AL DOILEA PAZNIC

Potoleşte-te, potoleşte-te, o, Rege, nu vorbi atât de tare şi taci dacă nu poţi dormi! Tăcere.

Fiindcă, iată, soseşte partea cea mai de temut a nopţii şi care de fel pentru ochii omului nu-i făcută.

Şi iată şi o orânduire care, de asemenea, de fel pentru om nu-i făcută şi în timpul căreia el îşi iloarme somnul.

Oastea cerurilor trece deasupra pământului cu mare strălucire

Şi poate fi văzută inochiurile de apă şi în puţurile descoperite aflate printre răsadurile grădinarilor.

Aşteaptă cu răbdare şi ascultă cocoşul care cântă-n ioiul nopţii.

Şi cur în'd va fi ceasul la care brutarul azvârle cu un icnet înăbuşit aluatul dospit pe scândura de frământat, semn că zorile se apropie.

Socot că soarele o să se întoarcă iar şi va izbi cu lumină aurie în zidurile înveşmântate cu bătrâna viţă de vie regească.

Şi că lumina aceea va intra împreună cu vântul prin ferestrele înalte şi largi.

Numai la clipa aceea am să mă gândesc până atunci şi-mi voi ţine ochii îndreptaţi în sus. Doar pentru asta sunt făcuţi: să vadă; şi aşa cum se închid trebuie să se şi deschidă.

(*Tăcere prelungă*. *O lovitură de tun*.)

ÎNTÂIUL PAZNIC El e! Ne aduce o veste.

(*Năvăleşte ştafeta*.) ÎNTÂIUL PAZNIC

Vorbeşte! De ce ai deschis o gură cât o şură? şi de ce faci *da* cu capul? Dacă

79

Bucuria, mai mare decât graba, îţi taie răsuflarea şi dacă

Porţi în tine o veste care să nu însemne prăpăd, Zâmbeşte măcar, Cassius, nu sta aşa împietrit şi crunt!

ŞTAFETA

O!

Izbânda!

Ce glorie! Şi ce inimă omenească ar fi îndeajuns de tare ca să nu-şi piardă cumpătul? Şi acum voi, fraţii mei, ascultaţi strălucita veste.

AL TREILEA PAZNIC Vorbeşte! Ce vrei să spui? ŞTAFETA

Că am câştigat bătălia! Da, am câştigat-o.

AL TREILEA PAZNIC

Regatul să fie oare mântuit? Să ne fie dat să mai trăim în el?

Şi ţara asta să dăinuie, încă cu întreg poporul, în tot lungul şi latul ei?

Te ascult cuprins de tremur! Cum?

Să fie oare cu putinţă?

Vrei într-adevăr să ne spui că noi, noi am biruit? 1

ŞTAFETA De bună seamă! Asta am spus!

AL PATRULEA PAZNIC

Părul mi se face măciucă în cap şi lacrimile-mi curg şiroaie, ca neaua care se topeşte… Şi am să dau un asemenea chiot

Încât cei ce-l vor auzi vor crede că un mort s-a ridicat din groapă zvârlind departe de el piatra de pe mormânt.

Cum?

Mulţimea aceea înarmată, eltă frunză şi iarbă, care se revărsa într-o ordine înspăimântătoare în rânduri desăvârşite.

Coloanele acelea îndesate care, într-un singur pas, se avântau peste şesuri şi văi, scurgerea nesfârşită de tunuri…

ŞTAFETA

Îţi spun că am biruit; n-ai auzit? Am câştigat bătălia.

AL PATRULEA PAZNIC

Ce-nseamnă o bătălie câştigată! Primejdia e mai departe deasupra capului nostru.

ŞTAFETA

Cuprins de groază, duşmanul fuge rupând pământul, după ce îşi

oprise înaintarea, ca şi când ar fi văzut Îngerul Morţii.

AL TREILEA PAZNIC

Fără doar şi poate, îl va fi şi văzut. Era aici printre noi şi, de bună seamă, trebuie să li se fi arătat.

AL DOILEA PAZNIC Şi zici că duşmanul dă înapoi?

ŞTAFETA Nu dă înapoi: fuge rupând pământul.

81

AL PATRULEA PAZNIC

Ai adus căldura într-un loc îngheţat, şi într-M noapte neagră, o lumină orbitoare.

Nu te supăra, rogu-te, ai răbdare cu noi: mai spune o dată marea veste, hrăneşte-mă cu vorba asta scumpă inimii noastre.

ŞTAFETA

Am învins! I-am pus pe fugă! Am izbândit prinţ tărie.

AL PATRULEA PAZNIC

Izbânda!

ÎNTÂIUL PAZNIC Nu spui nimic, Sire?

REGELE

Copiii mei!

Nu mai am grai.

Un ceas mai bun decât îl meritam

A sosit pentru mine.

Pentru mine, bicisnic şi nefolositor cârmuitor al acestei ţări.

O, vestitorule, tu ai făcut ca pâinea şi vinul să-şi redobândească gustul!

Să bată clopotele! zvonul lor să fie de sărbătoare şi gurile lor mereu rotunde, înălţându-se sub piciorul clopotarilor, să umple cu bucuria noastră Rotunjimea pământului şi înălţimea cerului! Cântăreţiibiruinţii să se ridicecu toţii în picioare şi înălţând un imn de binecuvântare, Gurile lor să mănânce soare până seara! Aduceţi de băut. Vreau să beau cu tine, o, vestitorule.

Aşa cum fac doi drumeţi ajunşi la un han la margine de hotar.

(*Se aduce de băut.*)

O, soartă bună, beau în slava ta cu mâna aceasta tremurătoare! Primeşte lauda mea!

O, soartă bună, în urma acestui ceas pe care mi l-ai hărăzit, du-ne unde vrei tu. (*Bea.*) Minunat pocal de vin!

ŞTAFETA

Nu mă simt în stare
Să muşc cleştarul pocalului înainte ca bucuria fără măsură
Care mă sălta pe cal în timp ce galopam spre voi
Să nu se fi revărsat toată în vorbe.

Aflaţi că acest regat a fost mântuit de mâini pline le umili bănuţi sau de nestemate.

Lui nu i-a tot ruşine să cerşească pe sub poduri şi la răscruci.
Întinzând mâinile lui princiare.
Îndoindu-şi în nămol genunchii lui oţel îţi…
AL TREILEA PAZNIC L-am văzut şi noi
ŞTAFETA

…uitându-se ţintă înainte cu ochii lui scăpărători, asemenea unei Andromede cu coamă de cal, mai mândru ca zeul vântului când în faţa apelor îngenunche, întinzând mâinile spre lanţuri, pe – itâncile Occismorului.

Până la brâu s-a afundat în cerşire.

Fiecare îl privea cuprins de mirare, şi năpădit de o ruşine tainică, îi dăruia fără o vorbă tot ce avea, punând bănuţi sau giuvaieruri, în ţarină, în faţa lui.

O, Rege al nostru, omul acesta, prinţ neobişnuit prin frumuseţea sa, a venit la noi împodobit cu o seamă de înfăptuiri minunate.

Iar noi, plini de durere ascunsă, ne aminteam de chipul lui sfios şi totodată cumplit.

ÎNTÂIUL PAZNIC Şi aşa a putut să…
ŞTAFETA

Dacă cineva cuteza să-i vorbească cel dintâi, întrebându-l: „Cine eşti?”

El îl privea şi-i răspundea: „Ceea ce ţi se pare căi sunt: nu te înşeli”.

„Vai!” se tânguiau oamenii: „Vai, războiul!
Când vom vedea iar pace?”
— „Aţi vrea să trăiţi în pace?”
— „Firește – spunea fiecare – Ba bine că nu!”
— „Nu poţi trăi în pace, fricosule, fiindcă ţi se va lua totul
Şi duşmanul va veni şi-ţi va pune mâna în beregată şi te va scopi ca pe un berbec”.

Şi celălalt îl mai întreba: „Ce să fac?” – „Să te baţi – răspundea el – să ţii piept”.

— „Şi să învinge, nu-i aşa?” – „De bună seamă; şi poţi s-o faci”, răspundea el privindu-l ţintă.

„Om batjocorit şi călcat în picioare

Astăzi te poţi spăla de ruşine, te poţi ridica din josnicie şi arăta că-i mincinoasă porecla ce ţi s-a dat”.

Vorbele acestea ale lui umblau din gură în gură şi cel ce le auzea

Nu le uita, ci lăsându-şi femeia singură să plângă în aşternut.

Umbla toată noaptea prin odaie, rumegând acelaşi gând:

„Dacă vreau, nu sunt oare în stare s-o fac?”

În cele din urmă, un glas slab dar plin de tăria înţelepciunii

Străbătea-n adâncurile minţii: „Sunt în stare!”

ÎNTÂIUL PAZNIC

De necrezut, de necrezut!

Mi se spusese mie dar nici eu nu crezusem.

ŞTAFETA

Şi iată că în sufletul îndurerat prindea rădăcină o mânie de om întemniţat!

Luându-şi rămas bun de la viaţa tihnită, toţi strigau: „Înainte!” şi se adunau acolo unde răsuna toba.

Încă şovăitori.

Când el venea printre ei, cercetându-i cu privirea şi asigurându-se că totul era aşa precum se cuvine.

Cu toţii întorceau spre el şirurile lor de ochi de toate culorile şi se simţeau dintr-odată plini de încredere şi de tărie.

Toţi erau bucuroşi să-i părăsească pe ai lor şi îndeletnicirile lor.

Cum pe un mal se înălţa un grozam uriaş, adevărat copac cu flori galbene, drag albinelor.

El a pus să fie tăiat şi, după ce l-a sărutat, a poruncit să fie adus în preajma lui; numai după aceea, s-a urcat pe cal.

Şi aşteptând să le vie şi lor rândul să pornească.

Soldaţii ascultau în spatele lor freamătul stindardului, cocoş al războiului, cânt al velelor.

TOŢI

Spune, spune mai departe… ŞTAFETA

Dar când toţi au ajuns pe câmpul unde trebuie să mori sau să birui, Au cunoscut un alt stindard…

ÎNTÂIUL PAZNIC Care stindard?

ŞTAFETA

Care stindard? Nu o fluşturatecă fâşie de mătase, nu o cămaşă de femeie pe care un băieţaş o ridică în vârful unui arac de fasole

Ci, ca o spânzurătoare de pe vremuri cu cior –, chini de hoituri sau ca un catarg cu multe speteze în cruce.

Hâdul stindard al nemerniciei şi caliciei noastre, uriaş] împovărat de lanţuri.

Cu toţii au văzut acest stindard în timp ce picioarele lor călcau un pământ

Îngrăşat ca de frunze putrede, de tatii şi mamele lor!

La început au strâns umerii şi o vreme lupta a fost nehotărâtă

Dar, în cele din urmă, cuprinşi de o turbare ca aceea pe care o stârneşte aurul

S-au aruncat înainte, toţi laolaltă, făcându-şi auzite glasurile lor desperecheate.

Şi atunci, vă spun, o forfotă mare s-a iscat în urma lor, ca şi cum, dintr-odată, deşi era plină zi.

Noaptea înălţându-şi capul ei uriaş cu diadema-i de stele

Ar fi sunat din trompeta ei de vârtej.

Cei din frunte cuprinşi au fost de mirare apoi de tremur iar gloatele duşmane.

Asemenea cailor îngroziţi de zornăitul de lanţuri.

Au căzut pe spate!

Astfel, strecurându-se parcă pe dedesubt, ai noştri au ridicat acea armată

Şi ca pe o puţină au răsturnat-o cu fundul în sus.

Dând peste cap o nesfârşită mulţime de oameni.

Pe pământ ca şi pe apele mărginite de stufărişuri.

Ia uitaţi-vă: priviţi hoardele acelea nenumărate.

Întorc spatele şi fug din faţa noastră, ah! Doamne, cum mai fug!

Să fi văzut atunci măcel şi grămezile de oameni trăgând să moară.

Zbătându-se ca peştii pe fundul lotcii.

TOŢI

Izbânda!

ŞTAFETA

Răcnete înfiorătoare răsunau pe câmpiile însângerate şi tropotul deznădăjduit al călăreţilor şi bubuitul tunului ale cărui flăcări străbăteau fumul des!

Urgie!

I-am alungat cu vârful cizmei ca pe şobolani!

Bătrâni cu braţe vlăguite

Au pus pe fugă batalioane întregi

Şi copilandri al căror glas era pe cale să se schimbe

bprindu-i de căpăstru.

Au adus în rândurile noastre cai cu călăreţi cu tot.

Cu ochii mei i-am văzut.

87

Şi am mai văzut şi aducându-se braţe întregi dei drapele.

Parcă văd şi acum ostaşi cu bărbi aspre sau cui obraji neraşi acoperiţi de ţepi cărunţi

Care, seara, în timp ce se pregătea fiertura.

Osteniţi, stând în picioare, şi strivind cu încălţările lor tufele de ferigă, roşii la faţă ca măceşile sau ca fierarii.

Se uitau lung printre crengi la cerul învăpăiat de la care vine viaţa.

Cât despre el.

Cei care se aflau lângă scările şeii lui primindu-i poruncile

Şi ascultându-i cu buzele întredeschise vorbele, pentru prima dată au văzut pe faţa lui.

Ca pe faţa celui ce în mijlocul unei mulţimi; îşi râde de o păţanie caraghioasă.

Zâmbetul perfid al unei fetişcane.

TOŢI Izbândă! Izbânda!

ŞTAFETA

Acum ochii aceştia cărora le-a fost dat să vadă o asemenea privelişte

Pot să-şi piardă limpezimea, şi globul lor.

Ce-a prins în el asemenea imagine, să se spargă!

O, făptură a mea căreia i-a fost hărăzit să trăiască o asemenea zi!

O, bucurie! Nechezând ca un armăsar neprihănit.

Biruinţa s-a tăvălit pe câmpul de bătălie Făcând să strălucească copitele în soare şi întorcându-şi spre cer pântecul de păstrăv!

CEBES Vestitorule!

ŞTAFETA Cine mă cheamă?

CEBES

Asta e tot ce Cap-de-Aur ţi-a spus? Nu vine şi el de îndată?

ŞTAFETA Domnia ta eşti cel căruia îi spune Cebes?
CEBES Şi dacă sunt?
ŞTAFETA
Dacă eşti, află că poruncă mi-a dat Cap-de-Aur să-ţi vestesc…
CEBES
Ce spui? S-a gândit şi la mine? ŞTAFETA
…că se întoarce:
„Spune-i că mă întorc acolo". Astea au fost cuvintele sale.
CEBES
Se întoarce?
ŞTAFETA Cu prea puţin i-am luat-o înainte.
(*Goarna răsună afară*.)
ÎNTÂIUL PAZNIC Auziţi?
AL TREILEA PAZNIC Aud glasul goarnei…
(*Pauză*. *Zgomot de arme afară*.) AL PATRULEA PAZNIC
Iată-l!
(*Cap-de-Aur intră*. *Figuraţie*.)
REGELE (*ieşindu-i în întâmpinare*)
Ai mântuit regatul.
Bărbaţii care muncesc, femeile care nasc şi câmpiile care ne dau hrana.
Fiecărui lucru i-ai dăruit o nouă naştere
Şi eu însumi, tinere, te salut numindu-te Părinte.
Binecuvântările să se îngrămădească pe scumpul tău cap!
Intră, biruitorule, eroule!
Fii binevenit în această casă şi în această sală, singura în care mai dăinuie un pic de lumină.
Şi cel dintâi care să ţi se închine, precum ţi se cuvine, eu voi fi!
(*Se înclină în faţa lui*.)
TOŢI
(*vin şi se înclină în fala lui Cap-de-Aur*) Slavă ţie!
CAP-DE-AUR
Îţi mulţumesc, Sire! Şi vouă tuturor a!
I
Cine sunt? Ce-am făcut!
Ceea ce trebuie să fie există dinainte. Cine nu ştie?
(*Se întoarce spre Cebes*.) Şi tu, tu ne te bucuri de fericita mea întoarcere?

CEBES O, Cap-de-Aur!
CAP-DE-AUR
Caută-ţi o îndreptăţire! Prefă-te că tot mai eşti bolnav.
CEBES Rămâi cu mine: aş vrea să-ţi vorbesc.
CAP-DE-AUR Vrea să-mi vorbească.
REGELE Vrei să vă lăsăm singuri?
CAP-DE-AUR
Vă cer această îngăduinţă.
Faceţi asta pentru mine, domnilor. Vă rog să mă iertaţi.
Veţi auzi peste o clipă ceea ce, se cuvine să vă spun.
(*Toţi ceilalţi ies.*) CAP-DE-AUR
Iată, Cebes! Precum vezi, m-am întors Totuşi învingător.
CEBES Datorită mâinilor tale biruitoare.
CAP-DE-AUR Primeşte-mă frăţeşte…
(*Se îmbrăţişează.*)
CEBES O, tu care ai putut birui!
CAP-DE-AUR
Le-am lătrat la picioare. I-am făcut să se smulgă şi să se ridice din lăturile în care lâncezeau.
Am văzut, în sfârşit, că ceea ce doream eu exista.
CEBES
Cum ai izbutit?
CAP-DE-AUR
Îţi spun: mă simţeam mai tare pe calul meu ca pe o stâncă.
Şi voiam să stau de vorbă cu tine, dar iată-te încă zăcând în pat.
CEBES Nu mă plânge…
CAP-DE-AUR Te simţi mai bine?
CEBES… fiindcă nu sunt demn să fiu plâns, eroule!
CAP-DE-AUR
Mă sărăceşti de ceea ce-mi datorezi: Nu sunt eu tutorele tău? Crezi oare că degeaba am făcut ceea ce am făcut? Să fi fost oare zadarnică înfierea cucarene-am legat în noaptea aceea tristă? Nu eşti tu al meu?
(*Tăcere.*)
Ei…
Ce?
CEBES
CAP-DE-AUR

CEBES Nimic.

CAP-DE-AUR Chinuieşti firetul sabiei mele şi taci.

CEBES Cap-de-Aur…

CAP-DE-AUR Te ascult.

(*Tăcere*) CEBES Aduci armata înapoi cu tine?

CAP-DE-AUR Da, vine pe urmele mele.

CEBES

Ai izbutit să birui. Ai ştiut să duci la izbânda, poruncind acestor oameni, pe corpuri de armată şi batalioane, şi ei te-au ascultat.

CAP-DE-AUR Da, fiindcă eu văd limpede şi ştiu limpede.

CEBES Ce anume?

CAP-DE-AUR

Ceea ce este de folos şi cum să folosesc folositorul.

Ochiul şi raţiunea spun în acelaşi timp: acum! Şi aceea ce mi se datorează, trebuie să-mi fie plătit.

— CEBES

Iar eu nu văd şi nu ştiu nimic.

Ce-aş fi putut eu face?

În schimb, sunt neîntrecut într-un singur lucru.

În ce lucru?

CAP-DE-AUR

CEBES

Te necăjesc dacă-ţi spun totul? Sau dacă-mi deschid fără înconjur inima? Aşa cum se cuvine Faţă de omul de care m-am sprijinit!

CAP-DE-AUR În ce eşti neîntrecut?

CEBES (*foarte încet*)

În propria-mi

Dăruire.

Dar cui să mă dărui? Doar

Nu cuiva la fel de slab ca şi mine.

Nimic nedesăvârşit nu-mi poate fi de-ajuns fiindcă eu însumi nu-mi sunt de-ajuns mie.

Caut deci pe cel ce cu desăvârşire este drept şi adevărat

Ca să poată fi cu desăvârşire bun şi la fel de desăvârşit să-l pot şi eu iubi.

Nu sunt decât un copil, Cap-de-Aur! Dar ţi-o spun: se află în adâncul meu

Un lucru mult mai vechi ca mine.

Îşi are în el însuşi obârşia şi îşi caută rostul; mâniat împotriva raţiunii şi simţurilor mele schi-loade, îmi face viaţa amară.

Dar deschid ochii şi zăresc soarele care răsare şi care apune.

Văd întreaga fire şi nu aflu în ea nicio bucurie. Şi pe oameni îi văd şi asemănători mie îmi sunt.

Cui dintre ei să vorbesc? I-aş vorbi şi el mi-ar răspunde.

Fiecare strigă: „Plăteşte ca noi dreptul de a fi om”. Dar, lipsit de har şi de pricepere, aşa cum ţi-am spus-o.

Nu pot plăti decât cu propria-mi fiinţă. Şi oamenii toţi nu sunt decât nişte biete făpturi. Dar tu, crezi tu că acela la care mă gândesc există?

CAP-DE-AUR

Pui degetul pe o rană şi în mine veche. Da, există.

Există deci!

CEBES

— Teatru

Dar care dintre noi doi, dintre el şi mine, vorbeşte şi nu este auzit?

M-a respins oare sau cu ce învinuire şi pe mine m-a copleşit?

Jur că acesta-i adevărul:

Nimic pe lumea asta nu se află de care să nu fiu gata să mă despart, aşa cum te scoli de pe un scaun.

Dar văd o muscă, un fir de iarbă, o piatră.

Şi pe el, dacă pe el nu-l pot cuprinde, la ce bun au mai fost ochii mei dăruiţi cu vedere şi mâinile mele cu degete ca şi cum ar vedea?

Iată: înalţ mâinile şi le dau de lucru pretutindeni unde este nevoie.

Dar cineva îmi va vorbi oare de aşteptarea, de strădaniile de a se face mai bun pe care augustul om i le închină ca pe un templu?

Puţin îmi pasă dacă sunt iubit sau nu. Dar eu, eu ştiu iubi şi vreau să văd şi să am.

Când doresc însă limpede şi cu tărie ceva, nu găsesc, în cele din urmă, nimic.

Şi de ce ar trebui să fie altfel mai târziu?

De vreme ce sunt alcătuit din carne şi din sânge precum mama m-a făcut?

CAP-DE-AUR

Ce se petrece cu tine? Te uiţi în chip ciudat la mine şi simt în sufletul tău ceva ce nu recunosc.

CEBES

Te-ai întors plin de glorie şi pentru toţi întoarcerea ta înseamnă întoai cerea unor fericite zile apropiate.

Numai pentru mine nu mai poţi face nimic.

m

CAP-DE-AUR

Ce vrei să spui?

CEBES (*se culcă din nou pe spate*)

Am să mor.

CAP-DE-AUR

Ce spui?

CEBES

Ceea ce doctorii mi-au spus; şi ceea ce ei mi-au spus este adevărul.

CAP-DE-AUR

Nu.

CEBES

Voi muri înainte de căderea următoarei nopţi şi înainte de miezul zilei.

Nu, nul

CAP-DE-AUR

CEBES

Nu de durere mi-e teamă, nici de gheara din pintece şi de cumplita icnire.

Când fierea şi sângele îmi umplu gura şi sudoarea curge din mine ca şi cum ai stoarce un burete.

Toate astea le pot îndura fiindcă nu-s slab din fire şi, în ceasurile de chin, voi avea în faţa ochilor chipul tău, frate al meu.

Dar, pentru ce m-am născut? Fiindcă mor şi iată, de pe acum nu mai exist.

Beznele au fost coborâte peste mine în aşa fel încât dorm în ele şi mă trezesc în ele. Şi nu văd nimic şi sunt surd şi nu aud niciun zgomot.

Iată-mă ca un om îngropat de viu, şi ca un om închis parcă într-un cuptor.

Dă-mi lumină! dă-mi lumină! fiindcă vreau să văd.

Dă-mi aer că mă înăbuș!

Dă-mi să beau fiindcă nu vreau apa pe care mi-o dau ei.

Dă-mi tu apă să beau; setea mă mistuie şi vreau să mor în tihnă.

O, frate, mi-am pus nădejdea în tine; nu mă poţi ajutora? Din suflet te rog, ostaşule, Căpete-nie-de-Aur, frate al meu cu plete strălucitoare!

CAP-DE-AUR

Ah, de ce nu pot face ca vulturul

Care, lăsând să-i cadă din gheare o pradă nefolositoare, crapă şi el în cuibul răvăşit!

De ce m-ai legat de tine pe drumul pe care m-ai întâlnit?

De ce, asemenea mândriei însăşi, îngenunchind în faţa mea, m-ai cuprins în mâinile tale ca pe un copac sau ca pe o fântână?

La pieptul meu, pe inima mea, îşi apăsa faţa pe mustrarea mea de conştiinţă fremătătoare.

Şi acum mă imploră din nou în clipa în care moare I

Nu ştiu nimic. Călcându-mi pe inimă M-am întors spre această casă a păcatului şi mă gândeam că, de vreme ce am renunţat la orice nădejde în mine însumi, Astăzi, voi fi de folos doar cu mâinile mele. Tu vorbeşti de dorinţă; pe mine foamea ceasului prezent mă trage.

Dorinţa hrăpăreaţă mă poartă înainte prin acest loc de prăpăd!

El cere şi aşteaptă totul de la mine şi eu nu pot răspunde acestui copil nefericit şi iată-l că se stinge.

CEBES

Plângi? Asta e tot ce ai să-mi răspunzi? CAP-DE-AUR

La rându-mi

Te implor

Să mă laşi, să nu mă mai întrebi. Ce vrei de la mine? Va trebui oare să te ascund în pântecul meu şi să te nasc a doua oară?

Ce cumplit lucru:

Ai putut să-mi storci de sub pleoape aceşti stropi muieratici.

Îmi pui întrebări iar eu nu pot să-ţi răspund decât cu această deşartă apă.

CEBES

Nu ai să-mi scapi aşa. Răspunde şi eu am să te întreb. Eşti stăpânul meu şi trebuie să-mi răspunzi.

Răspunde-mi când omul moare, ceva din el însuşi mai dăinuie?

CAP-DE-AUR Taci! Nu mă ispiti.

CEBES

Răspunde! Insul rămâne? Fiindcă forma trupului piere, oricine o ştie.

CAP-DE-AUR Răspund că chiul a fost zămislit potrivit cărnii.

CEBES

Şi a muri nu înseamnă a se elibera de carne? CAP-DE-AUR

Lumea asta a fost făcută pentru om şi un hotar a fost tras în jurul lui Penteu ca nimeni să nu iasă şi nimeni să nu intre.

CEBES Voi muri deci, şi nu voi mai exista?

CAP-DE-AUR

Îţi voi spune ceea ce ştiu, şi eu nimic nu ştiu.

În răspunsul meu va fi tăcere şi răsuflarea ieşind din gura deschisă şi neagră.

Tu nu răsuflai când erai în pântecul mamei

Dar sângele ei intra şi trecea prin tine şi inima ta era priponită de inima ei cu frânghia pântecului tău.

Ieşit din ea, ai tras aer în piept şi ai scos un ţipăt.

Şi eu am scos un ţipăt.

Un ţipăt ca de nou-născut şi am tras sabia ascuţită şi fierbinte şi am văzut

Omenirea dându-se la o parte în faţa mea, aşa cum se despart apele.

Şi iată că m-am întors la tine şi te găsesc în lingoarea morţii!

Trebuie oare ca toţi pe care îi iubesc să moară şi să mă lase singur?

Trebuie oare să te veştejeşti în mâinile mele, ca o floare de apă înainte de-a fi apucat să te întreb: „Cine eşti tu?” şi înainte ca tu să-mi fi răspuns?

MUMECA JUKŢEMÎ

NA

A

Groapă de „în I Vrfj Wr! „” „” „g-„riipnpt} n picioare. Se află cineva aici?

Există om statornic aici? Cine va săpa o literă în peretele Muntelui?

Poţi mânca, poţi pune un blid în faţa ta ca să te îndestulezi din el:

Sub dinţi scârţâie nisipul şi din ochi curg lacrimi nevăzute.

Du-te deci acolo unde toţi se duc. Şi acum ţi-o spun:
Nu nădăjdui să mai fiinţezi după ce ai murit!
Care om ar vedea fără ochi? Şi ce-ap putea apuca el fără mâini?
CEBES
Dacă e aşa
O, trup al meu, nu mi-ai fost de prea mare folos! De vreme ce dacă mori, trebuie şi eu să mor odată cu tine.
Voi muri ca un patruped şi nu voi mai fi. De ce mi-a fost dat atunci să aflu acest lucru? (*începe să strige*.)
Ah, ah!
CAP-DE-AUR
Da, strigă!
CEBES
Noapte, o, noapte!
CAP-DE-AUR
Noaptea e întinsă şi adâncă şi soarele piere la venirea ei. r-Tăcerea există unc
CEBES În veci şi pentru veci!
CAP-DE-AUR Strigă! strigă!
CEBES
Pentru tine strig. Tu trăieşti. Tu trăieşti şi te uiţi la mine cum mor la picioarele tale. Oh, oh!
O, Cap-de-Aur, nu poţi face nimic pentru mine? Mi se sfâşie inima!
CAP-DE-AUR (*schimbă tonul*)
Nu-ţi fie teamă. Sunt lângă tine. Nu-ţi fie teamă de moarte. Totul este rău.
CEBES
Nu te duce. Păstrează-mă! Rămâi aici. ia-mă cu tine.
Un pic. Să nu te dezgust fiindcă mor!
CAP-DE-AUR
Priveşte. Îţi ţin mina. Ce-ţi spuneam adineauri?
Da: moartea nu-i nimic. Zâmbeşte. Nu vrei să-mi zâmbeşti?
CEBES Singur!
CAP-DE-AUR Cum?
Singur… Singur, spui?
CEBES CAP-DE-AUR
CEBES

…mor!

CAP-DE-AUR Nu sunt lângă tine?

CEBES

Singur mor.

Fiindcă nu ştiu cine sunt şi mă duc şi intru în pământ ca un izvor pierdut.

De ce spui că mă iubeşti? De ce mă minţi?

Cum m-ar putea iubi cineva

De vreme ce nu exist, de vreme ce nu pot continua să exist?

Sunt tot numai mânie!

În ce încordare şi greaţă mă zbat, încercând să mă smulg zăvoarelor oaselor mele!

Singur mor! Şi mă înăbuş şi este ceva în mine oare nu-i împăcat.

Mai singur decât pruncul ucis de maică-sa şi îngropat de ea sub bălegar cu

Cioburi de farfurii şi pisici moarte în lutul plin de viermi pântecoşi şi trandafirii.

(*încearcă să se ridice*.) CAP-DE-AUR

Ce faci? Stai!

Vezi bine că nu te poţi scula!

(*îl ţine cu forţa pe pat*.)

CEBES

Vreau să mă ridic, să mai umblu. Ah, pot să mai trăiesc. Lasă-mă! Lasă-mă!

CAP-DE-AUR

Stai întins, nebunule! Nu mă recunoşti? Ce vrei să faci?

CEBES

N-ai să-mi dai drumul, ticălosule? Laşule! Te urăsc! Dă-mi drumul odată!

(*îi muşcă mina şi scapă din strânsoare*. *Se ridică şi cade*. *Cap-de-Aur îl aşază din nou pe pat*.)

Vezi?

Uuu! Uuu! Uuu

CAP-DE-AUR CEBES

CAP-DE-AUR

Taci! Potoleşte-te!

CEBES

Uuu

CAP-DE-AUR

Mă îngheţi! Nu urla ca o lupoaică în noapt & a asta blestemată!

O, Doamne! Gebes!

CEBES

CAP-DE-AUR

CEBES

Nu! Lasă-mă!

CAP-DE-AUR

Ai uitat?

CEBES

Lasă! (*Rămâne cu gura deschisă şi lasă încet capul pe pernă*.

Apoi începe să zâmbească. *Pauză*.) Cap-de-Aur, sunt mai multe soiuri de oameni: cei slabi şi cei tari, cei bolnavi şi cei sănătoşi;

Mie îmi este milă de ei, de neîndemânateci şi de bâlbâiţi, de săracii cu duhul şi de cei care cer să li se dea ceva;

Şi de zâmbetul lor în timp ce fiorul ruşinii li se prelinge pe şira spinării;

Şi de cei de care lumea îşi râde şi care nu ştiu decât să se apere cu vorbe şi de cei laşi.

Şi de cei care, din beznele sufletului lor, înalţă o rugăciune ce a nimic nu miroase. Dar ţie, nu ţi se face milă de mine? Iată, îţi voi spune ca femeia aceea care a murit atunci în marginea drumului: „De ce mă laşi să mor?”

CAP-DE-AUR

Ia-mă cu tine, dacă vrei. Crezi că nu sunt şi eu ostenit?

Încercam plin de geamăt să mă smulg din mâini puternice şi aspre

Şi iată, tu plângi şi vrei să mă readuci în cumplitul somnt îmi răvăşeşte vântul pletele şi jalnică se întinde lumea în faţa ochilor mei deznădăjduiţi; şi privesc în jurul meu şi mă umplu de ruşine.

Soarta albinei şi a gânganiei care nu trăieşte decât o zi!

Pasărea din pădure şi ea trăieşte, şi de asemenea omida sub frunziş, şi la fel mărăcinişul care încolţeşte pe stei

Şi fiara şi ciulinul cu flori roşii

şi tu, muribundule, tu mă sfătuieşti să mor!

Nu-mi pot smulge braţele şi coapsele, întregul trup, din aceste cumplite balamale ca nişte cleştii

O, lume! o, făptură a mea! o, destin ruşinos!

Să mă fac ca de fier şi ca un stobor de lemn. CEBES

Ce speranţă?…

CAP-DE-AUR

Te privesc şi tu zaci aşa, întins! CEBES

Lasă, nu de asta e vorba. Totul e mai bine decât crezi. Dar spune…

Nu ştiu… înţelege-mă bine… dar ce mândrie lăuntrică, ce tainică flacără…

QAP-DE-AUR

Nici eu nu ştiu. Mi-e lehamite!

Vorbeşti despre lucruri ascunse pe care limbii îngroşate îi e scârbă să le rostească.

Bazaconii fără rost, sânge care curge ca nişte bale!

Un mic cuvânt, de mângâiere veghează în străfundul oricărei renunţări.

Dulce nu-mă-uita de foc, care ne luminează trist cu o licărire credincioasă!

De dincolo de tăcere, un glas asemănător glasului omenesc

S-a adresat inimii mele care s-a topit ca un morman de fier. Glasul răsună încă. Nădejdea asta ne încălzeşte ca o ceaşcă de cafea.

O, divină floare roşie a muşcatei! o, cheag de soare care palpită şi sângera ca o zdreanţă de carne 1

Fiindcă o tărie sălăşluieşte în mine şi un duh veghează

Ga nişte foale deasupra fierului de pe foc… Te rog, nu mă mai întreba nimic. CEB – fâă

Trebuie, totuşi!

Mamă, frate al meu, doica a mea cu coastele strânse în platoşă!

CAP-DE-AUR

Spune!

CEBES

Frate! N-ai găsit, aşadar, nimic să-mi spui în clipa din urmă! Ei bine, Eu am ceva să-ţi spun.

Ce oare?

CAP-DE-AUR CEBES

N-a fost îngăduit să mor aşa, deznădăjduit.

Acum mă aflu deasupra durerii.

Nu mai poate avea nimic de la mine.

Cap-de-Aur…

Ce, frate?

CAP-DE-AUR

CEBES

Ia-mă în braţe şi ţine-mă, fiindcă eu nu mai am în mine nicio putere. Şiaşează-mă pe umărul tău ea pe un braţ de frunzişuri.

O, Gap-de-Aur, ai lăsat să curgă sângele tău peste mine; iar eu, în schimb, te voiapăsa cu greutatea mea şi mă voi răspândi cu totul peste tine.

Fiindcă nu mai sunt prins de nimic, întocmai ca o creangă tăiată.

(*Cap-de-Aur face ce i s-a cerut.*)

CAP-DE-AUR Iată, la rândul meu te ţin.

CEBES

Oamenii spun:

Dacă în plin drum, într-o sălbatică singurătate, Inima face pe drumeţ să se oprească deodată. Înseamnă c-a întâlnit dragostea: şi bărbatul şi femeia se strâng jalnic în braţe. Ei singuri nu se mai recunosc unul pe altul şi cel ce iubeşte încearcă o durere ca şi cum ar fi fost străpuns sub coastă.

Şi iată-l născocind vorbele acelea care încep cu O!

Vorbe ce se aseamănă cu strigătele pătrunzătoare ale păsărilor mării fiindcă tăcerea lor este ca liniştea peste ape.

CAP-DE-AUR Ce ai să-mi spui?

CEBES

O, Cap-de-Aur! nu sunt femeie şi nici măcar adevărat bărbat

Fiindcă nu am vârsta deplină şi sunt ca şi cum de pe acum n-aş mai fi.

CAP-DE-AUR

Cine eşti tu atunci?

CEBES

O, Cap-de-Aur, orice mâhnire a trecut! Ochiurile plasei s-au rupt şi iată-mă liber. Sunt iarba care a fost smulsă din pământ.

Există o bucurie în ultima clipă şi eu sunt însăşi acea bucurie şi taina ce nu mai poate fi spusă.

O, Cap-de-Aur, mă dăruiesc ţie şi mă predau mâinilor tale. De aceea ţine-mă atâta timp cât mai sunt cu tine.

CAP-DE-AUR

O, Cebes pe care te ţin astfel, am să-ţi pun şi eu o întrebare. Mâna şi faţa

Se apropie de faţă dar nu o ating fiindcă între ele se află parcă o sticlă:

E durerea iubirii de frate datorită căreia iubirea aceasta e ca o apă ce fierbe.

CEBES

Iubeşte-mă deci şi mai mult fiindcă abia ducă mai sunt un om viu. Ci sunt ca o pasăre pe care ai prins-o din zbor.

CAP-DE-AUR

O, frate, ţi-am luat cu jind

Femeia pe care o iubeai şi cu care ai fi fost fericit. Dar tu nu trebuia să iubeşti o altă făptură decât pe mine.

Frate, copile!

O, toată căldura care e în mine! Te ţin în mâinile mele!

O, greutate a trupului tău! O, jertfă pe care o port în braţe ca pe un miel ale cărui picioare ar fi legate mănunchi!

Să-ţi spun copil sau frate? Fiindcă veghez asupra ta

Cu mai multă îngrijorare decât a unui tată aplecat peste chipul tău palid

Şi inima mea era legată de a ta printr-o legătură mai puternică şi mai duioasă

Decât aceea a fratelui mai mare faţă de fratele mai mic, când se joacă şi stă tihnit de vorbă cu el seara şi îl ajută să-şi descheie încălţările.

O, prieten întâlnit în bezne, iată că mă părăseşti şi ai să mă laşi singur!

CEBES

Cap-de-Aur, aşa cum tu te-ai dăruit mie, La fel mă dărui şi eu ţie. Şi cum tu nu mi-ai dezvăluit taina ta, La fel nici eu nu ţi-o voi dezvălui pe a mea. Nu mai am nicio greutate şi sunt ca un lucru ce nu mai poate fi ţinut.

(*îl sărută pe obraz.*)

Rămâi cu bine.

Şi acum, întinde-mă la loc pe pat.

(*Zorile încep să se ivească*, *slab.*)

CAP-DE-AUR Zorile!

CEBES Recea dimineaţă viorie

Se prelinge peste îndepărtatele câmpii, înviorând fiecare făgaş cu magia ei!

În curtea gospodăriilor încă tăcute cocoşii cântă:

Cucurigu!

E ceasul la care călătorul ghemuit în căruţa lui. Se trezeşte şi, uitându-se afară pe sub coviltir, tuşeşte şi oftează.

Şi sufletele nou-născute de-a lungul zidurilor şi pădurilor

Scot strigăte slabe ca păsărelele încă golaşe şi, călăuzite de meteori, fug înapoi spre tărâmurile întunericului. Cât să fie ceasul?

CAP-DE-AUR Noaptea s-a sfârşit…

CEBES

S-a sfârşit! Şi dimineaţa, datorită căreia mările se învăpăiază şi ale cărei luciri uriaşe colorează acoperişurile şi stâlpii, renaşte.

Simt prospeţimea răcoroasă a vântului. Deschide fereastra!

(*Cap-de-Aur o deschide. Tăcere prelungă.*)

CAP-DE-AUR Mă auzi?

(*Pauză. Ce bes întoarce ochii spre el şi zâmbeşte slab.*)

Spune: mă mai auzi încă? „Puneţi masa sub copac, o să mâncăm afară". Ce frumoasă este seara!

O, Cebes, totul e cuprins încă de tăcere. Nimeni nu mai vorbeşte.

Ca mirosul bun al dulapului cu pâine şi ca răsuflarea cuptorului când îi deschizi gura.

111 io

— …a… îi.

Se întinde în faţa noastră plinătatea câmpiilor.

Iată vine şi noaptea. Lunca e bogată şi abia dacă se aude în depărtare

Coasa în iarba adâncă.

Şi stelele au şi început să strălucească vraişte.

Pasărea nopţilor a început să cânte, în timp ce deasupra pământului încep să se înalţe cerurile înstelate…

(*Tace. Ce bis a murit. Cap-de-Aur rămâne o clipă nemişcat, apoi respinge cu un fior trupul mortului.*)

Grozăvie!

(*Se aşază.*)

Sunt singur. Mi-e frig.

Dar de ce trebuie să mă tulbur?

Adevărul e că, pentru mine, puţin înseamnă că a murit.

De ce ne-am jelui? De ce am fi înduioşaţi sau îndureraţi de ceva, oricare ar fi acel ceva?

Care om cu bun-simţ s-ar deda acestei scălăm-băieli de măscărici?

Făptura asta care pufneşte de râs şi ale cărei hohote de plâns îi clatină capul.

În acelaşi fel răcneşte de bucurie. Oamenii rag ca măgarii, cu gura lor ca o revărsare de gârlă.

Paiaţe!

A murit şi sunt singur.

Să fiu oare de piatră? Mi se pare că frunzele copacilor sunt de pânză sau de tablă

Şi că întreg văzduhul este un decor pe care poţi să-l priveşti sau să nu-l priveşti.

Iar soarele, soarele acesta ale cărui raze mă făceau altă dată să vibrez, ca şi cum m-ar fi lovit, aşa cum o piatră loveşte bronzul.

Acum nici nu mă sinchisesc de el, la fel cum nu mă tulbură vederea unui bojoc de vacă fluturând spânzurat la uşa unei măcelării.

Mai mult: ca un trunchi de mărgean fără simţire

Aş putea să-mi văd braţele şi picioarele cazând unul după altul.

La ce să trăieşti? Mi-e totuna să trăiesc sau să fii şi murit. Asta mă doare!

(*Se ridică*.)

Astăzi!

Astăzi a venit ziua în care trebuie să arăt cinesând Există eu! Trebuie!

Singur! Şi ei, toţi. Mă voi avânta şi voi strivi cu pumnul meu înarmat botul bestialităţii însăşi!

Voi lua cuvântul în faţa acestei adunări de ticăloşi şi de laşi! Sau voi pieri, sau voi întemeia propria mea împărăţie!

Ei! Ei! Ei! Unde sunteţi?

(*Se duce şi se reazemă cu capul de zid. Huiet mare afară. Uşi trântite. Chemări pe scări. Intră în masă, în sală, vreo sută de persoane: Tribunul Poporului cu trei sau patru femei în jurul lui, înconjurat de oameni care ţi pipăie, îi cuprind mâinile; alături, Omul-Mijlociu (M*nd pe *mină pardesiul; în grup se mai află Supremul-Prefect, Pedagogul şi alţi dregători, precum şi Fratele Regelui. Printre aceştia şi Regele pe care nimeni nu-l ia în seamă. Reprezentanţi ai poporului şi alţi figuranţi. În cele din urmă, intră şi Opozantul care stă deoparte cu trei, patru persoane prost îmbrăcate. Nimeni nu pare să-şi dea seama că şi*

Cap-de-Aur se află de față, deși toți se țin la oarecare distanță de locul unde se află el. Într-o clipă, sala s-a umplut și, prin porțile deschise, se aude mulțimea umplând scările, vestibulul; se urcă pe bănci ca să vadă. To: i vorbesc și se aude târșâit de pingele.)

TRIBUNUL POPORULUI

(*vorbind și râzând zgomotos*) Ei bine, da! Eu sunt! Iată-mă! Bună ziua prietene! Ei? Bună ziua! O, o, frumoasă doamnă! Bună ziua… Da, domnule! Nu mă mâncați; e rost de înfruptare pentru toată lumea… Uf! Bună ziua! Faceți-mi loc, nu sunt chiar atât de subțirel!

OPOZANTUL (*febril, într-un grup*) Porcul!

Hai, hai, grăbește-te să te bucuri de pleașcă; ți-a venit apa la moară. Să te vedem și mai târziu…

(*își freacă mâinile.*)

Ge-a făcut cu finanțarea furniturilor? Și povestea cu puștile automate? Am să-l atac în fața Adunării Naționale. Și atunci să-l vedem!

Uitați-vă la el cum se lasă giugiulit! Și cum se lăfăie printre toantele astea!

CINEVA DIN GRUP (*în șoaptă*)

Ai aflat de povestea cu nevasta Supremului Prefect? Se dusese acolo – știi unde… – cu nevasta Marelui Contabil.

Și, să vezi comedie, cealaltă a venit peste ei. Au fost niște scene de pomină…

UN DOMN

(*cu glas puternic, Tribunului Poporului*) Domnule, ai salvat Statul!

(*îi strânge mâna.*)

TRIBUNUL POPORULUI

Ce vorbă-i asta? îmi iubesc țara, domnul meu! (*Cu glas puternic.*)

Niciun moment nu ara pierdut nădejdea în țara mea! Poporului se datorează totul.

DOMNUL

Și eu spun că, totuși, domnia-ta ai fost salvatorul I Fiindcă ai organizat! Nu soldații sunt cei ce câștigă bătăliile. Domnia-ta ai organizat!

FEMEILE (*Toate într-un glas*)

E adevărat!

(*Toți aprobă din cap.*)

MULŢIMEA (*într-o rumoare care se prelungeşte până pe scări*)

E adevărat!

(*Zarvă mare afară.*) CINEVA

Ce se aude?

OMUL MIJLOCIU (*electrizat*)

Tot oraşul e în picioare! Toată lumea te cheamă! Trebuie neapărat să le vorbeşti din balcon. (*Spune ceva la urechea Tribunului. Cineva îi dă acestuia un ziar. Omul Mijlociu citeşte peste umărul lui.*)

STRIGĂTE AFARĂ

Jacquot! Jacquot! Jacquot! Jacquot! Ura! Ura!

TRIBUNUL POPORULUI

Spune-le că am să le vorbesc!!

(*Omul Mijlociu iese în balcon. Este văzut aplecându-se şi făcând semne cu mâna. Tribunul Poporului ia de braţ pe Supremul Prefect şi se plimbă cu el prin sală, discutând cu gesturi largi.*)

OPOZANTUL

Ia te uită la ei! Nu zău!

Excelenţa-sa Supremul Prefect! Serios ca un măgar îngâmfat de fuduliile lui! Ştiţi că face versuri în ascuns?

TRIBUNUL POPORULUI (*arată pieziş cu bărbia pe Cap-de-Aur*) Ce zici!

SUPREMUL PREFECT

(*cu autoritate*) Nu-ţi fie teamă…

TRIBUNUL POPORULUI Albert, crezi că…

SUPREMUL PREFECT

Nu-ţi fie teamă… Un caraghios!

A profitat de…

Ei da, de tulburarea noastră. Nimănui nu-i plac şiretlicurile; mai ales după ce fierbinţeala a trecut.

A băgat spaima în oameni şi i-a strâns în chingi cât a putut!

E un smintit îndrăzneţ!

Un băieţoi. Care se ia drept zeu.

Nimeni nu poate să-l atingă şi dacă cineva.

Bărbat sau femeie, se apropia prea mult de el, îi dădea cu băţul în cap.

Poporul îşi cunoaşte prietenii.

OMUL MIJLOCIU (*face semne cu braţul*)

Vino!

Tribunul Poporului se duce pe balcon şi începe să vorbească mulţimii în lumina săracă a revărsării zorilor. Aclamaţii izbucnesc din când în când. Forfotă şi rumoare în sala palatului. Grupuri s-au format ici şi colo. Unul dintre ele în jurul patului lui Ce bes… Se aude zornăitul unui geam spart undeva la catul de deasupra. Omul Mijlociu discută vehement cu Opozantul şi cu grupul acestuia.)

UN DOMN

(*singur în mijlocul sălii, uitindu-se la Tribunul Poporului*)

Ce om! Şi ce bărbat!

(*Tribunul Poporului se înapoiază de pe balcon zâmbind.*

Caută cu privirea pe Rege, îl găseşte şi-l duce pe balcon. îl arată mulţimii şi-l bate pe umăr.)

OMUL MIJLOCIU

(*alături de Supremul Prefect priveşte repede şi pe furiş în toate părţile şi mai ales spre Cap-de-Aur, apoi şopteşte Supremului Prefect*:)

Ce crezi despre el, hei? 117

SUPREMUL PREFECT Hm! Are armata de partea lui! (*Tribunul Poporului se reîntoarce în sală cu Regele. Puţin câte puţin se face linişte.*)

CINEVA (*cu glas slab*)

De ce nu se aduc facle? Lumina asta săracă a zorilor ne face să arătăm groaznic.

(*Tăcere desăvârşită. Toţi au ochii îndreptaţi spre Cap de Aur. Pauză.*)

ALTCINEVA (*Ungă Cebes*) *A* murit…

CAP-DE-AUR (*se întoarce spre cei de faţă*)

Cine spune că a murit?

ACELAŞI CINEVA

E mai galben la faţă ca oricare dintre noi şi buzele-i sunt vinete.

(*Mulţimea s-a tras mai la o parte, lăsând pe Rege faţă-n faţă cu Cap-de-Aur. Alături de Rege se află fratele lui. La dreapta Regelui şi mai în spate, Supremul Prefect, Pedagogul şi ceilalţi dregători; la stânga, Tribunul Poporului şi Opozantul. Un tânăr, cu grupul de femei, stă aproape de Cap-de-Aur.*)

CAP-DE-AUR S-a luminat de ziuă?

De ziuă? Ziua se iveşte.

TÂNĂRUL

O FEMEIE

CAP-DE-AUR

Se iveşte!

Lumina vânata licăreşte-n noroiul drumurilor şi sub gardurile vii, foile de varză şi florile Răspândesc pe pământul galben preaplinul lor de ploaie. Cei ce au murit pornesc, iar cei ce au rămas în viaţă

Trebuie să stea în picioare în faţa lumii şi să-şi spovedească sufletul împovărat.

Eu stau singur, greu lovit.

REGELE Copilul acesta a murit?

CAP-DE-AUR A murit.

(*Regele pleacă spre piept capul*.)

Vederea leşului său e mai plină de amărăciune ca ierburile aromate.

Eram pentru el ceea ce Atena era pentru Argos.

Totuşi voi îndura şi această lovitură şi inima mea răbdătoare nu va fi zdruncinată.

Fiindcă în ceasul acesta trebuie să mă arăt tuturora.

O, suflete! Te du! Intră înaintea noastră în splendorile Amiezii.

(*Pauză*.)

[

O FEMEIE GRASĂ (*care se află Ungă Cap-de-Aur şi strigă tare*)

Vorbeşte, generale! Ce ai de spus? CAP-DE-AUR

Ce este adunătura asta? Daţi-le afară de-aici pe toate femeile astea! Cine a dat drumul iepelor? Plecaţi de-aici! Afară!

(*Femeile ies*.)

Cât despre voi, ceilalţi, abia ştiu cine sunteţi şi ce e toată năvala asta.

Rege! Aşa laşi oamenii să ţi se urce în cap?

Dar poate-i mai bine că sunt toţi aici.

Voi vorbi în faţa întregii gloate şi va afla ce am de spus.

(*Tace şi stă o clipă cu ochii plecaţi*.)

TRIBUNUL POPORULUI Vorbeşte! Ce ai de spus?

CAP-DE-AUR

Aţi văzut singuri ce-am făcut! Am să vă spun însă şi eu ca să vă dau prilejul să mă contraziceţi.

Precum bine ştiţi, ţara aceasta era ca o avere fără stăpân, ca o casă pe care până şi furii o părăsiseră, luând cu ei şi broaştele de la uşi.

O, Rege! te-au lăsat singur în palat şi babele îşi aduceau caprele

să le pască în grădinile tale.

Totul era la pământ şi ei, ca nişte fricoşi şi bicisnici, ridicau mâinile în sus ca să se predea.

M-am arătat atunci în pieţele publice. M-am dus în ţinutul peste care se abătuse prăpădul, şi am făcut să renască, în poporul vlăguit, tăria şi nădejdea. Pretutindeni purtam în vorbele mele porunca.

Şi cel ce lâncezea

A cunoscut în glasul meu glasul de conducător şi a tresărit.

Glas ca de goarnă şi ca rostirea care se înfăptuieşte.

În acest chip am adunat o oaste în jurul meu. Am gândit şi am înfăptuit.

Am zdrobit duşmanul şi i-am smuls sabia din mină. Am ucis fiara care se arunca asupra voastră ca să vă sfâşie.

Iată ce am făcut. Este cineva care să spună dimpotrivă?

REGELE

Tot ce ai spus este adevărat, Cap-de-Aur. TRIBUNUL POPORULUI

Ei da! Dar n-ai făcut-o singur. CAP-DE-AUR

Ba spun că singur am făcut-o.

Eu singur, da, singur, şi nu altcineva decât mine.

Şi ce-mi veţi da voi ca să nu rămân fără răsplată?

Dar ce mi-aţi putea da

Care să nu fie al vostru decât datorită mie?

(*Supremul Prefect suflă pe nas, ca şi cum ar voi să vorbească*.)

PEDAGOGUL Nu ţi-ai făcut decât datoria!

TRIBUNUL POPORULUI Desigur! Datoria faţă de ţara ta!

CAP-DE-AUR

Care datorie? Care ţară?

Şi voi, ce-aţi făcut oare pentru mine? Am – rătăcit pe drumurile voastre ca un vagabond, culem* du-mă la pieptul pământului.

Şi ştiu cum primiţi voi omul întunecat la faţă.

Când îşi scoate pălăria şi-şi descoperă fruntea care poate încă să roşească.

Mi-era foame şi nu mi-aţi dat să mănânc, Mi-e foame şi acum.

Şi iată, tot la uşa voastră mă aflu.

REGELE

Cere ca să ştim ce anume doreşti! CAP-DE-AUR

Priviţi-mă bine, rotiţi-vă în jurul meu!

Cântăriţi-mă, măsuraţi-mă. Pipăiţi-mi glezna ca unui cal şi cercetaţi-mi şi dinţii

Şi chibzuind totul, socotiţi

Dacă întregul de cumpărat al făpturii mele alcătuieşte câştigul

Cernut de sitele înţeleptei voastre vânturători.

CINEVA

Ce-o fi însemnând toată vorbăria asta? ALTCINEVA

Are un glas ciudat care-ţi merge la inimă. Parcă-i o strună care picură stropi de cântec

CAP-DE-AUR

Oameni, voi toţi care sunteţi aci, Ascultaţi-mă, o! voi, care auziţi prin urechi şi prin gaura ce vă străpunge osul tigvei, ascultaţi-mă!

Până acum, iarbă ce sunteţi, n-aţi ascultat decât huietul trăncănelii voastre.

Auziţi acum porunca, vorba care hotărăşte, auziţi rostirea minţii.

Eu sunt tăria glasului şi puterea vorbei care înfăptuieşte!

TRIBUNUL POPORULUI

Şi, la urma urmei, ce ceri dumneata?

CAP-DE-AUR

Cer totul!

Şi cer totul ca să mi-l daţi.

Ca să fie a mea puterea de a face tot şi de a avea tot.

Fiindcă cine ar putea hotărî care sunt hotarele unei minţi luminate şi locul unde ea se împotmoleşte, pentru a o împiedica să-şi întindă braţul mai departe?

Când eu rostesc cuvântul care sfânt este, nimic pe lume să nu-mi scape.

Şi aşa cum acel rege fierbinte, inima, îşi are scaunul domnesc în mijlocul plămânilor care-l înveşmânta.

Primind tot sângele, apoi trimiţându-l înapoi prin porţile sale.

La fel lucrarea minţii sale a fost făcută

Ca să se aşeze într-un scaun domnesc, pe tronul

Memoriei şi al Voinţei. Vreau să domnesc! (*Tumult. Exclamaţii.*)

Cap-de-Aur!

REGELE

TRIBUNUL POPORULUI Lăsaţi-mă pe mine. Îi voi răspunde eu!

(*Opozantul scoate o exclamaţie. Omul Mijlociu pare neliniştit,*

agitat şi priveşte în stânga şi-n dreapta.)

PEDAGOGUL

(*strâmbă buzele cu dispreţ*) Tânărul ăsta e nebun de-a binelea.

SUPREMUL PREFECT Hm! Are armata de partea lui.

(*Tribunul Poporului îi priveşte cu coada ochiu'. ui*.) TRIBUNUL POPORULUI (*lui Cap-de-Aur*)

Dacă

Bine am înţeles, tinere, vorbele tale tind spre puterea absolută.

CAP-DE-AUR Da, prea bine ai înţeles.

(*Tumult*.)

TRIBUNUL POPORULUI

Aţi auzit? Nu eu îi voi fi răstălmăcit vorbele! Ascultă-mă, tinere! Izbânda ta te-a făcut să-ţi pierzi măsura. Mai domol 1 Singur ai spus, domnul meu, ceea ce socoteşti că ai făcut (*apasă pe cuvinte*) pentru ţara domniei tale şi puţinul acela câtuşi de puţin din vreun simţământ de dragoste faţă de ea. Vorbind astfel ne-ai scutit îndoit

De osteneala de a-ţi aduce vreo mulţumire. Ai făcut totul singur. Domnilor, vă fac martori! Domnia ta ai procedat cu totul singur. Ei bine, domnul meu, Ştiinţa proclamă că nimeni nu poate face nimic singur.

(*îşi pune pălăria pe cap cu un aer semeţ de sfidare*.) Şi dacă vreunul din vitejii ostaşi care au câştigat bătălia de azi…

(*se uită împrejur cu coada ochiului*.)

Dacă unul din aceşti mii şi mii de eroi care au salvat această ţară s-ar afla aici Poate ne-ar spune el că nu singur ai făcut totul şi că noi nu ştim întocmai cum s-au petrecut lucrurile.

Şi dacă ne-am prinde mintea, după pilda domniei tale, domnul meu.

Să ne lăudăm şi noi cu ceea ce am făcut în limitele puterii pe care Poporul ne-a făcut cinstea să ne-o încredinţeze în această clipă a primejdiei, S-ar vedea şi mai limpede cui, la drept vorbind, i se datorează cea mai însemnată parte a izbânzii. În tot cazul, domnilor…

(*ridică solemn mâna dreaptă*) … jur în faţa voastră şi vă cer să juraţi toţi cu mine:

În nicio clipă nu am pierdut nădejdea în această ţară.

STRIGĂTE

E adevărat! El a făcut totul!

(*Aclamaţii*.)

Nu!

TRIBUNUL POPORULUI

Nu, domnilor, nu! Daţi-mi voie! Un om nu-i decât un om. Nu spuneţi, deci, că eu singur am făcut totul!

Ştiţi voi cine a făcut totul? Am să v-o spun eu.

Poporul, domnilor! Minunatul Popor al acestei ţări a făcut totul!

(*Tăcere*)

Domnilor! Cinste Poporului acestei ţări!

(*Se descoperă solemn*. *Aplauze*, *urale*, *urlete*.)

CINEVA DIN MULŢIME Foarte bine!

UN ALTUL

Deci, niciunul din ei doi n-a făcut mai mult ca celălalt.

TRIBUNUL POPORULUI

Cât despre domnia-ta, domnul meu, noi vom recunoaşte ceea ce ai fost în stare să faci

După cum o vom socoti noi.

Nu ştiu ce ambiţii hrăneşti. Dar dacă vrei să te atingi de libertatea noastră

Mă vei găsi în calea domniei tale, domnul meu.

(*îşi încrucişează braţele şi se aşază semeţ în faţa lui*.)

OPOZANTUL Nu eşti singurul să faci astfel.

(*îşi încrucişează şi el braţele şi se aşază la fel de semeţ alături de el*, *apoi se adresează lui Cap-de-Aur*.)

Să nu crezi că însemni ceva mai mult decât toţi ceilalţi.

CAP-DE-AUR Ce mai e şi asta?

CINEVA DIN MULŢIME Eu sunt Invidia!

OPOZANTUL

Dar cine te crezi domnia ta, domnule? Toţi oamenii sunt egali!

(*Face un gest orizontal cu mina*.) Nici unii nu înseamnă mai mult ca alţii. TRIBUNUL POPORULUI

Să nu-ţi închipui că Poporul renunţă la drepturile lui.

CAP-DE-AUR

Ucideţi-mă atunci, fiindcă nici eu nu renunţ la dreptul meu.

OPOZANTUL

Poporul nu se va despuia de bunăvoie de libertăţile sale.

CAP-DE-AUR Şi eu vreau să fiu liber.

TRBUNUL POPORULUI Şi nu eşti liber, smintitule?

CAP-DE-AUR

De vreme ce rămâne ceva ce nu-mi este supus, nu sunt liber.

(*Mişcare*.)

— Teatr

Vă spun: ucideţi-mă cât mai e timp. Sunteţi aici un oraş întreg şi eu sunt singur. Ce mai aşteptaţi?

Ucideţi-mă!

Dacă nu mă ucideţi. voi pune mâna pe voi toată puterea!

TRIBUNUL POPORULUI

Gap-de-Au…

CAP-DE-AUR

Lăsaţi-mă acum să vorbesc şi eu!

Ascultă zarvă, ascultă nimicnicie!

Şi voi, ascultaţi-mă şi voi, turme ascunse parcurile şi livezile voastre şi voi.

Găini care vă credeţi păstorul!

(*Scutură puternic capul*. *Coiful* îi *cade iar parul*; *lung şi bălai* zise *răspândeşte pe umeri*. *Se roşeşte foarte tare*. *Toţi tac şi-l privesc cu gura căscată*.)

UN GLAS Uitaţi-vă la femeia asta!

CAP-DE-AUR

Cine spune că sunt femeie?

De bună seamă sunt o fecioară sălbatică pe care nu pui uşor mâna!

Într-adevăr, sunt femeie! Priviţi ce femeie sunt! Şi port în mine o dorinţă.

Asemănătoare farmecului focului

De neînvins. Şi vă spun vouă, nu este niciunul dintre voi, oricât de josnic ar fi el, pe care să nu vreau a-l cuprinde, să nu doresc

Să-l învălui ca flacăra

Ce nu-şi alege hrana din care arde!

Ziua izbânzii mele să nu-mi fie precupeţită.

Fenixul

Îşi află cuibul în cuptorul plin de flăcări al luminii;

Ciocârlia năucită se urcă în slava cerului

Şi câmpiile nesfârşite ale văzduhului strălucitor de raze. Se umplu de chemările acestui dezlănţuit ghemotoc de pene.

La fel mă ridic şi eu dar nu ca micuţa pasăre

Ci ca Sfinxul cu strigăte răsunătoare, cal zburător cu gheare de

vultur, purtător de ţâţe!

Nu voi trăi pentru voi, dar trebuie ca voi să trăiţi pentru mine.

De aceea stau singur în faţa voastră întocmai

a o fecioară.

(*Pauză*. *Tribunul Poporului*, *Opozantul şi ceilalţi se trag puţin înapoi lăsând mai mult loc în faţă grupului Regelui şi al ofiţerilor săi*.)

PEDAGOGUL Dar ce-nsearană toate astea?

SUPREMUL PREFECT

Sire! Nu spui nimic? De ce stai încremenit şi mut ca un om ce nu aude şi pe care lucrurile despre care se vorbeşte nu-l privesc? REGELE

Spuneţi voi ce-aveţi de spus şi Regele va vorbi la urmă.

SUPREMUL PREFECT

Tu care vii să ne ceri nouă, află că cererea ta întrece orice măsură Fiindcă cel ce cere trebuie şi el să dea în schimb feva.

128

11»

Iar tu nimic nu ne făgăduieşti nouă, ci stai în faţa noastră cu părul despletit

Şi ne tot spui că vrei să fii stăpânul şi cel ce singur înţelege să vorbească şi că te vei aşeza

Ca domn pe locul constituit

Dar nu ca să gospodăreşti

Totul pentru toţi cu economie.

Ci ca un om la masa lui, căruia clăcaşii îi aduc dijma

Pentru ca el s-o risipească pe alte meleaguri.

CAP-DE-AUR

Pe voi toţi v-am scăpat de la pieire! Ca un om care ia pe un altul în braţe.

SUPREMUL PREFECT

Orice societate, Cap-de-Aur.

Există pentru un folos obştesc

Şi fiecare îşi are în ea locul lui pentru ca în acel loc să slujească pe toţi ceilalţi.

Iar Regele – dacă este nevoie de un rege – estt cel ce pe toţi slujeşte.

El şi ofiţerii lui, fiecare cu îndatoririle lui.

CAP-DE-AUR

Şi care este binele spre care năzuiesc ei trăinc laolaltă?

PEDAGOGUL

Dar tu, ce bine ne poţi făgădui, ademenitorule?

Ei doresc pacea şi putinţa de a trăi în pace din rodul muncii lor.

CAP-DE-AUR N-ai răspuns bine, belferule!

Te crezi mare înţelept şi nu ştii nimic.

Omul este un foc nesătul care va mistui lumea în ziua din urmă.

Un foc ce doarme acum sub cenuşă şi de care te foloseşti pentru fiertul hranei.

Dar iată că eu mă ivesc în faţa oamenilor ca o flacără dogoritoare

Care se înalţă sub suflarea vântului.

PEDAGOGUL

Nu există alt bine decât acela pe care l-am spus. De aceea oamenii alcătuiesc o societate pentru ca fiecare să poată folosi celorlalţi. CAP-DE-AUR

Folosi?

Dar eu, la ce am fost făcut eu bun ca să pot folosi? Ce unealtă sunt eu?

Nu sunt sapă, nu sunt sac, nici cântar. În schimb sunt foc şi sabie!

Pentru mine nu e loc printre voi dar am să-mi fac eu unul.

Şi iată, mă înfăţişez vouă

Aşa cum ursul îşi bagă laba în stup şi ia mierea cu faguri cu tot!

Voi pune să se bată tobele; ele vor fi auzite în cele patru colţuri ale lumii şi voi aduna tot ce e cruce de bărbat în jurul meu.

Femeie, fiul tău nu va mai fi fiul tău! Voi lua pe plugar de la plugul lui, voi smulge pe om îndeletnicirii lui şi nu-l voi lăsa în culcuşul miresei şi voi despărţi trupul de trup.

Şi-l voi lua cu mine în bătaia vânturilor, la război!

De aceea, Rege.

Umbră, semn, dispari, tu lucru ce eşti şi care nu eşti!

Lasă-mi locul pe acest tron, aşa cum este el şi mă voi urca pe el ca unul care se urcă pe o masă spre a vorbi celor din jur şi picioarele mele vor călca pe el.

REGELE Fiul meu, ascultă ceea ce Regele are de spus.

cap-d e-aur

Ce ai de spus, bătrâne?

REGELE

O, tinere, bătrânul este omul vremii de azi.

Respectă ceea ce este partea mea; respectă ceea! ce aparţine părintelui familiei.

Regatul acesta a fost întemeiat de strămoşii mei şi eu domnesc peste el potrivit datinilor întâietăţii.

Şi sunt un om care, preumblându-se pe moşia lui, îşi spune: „Copacii aceştia au fost sădiţi de tatăl meu;

Bucata aceea întinsă de pământ era a unui văr al lui; a murit fără copii şi tata a obţinut bucata după un lung proces.

Partea de deal e bună dar din cea de vale nu scoţi nimic.

Şi ferma aceea făcea parte din zestrea bunicii; oamenii îşi mai amintesc încă de nunta ei".

Înaintaşii mei stăteau în jilţurile lor de lemn, cu binevoitoare înţelepciune şi măsură şi oamenii se apropiau de urechea lor şi ei şi-o plecau la păsurile lor şi le judecau pricinile.

Şi poporul îi iubea şi îi respecta, deşi adesea erau iuţi la mânie şi nedrepţi şi hrăpăreţi şi prea mult jinduiau femeile.

Pe mine m-au socotit prea bătrân, m-au dat la o parte ca pe un moşneag care stă acolo unde i-au spus să se aşez; e.

Dar zornăitul porţilor celor mari a rămas drag inimii mele.

Când ele îşi deschid mijlocul şi le trec pragul carele pline de poverile secerişului, trase cu aprigă încordare de cai.

Nu-mi răpi ceea ce este al meu; nu-mi dezmoşteni fiica. Ce s-ar alege atunci de binecuvântarea care va domni între oameni

Dacă tu vei călca în picioare legea sfântă a moştenirii?

CAP-DE-AUR

Tată de familie, nu am să te respect.

Fiindcă eu sunt ca fiul legiuit zvârlit afară din casă şi căruia vechilul i-a luat locul şi la masă l-a pus pe fiul slujnicei!

Zgârcit moşneag care vrei să păstrezi ceea ce nu poţi folosi, n

6, Rege târzielnic, asemănător Regelui jocului de şah, închis de Turn, păzit de Pioni şi batjocorit de Nebunul piezişi

Vei fi tu omul vremii de azi dar iată că vremea ta a trecut.

Dreptul tău nici nu ştiu ce drept o fi. Dar eu, cel de toţi azvârlit în restriştea şi singurătatea mea, am jurat pe văzduh şi pe pământ să mă ridic de-supra vremii celorlalţi!

Gât despre dreptul meu, auziţi, toţi cei ce sunteţi de faţă: să zicem că nu eu am dobândit izbânda aceasta mare. Ei bine, ca un

cerşetor şi ca un necunoscut

Intru aici şi cer să mi se aducă Legea. Piei din calea mea, Moşnegel

132

REGELE Nu te voi lăsa să treci!

CAP-DE-AUR

Piei din calea mea, Moşnege! Fiindcă vremea ta s-a sfârşit şi sfârşita e şi noaptea după care o zi nouă se ridică.

Piei din calea mea fiindcă nu sunt doi regi într-un stup, deci unul din noi trebuie să piară.

REGELE Nu te voi lăsa să treci!

CAP-DE-AUR Nu vrei să piei?

(*Regele face semn din cap că nu*.) Mori atunci!

(*Scoate sabia şi-l ucide. Mişcare şi năuceală în mulţime. Freamătul se propagă până în fund, pe scări, afară. Apoi un soi de tăcere se aşterne. Zarvă mare, pornind de sub scenă şi ajungând până în fundul ei. Cei din faţă sunt albi ca varul şi stau parcă fascinaţi, privind sângele care se râs-pândeşte din belşug pe podea, cu o expresie de groază şi de curiozitate. Cap-de-Aur râde*.)

CINEVA DIN FUND La moarte cu el!

ALTĂ VOCE DIN FUND Luaţi-l! Ucideţi-l!

(*Mişcare înainte a mulţimii*.)

CAP-DE-AUR înapoi!

Care dintre voi vă îndrăzni să mă înfrunte şi să mă privească în ochi, bicisnicilor?

Iată, priviţi-l pe Regele vostru

Cât despre legământul pe care – având pe Rege în mâna voastră – veţi fi pus pe această străveche umbră să-l semneze, îl rup şi vă arunc bucăţelele lui în faţă, aşa cum arunc

Asta!

(*Îşi smulge cu o mişcare vehementă sabia şi o aruncă în mijlocul lor*.)

Auz. Îţi, voi care vă aflaţi aci de faţă!

(*Murmur pe scenă. Huiet mare sub scenă*.)

Auziţi, voi care sunteţi sub picioarele mele!

(*Loveşte cu violenţă pământul cu picioarele; plimbă cu un aer sălbatic în jurul sălii palatului privirea, apoi, întorcând-o spre Regele care zace întins la picioarele lui, râde şi ducându-şi mâna la obraji*, îşi

mân jeşte faţa cu sânge.)

O, Rege!

Mă întrebai care este dreptul meu. Vei nega oare dreptul sângelui?

Priveşte, îmi aştern patalamaua pe faţă ca o lumină. M-ai împroşcat cu sângele tău şi sunt plin de acest sânge, ca un aducător de jertfe

Şi mă bucur de această purpură.

(*Se apropie de tron şi-l răstoarnă cu piciorul*.)

Aşa te răstorn, scaun domnesc de-o zi! Fiindcă nu mă voi aşeza, ci în picioare voi rămâne.

STRIGĂTE ÎN MULŢIME Ucideţi-11 Puneţi mâna pe el!

135

CAP-BE-AUR

Iată: a coborât între voi şi mine clipa în care trebuie sau să mă ucideţi, sau să mă înscăunez peste voi.

Ce aşteptaţi? Sunt singur şi cu mâinile goale!

(*Pauză*.)

Nu mai rostiţi o vorbă acum? Am să vă spun eu atunci: nu puteţi face nimic

Fiindcă sunteţi prea bicisnici şi veştejirea unei întreite decăderi vă pecetluieşte:

Cea dintâi este înapoierea, neştiinţa din pricina căreia nu puteţi răspunde da sau nu şi staţi cu gura căscată ca nişte netrebnici.

A doua este femeia asupra căreia apasă blestemul. Ea a fost zămislită ca să stea acasă şi să se supună mâniei puternice şi înţelepte; dar voi aţi făcut din ea o stăpână. A treia este duhul cuvântului şi al limbii. Dar eu voi repezi asupra voastră o altă limbă, Nesăţioasă, nestăvilită: Voi face să domnească sabia peste voi. Sabia care străpunge şi care desparte, sabia care pătrunde şi urmăreşte.

O, nerozie, o, inerţie, povară uriaşă de gloată înapoiată! Iată că m-am ridicat.

Eraţi toţi culcaţi peste mine ca o doică întinsă peste trupul pruncului. Dar m-am ridicat şi am zvârlit-o jos.

Lumea mă striveşte dar voi şti să fiu mai puternic ca ea.

(*Se plimbă cu o înfăţişare cruntă prin sală*, *apoi se opreşte şi se întoarce spre ei*.)

În numele mării.

În numele tragicei veniri pe lume a acestei zile, în numele furtunii

Ai cărei munţi şi ale cărei piramide se învolbură deasupra mahalalelor întunecate

Şi înarmează zarea la miazăzi, aducând astfel o insultă cerului sângeriu, în numele vrăjmăşiei tunetului şi al plămânu-lui de pucioasă al trăsnetului trandafiriu, în numele carului vânturilor care îşi târaşte rostogolireapeste imensitatea tresăltătoare a pădurilor pline de muget, în numele iernii cu zăpadă orbitoare, cu crivăţ care îndoaie copacii, fugăreşte norii, găureşte cu alice de nisip frunzele cartofilor

Şi al ploii înalte, nesfârşite, care cu săgeţi împroaşcă drumuri, tufişuri, stoguri şi arături, în numele liniştii văzduhului plin de întuneric şi al apariţiilor înarmate în noaptea brazilor.

Al violenţei incendiului şi al inundaţiei de nestăvilit.

Al vârtejului, al tăcerii, în numele tuturor dezlănţuirilor cumplite.

Până la urmă, tot mă veţi recunoaşte cine sunt.

(*Tăcere*.)

UN GLAS JALNIC DIN FUND Cap-de-Aur! Cap-de-Aur!

CINEVA

(*cu ochii holbaţi la băltoaca de sânge*) Niciodată n-am mai văzut baltă de sânge de om! CAP-DE-AUR

Eu n-am venit la voi ca un umil zeu al ciorbei, Plin de voie bună, clipind din ochi prin aburii de carne şi de varză.

Scoate un chiot aspru, suflete al meu! Avântă-te drept înainte. Iar vouă.

Vouă vă propun să vă spălaţi de ruşinea voastră şi să vă ridicaţi din josnicie!

Sunteţi înghesuiţi în loc prea strâmt şi eu vă propun să ieşiţi

Şi să înaintaţi spre lume, aliniaţi în ordine, în rânduri şi coloane

Ca să cunoaşteţi întreg pământul şi să vă uniţi cu adevărat pe el

Prin putere şi prin luare în stăpânire.

(*Freamăt în mulţime*. *Patru grupuri se alcătuiesc. În cel dintâi*, *Tribunul Poporului şi partizanii săi. În cel de-aldoilea*.

Opozantul. În cel de-al treilea, *demnitarii Statului. În cel de-al patrulea*, *Fratele Regelui*.)

TRIBUNUL POPORULUI (*strigă*)

Niciodată! Nu voi îngădui să se înscăuneze tiranul!

OMUL MIJLOCIU Ne are în mină. Armata va fi aci într-un ceas.

TRIBUNUL POPORULUI Voi arăta poporului pe fiica Regelui.

(*Zvon de clopote. Tunul în depărtare.*)

OMUL MIJLOCIU Auziţi?

(*Se duce la cel de-al doilea grup şi spune Opozantului, arătându-i-l pe Tribunul Poporului.*)

Vrea s-o ia pe fiica Regelui şi s-o arate Poporului.

OPOZANTUL

Şi el vrea să fie dictator. Mă voi împotrivi! Dacă-i vorba pe aşa, prefer pe celălalt.

OMUL MIJLOCIU (*se duce la fratele Regelui*)

Spune că vrea să încoroneze pe fiica Regelui. FRATELE REGELUI

Pe ea?

Dar mie îmi revine de drept coroana. Cât despre Cap-de-Aur, la ce i-ar folosi petecul ăsta de regat?

OMUL MIJLOCIU

(*în grupul demnitarilor*)

Şi voi ce părere aveţi? Fiica sau fratele? SUPREMUL PREFECT

Fratele? Niciodată. Este un om perfid şi cu capul în nori. Şi ar fi tot timpul în spinarea noastră, să vadă ce facem. Aş prefera un şef care să fie mai departe.

Şi nici să nu aud de femei!

CINEVA (*în şoaptă*)

A lui n-o poate suferi pe prinţesă. CAP-DE-AUR

Tribun al Poporului, sabia mea se află lângă tine Ia-o de jos şi dă-mi-o.

(*Tribunul Poporului îi advre sabia.*)

Ia-o!

(*îi întinde sabia cu teacă cu tot.*)

Eşti stăpânul acum. Fă ce vrei. Iată-te ca un om cu cuţitul în mână în faţa unei pâini calde.

(*Tribunul Poporului face un semn negativ cu capul şi-i dă sabia înapoi.*)

Ţi-am spus: fă ce vrei. Nu poţi s-o ţii tu însuţi? TRIBUNUL POPORULUI

Eu urmez gla… gla… Glasul mulţimii care strigă.

CAP-DE-AUR Cine vrea sabia mea? (*Ţine sabia pe mâinile întinse. Nimeni nu mişcă.*)

Am să te trag eu, o, sabie dispreţuită, pe care nimeni n-o vrea. Şi ce bine te odihneai în teaca ta!

Sabie, sabie!

Chezăşie, nădejde aievea, tu care

Ai mai învins o dată.

Te voi înălţa ca pe o faclă, semn al izbânzii nemuritoare pe care am dobândit-o!

O, popor a cărui limbă se poticneşte şi se bâlbâie, iată în mâinile mele o întrebare puternică!

O cumplită neştiinţă ne copleşeşte şi minciuna scoate capul acolo unde cel ce nu ştie pretinde că ştie.

Omul trăieşte în minciună şi îngrămădeşte în jurul lui cărţile ca nişte paie

Dar eu voi mistui totul. Te ţin înălţată, sabie.

Voi sta în picioare în mijlocul fiarelor şi nu mă voi aşeza.

Şi iată că mânia începe să clocotească în mine. (*Azvârle teaca sabiei*.)

Te desfid, ţinut sterp, şi pe tine care nu vrei să-mi dai nicio bucurie, voi aşeza stăpânirea mea.

Străluceşte, goală, sabie, până ce lucrarea mea în întregime se va fi săvârşit!

Celui ce-ielehamite de viaţa asta de cârpaci să vină după mine. Dacă pe careva îl umple de revoltă bicisnicaşi îndobitocitoarea după-amiază închinată digestiei, să vină la mine.

Dacă vă socotiţi oameni întregi şi dacă vă simţiţi priponiţi în veşmintele astea de sclavi, atunci strigaţi

De turbare şi nu le mai înduraţi multă vreme. Hai, veniţi, să ieşim de aici!

Voi merge în fruntea voastră, ţinând sabia strâns în mină, oţelul ei este de pe acum însângerat.

CINEVA

Cap-de-Aur, ce putem noi face? CAP-DE-AUR

Şi eu spun: cine va îndrăzni să îndrăznească? Şi, izbind cu piciorul în pământ, să strige: „Pot!” în tăcerea Nimicniciei?

ACELAŞI GLAS Dar tu, îndrăzni-vei?

(*Tăcere*.) CAP-DE-AUR

Timpul care mişcă din loc şi hotărăşte totul. Se retrage din noi ca marea

Şi iată că pe uscat stă în picioare Pentru prima dată un Rege.

(*Ia de pe jos coroana*.)

Destrămaţi-vă ca întruchipările de fum, visuri, prestigii, trecut. Şi voi

Care vă uitaţi la mine, îndrăzniţi să priviţi cu ochi noi o vreme nouă! în numele tuturor lucrurilor şi nu

Al aparenţelor pe care le plimbă visul obişnuinţei.

Ci al tuturor lucrurilor aşa cum sunt ele şi în numele adevărului însuşi şi al cauzei, îmi pun această coroană pe cap.

(*îşi pune coroana pe cap*.)

Iată: pentru prima dată Regele oamenilor înalţă un cap încins cu aur.

Veşnicia n-are decât să prindă glas ca să se jeluiască; ea nu-mi va clinti inima regească.

Ce poate oare chiar şi haosul din noaptea facerii lumii împotriva unui suflet care rămâne neschimbat chiar şi în desăvârşirea beznelor

Şi care nu se teme de durere, nici de moarte?

FREAMĂT ÎN MULŢIME Şi-a pus coroana pe cap!

(*Tăcere*.)

CAP-DE-AUR (*strigă*)

Scormoniţi-vă până-n străfunduri inima! Şi dacă aflaţi în ea

Altceva decât dorinţă nemuritoare, aruncaţi-o pe foc şi o găină să fugă cu ea în cioc. Nu am venit aici cu gând josnic.

CASSIUS (*înaintează nechemat*)

Nimeni dintre voi n-o să vorbească? Cine îndrăzneşte să spună: „Şi noi ce vom face?"

„Şi ce va face el însuşi?" Veţi rămâne aşa, muţi?

Cât despre mine, mă voi îndrepta spre tine, o, Rege! Iată-te din nou, o, Rege, ca un trandafir păstrat în miere! Slavă!

Am auzit ce-ai spus şi am înţeles; de altfel, eu

Am luptat alături de tine când ai câştigat bătălia.

Şi eu am fost cel care, cu pieptul plin de o bucurie de neîndurat, am adus

Vestea întocmai ca cineva care ar alerga aducând în gură o înghiţitură de apă unuinenorocit însetat.

Acum când faţa mea războinică a fost izbită de acest vânt

Şi când ochii mei au fost o clipă orbiţi de aceste miracole ale zorilor.

Voi lupta mai departe şi voi merge într-acolo unde suflă şi luminează acest vânt.

Acum am văzut şi altceva: o, Rege!

Pe tine care, ca o cerşetoare în faţa unui prinţ.

Nu te-ai temut să-ţi sfâşii vălul în faţa acestei întunecate ţări şi să te arăţi aşa cum eşti.

Şi îngenunchez în faţa ta. Să-ţi aminteşti de mine: sunt cel dintâi care a făcut-o!

SUSPIN, APOI STRIGĂT ÎN MULŢIME îngenunchem toţi în faţa ta, o, Rege! (*Toţi îngenunche*, *afară de cei mari*.)

143

U

CAP-DE-AUR Ridicaţi-vă! Ridicaţi-vă!

GLASURI în genunchi ne îndreptăm spre tine.

CAP-DE-AUR

Ridicaţi-vă! Nu vă micşoraţi în faţa mea. (*Se ridică*.) GLASURI

Ne ridicăm şi iată-ne acum la Înălţimea Ta. Slavă ţie, o, Rege!

CAP-DE-AUR

Eu, rege! Ah!

Ce tot spuneţi voi?

Cine sunt eu? Ce-am spus? Ce-am făcut?

GLASURI

Nu te-ai ridicat tu în faţa noastră o clipă mai înainte şi n-ai…

CAP-DE-AUR

Vai!

Cine sunt eu?

Eu însumi sunt slab.

GLASURI

spus

Că vei face să dea înapoi orice putere în faţa ta?

CAP-DE-AUR Nu sunt decât un cerşetor! Nu pot. Haide.

Dacă cineva din cei ce se află aci ştie o altă cale care să ducă undeva

S-o spună şi eu voi trăi în iarbă ca un rumegător.

GLASURI

Nu ştim.

CAP-DE-AUR

„Vreau – ştiu – trebuie”. Calea aceasta

E sigură. Chiar dacă pământul

Sub picioarele mele n-ar fi decât un mâl mişcător, nu mă pot înşela.

GLASURI

Şovăi acum?

CAP-DE-AUR (*îşi scutură şi îşi resfiră pletele*)

Pe aceste plete

Minunate, îmbibate de Auroră, păr muiat în sângele Mamei, semn al nevinovăţiei.

Văl de aur pe care-l ridic cu mâinile mele.

Jur că voi îndrăzni! Voi întinde pasul acolo unde nici frunza, nici izvorul care răsună

Nu mai şoptesc sfaturi obişnuite

Cum?

Lucrul acesta nu este sigur şi uşor de văzut?

Mă voi arăta şi nu-mi va fi teamă, ca un copac care arde şi voi coborî să beau ca soarele.

Vedeţi, stau în faţa voastră ca un candelabru.

Cassius, înnoadă-mi părul la ceafă ca o coadă de cal.

144

12*

fratele regelui

(*se apropie de el în timp ce Cassius îi leagă părul*)

Cap-de-Aur, mi-ai ucis fratele!

Şi i-ai furat coroana, ăsându-i pe drumuri fiica şi pe mine însumi; şi în locul legilor vechi, aşezi altele noi.

Dar, oricum ar fi, această coroană se află acum pe capul tău. Ei îi datorez credinţă şi legământ şi sunt ca un soi de martor al acestei noi căsnicii.

Fratele meu nu mai e fratele meu şi fiica lui nu-mi mai este nepoată. Şi dacă-i nevoie, te voi ajuta chiar şi împotriva ei şi a tuturor duşmanilor tăi.

Te slăvesc, Rege!

(*îi ia şi îi strânge mâna plină de sânge.*)

CAP-DE-AUR Îţi mulţumesc, domnule.

DREGĂTORII STATULUI

(*înaintează pe rând, potrivit rangului lor, şi îi strâng mâna*)

Te slăvim, Rege!

CAP-DE-AUR

Faceţi-vă datoria, voi care sunteţi oarecum cunoaşterea şi memoria Regelui.

TRIBUNUL POPORULUI

(*de la locul lui*) Te slăvesc şi eu, Rege.

CAP-DE-AUR

Şi eu te salut, glas al străzilor, strigăte ale hale lor. Fă-ţi datoria şi striga. Strigă şi voi încerca să te înţeleg.

OPOZANTUL (*făcând repede la fel*)

Te slăvesc, o, Rege! Nu te încrede în omul acesta. Nici în ceilalţi. Îţi voi iscodi eu duşmanii şi nu-i voi scăpa din ochi.

CAP-DE-AUR

Mulţumesc, câine al grădinarului. Fii neobosit şi cu luare aminte şi-ţi voi da partea ta.

(*Toţi au călcat în sângele Regelui, toată scena va fi mânjită de urmele de paşi şi pe ziduri se văd urme de mâini însângerate. Tăcere. Cassius, care se află în spatele lui Cap-de-Aur, trece în faţa lui şi îngenunche iar. Cap-de-Aur coboară ochii spre el şi amândoi se privesc cu un aer sfios.*)

CASSIUS

O, speranţă de aur! Slăvită violenţă sosită la sfârşitul zilei noastre lugubrei

Cu cât mai dulce îşi face soarele simţită reîntoarcerea.

Gând scaldă acoperişurile după veacuri întregi de funingine!

Lasă-mă să-ţi pipăi veşmintele. O, preafrumoasă toamnă, călăuzeşte-ne! (*Se ridică.*)

Şi acum, mă ridic.

Şi strig: înainte! Ridicaţi-vă toţi, înhămaţi-vă la care şi la tunuri!

Să ieşim din făgaşul de care ne e lehamite. Vântul văzduhului nesfârşit şi soarele roşu să ne biciuiască faţa.

Spaţiul este slobod; pământul e oblu ca un ogor de sfecle în luna octombrie!

Lumea o să vadă! Şi o să fie lovită de năucire

Şi ca un jude prevaricator

Care lui însuşi îşi dă sentinţa, se va prăbuşi din înaltul tribunalului ei putred

Când goarnele noastre vor face să vuiască câmpiile de o asemenea larmă încât, în viitor, strădaniile alamei şi ale bronzului

Vor părea fără răsunet.

CAP-DE-AUR

În mijlocul Pământului cel mare se află o câmpie. Cel ce, de la pinteni până în creştetul coifului. Se va împodobi cu ghirlande de albăstrele şi de fumăriţe din acea câmpie, De către şesuri şi de către teatrul munţilor.

De către ape, de către largi fluvii şi de către neastâmpărul pădurilor

Va fi numit Rege, Părinte.

Tulpină a dreptăţii, scaun al înţelepciunii!

Îmi îndrept pasul spre locul unde goarna nu încetează o clipă să răsune şi unde paloşul niciodată nu se pleacă.

Pe o cale tivită cu foc, bătută de talazurile urii şi răsunând de răcnete cumplite.

Nu-mi va fi teamă! Mă voi ridica întocmai ca foametea, ca ciclonul!

Ura şi Mânia.

Răzbunarea şi întruchiparea dezlănţuită a Durerii îmi deschid drumul şi Nădejdea îşi arată faţa

solemnă!

Haidem! Voi lupta, voi strivi stavilele sub picioare, voi zdrobi împotrivirea uşuratică, aşa cum zdrobeşti un vreasc uscat.

(*Intră Prinţesa acoperită cu un văl negru*.) Ce întrupare de femeie se arată aici în faţa mea? Ridică-ţi vălul 1

PRINŢESA O, tată! mai eşti aici?

CAP-DE-AUR

Aici este.

PRINŢESA

Glorios Cap-de-Aur! Tatăl meu mi-a spus să vin aici să-ţi aduc salutul meu.

Şi dacă mă întrebi de ce acest văl cernit care mă împiedică să te văd, îţi voi răspunde: ca să te cinstesc aşa cum te-a cinstit patria, care a venit să ţi se închine şi tu i l-ai ridicat de pe faţă.

Am aflat şi că Cebes nu mai este.

Te salut, cap izbânditor!

(*îşi ridică vălul şi priveşte*. *Cap-de-Aur se află în picioare cu sabia în mină şi coroana pe cap*, *cu picioarele pe lungul veşmânt al Regelui*… *La dreapta lui*, *Fratele Regelui şi slujitorii Statului*. *La stânga*,

Reprezentanţii Poporului. Mulţimea face un dublu-fond viu, lăsând calea deschisă până la uşa cea mare din fund. Prinţesa deschide încet braţele şi, îngenunchind, sărută pământul pe care rămâne prosternată. Două femei o ridică, trecându-şi mâinile pe sub subsuorile ei şi ea rămâne în picioare în faţa lui Cap-de-Aur, cu capul plecat. Tăcere.)

PEDAGOGUL (*plângând se adresează lui Cap de Aur*)

Priveşte-o, o, Rege! şi fie-ţi milă! Eu am eres –, cut-o şi, când era copilă, o ţineam pe genunchi.

În timp ce în cartea colorată îi arătam imaginile Facerii Lumii.

Şi, precum aici la noi e datina.

De ziua ei.

Gând femeile veneau ca să le tămăduiască copiii de boala necuratului.

Şi când, la amiază, în hlamida ei de mătase înflorată, ea se arăta în capul scării în toată slava tinerei sale frumuseţi, întocmai ca floarea soarelui care îşi întoarce spre astrul luminos faţa ei recunoscătoare.

Întreg poporul era ca un singur om peste care s-ar fi întins braţul umbrei.

Într-atâta în văzduh, cu o adiere blândă şi plină de graţie.

Se răspândea mireasma străvechei viţe regeşti.

Şi acum, copilă, iată-te în faţa noastră ca o floare cu tulpina frântă, ca o floare a soarelui scuturată care-şi apleacă spre pământ chipul ei împovărat.

Priveşte-o, o, Rege, iat-o sub braţul tău, ca o oaie vândută.

(*Tăcere.*) PRINŢESA Nu o să mă ucizi şi pe mine?

(*Ridică încet capul şi priveşte în jurul ei.*)

Vă ştiu pe toţi pe nume; am crescut printre voi şi, iată, m-aţi trădat.

Nu am prieteni şi ei întorc spre mine o faţă duşmănoasă.

O, tu, în care tatăl meu se încredea ca într-un fiu şi îşi trecea braţul în jurul umerilor tăi! Şi tu, şi tu! O, dascăle care m-ai crescut, te văd şi pe tine printre duşmanii mei.

Iar tu, frate al Regelui, stai la dreapta ucigaşului său!

FRATELE REGELUI

Nu te cunosc, copilă, şi sunt cel ce stă la dreapta principelui.

PRINŢESA

O, tată! O, tată!

O, Rege al acestei ţări, august ca înălţarea mâinii când începe

semnul crucii.

Aşadar, nu au mai vrut să mai ştie de tine şi te-au azvârlit la pământ 1

Te-au aruncat ca pe un lucru nedemn, aşa cum arunci un os clinilor.

Şi duc pe pingelele lor sângele tău şi pereţii peşterii

Sunt mânjiţi ca zidurile unei zahanale.

(*îşi rupe mantia în două*.)

Trădare! Trădare!

Soare, priveşte această nelegiuire!

Iar voi cei adunaţi aci în jurul băltoacei acesteia de sânge şi al căror cuget şi-a dat primejdioasa aramă pe faţă, ascultaţi!

Nu vreţi să mai ştiţi de mine

Deşi eu vă sunt regină; la rândul meu vă reneg.

Voi ieşi din mijlocul vostru, o, inimi nedrepte şi înşelătoare.

Vă smulg, podoabe… (*îşi smulge podoabele şi le aruncă la pământ.*)

Totul, totul! Luaţi înapoi totul; mă despoi de voi, deşertăciuni; voi pleca de aici goală! Şi acum lăsaţi-mă să ies, dacă îmi este îngăduit, Nu mai pot îndura privirea acestei vipere.

CAP-DB-AUR

Crezi că mă uluieşti, odraslă regească? Crezi că-mi este frică de tine?

Priveşte mina asta! Priveşte-o, regească odraslă: eu ţi-am ucis părintele!

L-am jertfit.

Şi sângele lui a ţâşnit şi m-a împroşcat iar el a căzut la picioarele mele şi s-a zbătut în spaimele morţii.

Fiindcă am mântuit ţara asta cu sabia mea şi, întorcându-mă asupra stăpânului ei nevrednic

L-am zvârlit nefiinţei precum era drept şi pedeapsa pe care i-am dat-o nu a fost mai mare decât i-a fost vina…

Tată! Tată!

PRINŢESA

CAP-DE-AUR

Strigă! Cheamă-l!

„Tată! Tată!" Priveşte: cu siguranţă că te aude; mai tare! mai tare!

Ce-i un om mort şi cine rămâne aici ca să-şi amintească de noi?

Iar tu, unde te aflai tu înainte de a fi venit pe lume, înfăptuire a pântecelui?

După ce am trăit, înapoiem aceleiaşi nimicnicii fără de nume

Sufletul nostru plin de dragoste şi de blestem. De aceea, eu parte îmi voi face aici, pe pământ, şi mă voi înălţa ca un copac, foarte sus.

PRINŢESA

Sângele tatălui meu este asupra ta; s-a abătut ca ploaia peste tine.

Iar al tău va ţâşni ca un izvor.

CAP-DE-AUR

Bucuros! Bucuros îţi primesc prevestirea; aşa să fie, doresc chiar să sosească acea zi.

Să ies afară din mine şi să potopesc lumea.

Vina inimii mele să fie străpunsă, sângele meu să se năpustească întocmai ca un leu, să ţâşnească asemenea apei din adâncurile pământului sub sfredelul de fier al sondei!

Şi acum

Pleacă, du-te, fiindcă nu-i loc pentru tine aici.

PRINŢESA Lasă-mă să-mi iau tatăl cu mine.

CAP-DE-AUR Ia-l! Du cu tine omul dat jos din scaun.

PRINŢESA (*îngenunche* lângă *trupul tatălui ei*)

Sire!

O, mort slăvit, lasă-te atins de mine şi nu te mânia: sunt mâinile fiicei tale.

Şi aşa cum mă mai purtai încă în braţe când mă făcusem mai mare.

Tot astfel şi eu te voi purta şi te voi lua cu mim de aici, o, singură avere a mea, o, viţă a mes stinsă şi dezmoştenită!

(*ti ridică cu greutate pe umeri şi iese cu el din sală*.) CAP-DE-AUR

Să se îmbuibe inimile cu obidă; eu nu voi fi înduioşat; inima mea e plină ochi – şi încă de mult – de durere!

L-am ucis fără să-l văd, ca pe un vânat în care tragi în vis.

Sau aşa cum călătorul grăbit smulge buruiana care-i încurcă picioarele.

Am spus ceea ce trebuia să spun şi îndată

Vă voi înştiinţa despre cele ce vom avea de făcut.

Vremea mea începe.

Şi gloria mea se va înălţa asupra lumii ca un curcubeu

Vestind celor ce-l văd o nouă zi.

Te trag deci în piept şi mă umpli de desfătare, o, mireasmă scumpă a izbânzii.

Trandafir, dăruieşte-ţi mirosul; soare, ascunde-ţi faţa în puful tău dumnezeiesc

Şi îngropaţi pe acest copil.

Nu se cuvine să întin cu gândul morţilor măreţia împărăţiei.

Copilul acesta mort! Gloria mea viitoare!

(*Iese cu un brusc hohot de plâns. Pauză. Intră grupul bocitoarelor care se aliniază în jurul trupului lui Ce bes. Bubuit de tobă. Bocitoarele ridică trupul pe umerii lor şi ies cu pas solemn. Zarvă tot mai mare afară. Zgomot nelămurit de glasuri şi de clopote. Lovituri de tun la intervale regulate. Toţi ies în afară de Cassius. Se aude o fanfară militară care se apropie în mijlocul unui imens tumult.*

Printr-odată zarva. Se *întrerupe şi se aud strigăte puternice şi tropăitul unei mulţimi înarmate care aleargă*.

Mulţimea intră. din nou în palat. Vociferări puternice. Soldaţi – unii purtând drapele – năvălesc pe scenă. Alţii intră pe ferestre. Zgomot de săbii pe scări. Împuşcături. Scenă plină de confuzie, în care nu se deosebeşte decât strigătul: *Cap-de-Aur I*)

CASSIUS (*oprind pe un ofiţer*)

Ce se petrece?

OFIŢERUL Se pare că l-au ucis.

(*Cassius se urcă în picioare pe tron şi trage sabia. Zadarnic încearcă de mai multe ori să se facă auzit. În cele din urmă, un fel de linişte se lasă.*)

CASSIUS

(*strigând din*] *toate puterile*) N-a fost ucis ci s-a făcut rege peste noi!

MULŢIMEA Cap-de-Aur!

(*Soldaţii se aliniază în jurul drapelelor şi defilează în jurul sălii.*

Salvă de artilerie în curte. Sala palatului se umple de fum, prin care străbate soarele.)

PARTEA A TREIA

Undeva în Caucaz. Un podiş, ca o terasă, pe o mare înălţime, dând spre miazănoapte şi răsărit şi înconjurat de copaci uriaşi. O uluitoare tranşee verticală este deschisă, ca o stradă, spre apus, în

stânca muntelui.

E noapte. Tot cerul scenei este ocupat de Carul Mare care licăreşte prin ceaţă. Din văi, de la o mare adâncime, se aude zgomot de roţi şi de hamuri, ca şi cum ar trece o armată nesfârşită pe acolo.

PRINŢESA

(*îmbrăcată în frunze şi piei de fiară stă întinsă pe pământ*)

Mi-e frig! mi-e foame!

Oare noaptea asta îngrozitoare n-o să mai aibă sfârşit? Totuşi au răsărit luceferii dimineţii şi Marte, trandafiriu şi auriu, străluceşte deasupra capului meu.

O, constelaţii care vă aplecaţi asupra oamenilor, o, cetate a cerului nopţii, fie-vă milă de mine!

(*Tăcere*. *Freamăt de copaci*.) Ascult! Ce spun oare copacii care ştiu totul

Şi sfat detainăţin, ca oamenii care-şi simt glezna înlănţuită?

Iată, zac pe pământ, la picioarele voastre în acest abis al lumii!

Mă aciuiasem în aceste locuri pustii şi la această margine de pământ.

Acoperindu-mi trupul cu frunze şi piei de fiară.

Ca să fug de oameni ca o sălbăticiune, de frică să nu mă ucidă sau să nu mă prindă.

Dar acum Muntele răsună de vuiete aducătoare de spaimă şi nu ştiu unde să mă mai duc.

Vlăguită cum sunt, nici nu mă mai pot mişca şi trebuie să rămân locului.

Nefericita de mine! De ce să doresc soarele când ivirea lui mă va dezvălui privirii tuturor a?

Şi zac aici ca o mieluşea cu piciorul rupt, la cheremul tuturor celor care trec.

(*Tăcere lungă*. *Se revarsă zorile*.)

Mi-e frig! Mi-e foame!

(*Tăcere*. *Răsare soarele*. *Se aude tropot de cai*. *Intră călare Cassius*, *purtind Sabia*. *Se îndreaptă spre o măgură de unde se vede tot ţinutul*. *Intră apoi*, *tot călare*, *Cap-de-Aur înconjurat de liota de căpitani*.)

ŞEFUL COMANDAMENTELOR

Ce vezi, Cassius?

CASSIUS Nu văd nimic. Dar iată că ceaţa se ridică.

ÎNTJIUL CĂPITAN Ce-i acolo, pe iarbă?

AL DOILEA CĂPITAN O ţeastă de om.

AL TREILEA CĂPITAN

O coastă de vită.

AL PATRULEA CĂPITAN

Ia uitaţi-vă şi-aici! Ce grămadă! Oseminte de oameni şi de animale!

CAP-DE-AUR Cum se numeşte locul în care ne aflăm?

ŞEFUL COMANDAMENTELOR

I se spune „Poartă" fiindcă e cea din urmă poartă. Iată pragul care, spre miazănoapte, este deschis şi iată poarta prin care soarele ne soseşte.

Aici se află meterezul, piezişa încheietură prin care Europa este legată de Pământul Pământului.

Şi tot aci străvechiul fur al Focului a fost înlănţuit.

Şi vulturul, ca un trăsnet.

Se arunca asupra lui, se prindea cu ghearele de el şi îi trăgea ficatul afară din trup.

Ce vezi, Cassius?

CASSIUS (*strigă*) Spaţiul!

ŞEFUL COMANDAMENTELOR Şi la miazănoapte ce vezi?

CASSIUS Pământul întins cât ochiul îl poate cuprinde.

ŞEFUL COMANDAMENTELOR întoarce-te spre sfântul Răsărit.

J58

CASSIUS

Pământul pare o velinţă desfăşurată. Şi în depărtare e o ceaţă întunecată.

(*Şes reîntoarce spre ei. Şeful comandamentelor şi un alt căpitan descăleca şi, luând de căpăstru calul lui Cap-de-Aur, îl duc pe locul unde a stat Cassius.*)

ŞEFUL COMANDAMENTELOR

Priveşte, o, Rege, şi ia în stăpânire, căci tot ce cuprinzi cu privirea ţi se cuvine.

Al tău este pământul ca o ţarină a cărei întindere ai fi măsurat-o.

Te uită: acolo, departe, se aşterne marea, netedă şi încercuită, oglindă rotundă.

Tot urcând, mereu urcând, am dat de cumpăna lumii, unde urcuşul s-a sfârşit.

Locului acestuia i se spune „Poartă” fiindcă aici, în această înaltă trecătoare, seminţiile rătăcitoare ale şesurilor

Se opreau şi aduceau jertfe – aşa cum o dovedesc aceste oseminte – înălţând focul şidăruindu-l zeilor Spaţiului

Înainte de a se strecura în trecătoarea neagră şi de a începe să coboare

Ca să alcătuiască naţii prin văile largi ale pământului.

Acum, după veacuri şi veacuri, iată că noi ne ivim venind din cealaltă parte, aducând odraslelor celor care vor fi rămas un sceptru nou.

Priveşte, o, Rege, iată, am regăsit Spaţiul.

Avântă-te, o, Rege, să străbatem câmpia ce pare fără sfârşit.

Ca să urcăm, apoi, ultima Treaptă şi să cucerim al Asiei uriaş altar.

(*Tăcere*. *Fără să spună un cuvânt*, *Cap-de-Aur arată cu degetul pe Prinţesa întinsă printre tufişuri*.)

13 – Teatru

UN CĂPITAN Ce-i asta?

(*O atinge cu vârful lănciei*. *Prinţesa geme*.) CĂPITANUL

Ceva ce trăieşte. Dar n-aş şti să spun dacă e o fiară sau o femeie.

(*Descălecaşi*, *luând-o în braţe*, *o ridică*.)

ALT CĂPITAN

Muntele e locuit de făpturi sălbatice. Asta are piele de fiară şi păr de femeie.

CAP-DE-AUR

E o femeie dar nenorocita moare fiindcă n-are de nici unele. Dă-i plosca mea.

(*îi dă plosca*. *Cineva i-o apropie de buze şi Prinţesa bea*, *apoi face semn că poate sta singură în picioare*.)

Cine eşti tu, fată?

(*Prinţesa dă din cap*, *făcând semn că nu înţelege*.)

UN CĂPITAN De bună seamă, nu vorbeşte nicio limbă.

(*Prinţesa deschide gura*, *făcând semn că-i e foame*.)

CAP-DE-AUR

Îi e foame. (*îi dă o bucată de pâine neagră*.) Ţine pâinea mea. Mămâncă, făptură nevinovată.

CĂPITANUL

Sire, nu păstrezi pâinea asta pentru Măria-ta? Ziua de azi va fi

lungă şi grea.

CAP DE AUR

Nu mi-e foame. Dar priviţi cum e îmbrăcată. Şi aici nopţile sunt reci. la şi mantaua mea, fată.

(îi *pune mantaua lui pe umeri*.)

Să pornim!

UN CĂPITAN

Ia-o înainte, Cassius!

Tu străluceşti, heraldule, şi soarele roşu şi rotund se oglindeşte în spatele platoşei tale.

ŞEFUL COMANDAMENTELOR înainte!

(*Ies. Prinţesa mănâncă din pâine*.)

DEZERTORUL (*zbucnind din buruienile înalte de unde pândea*)

Dă-mi pâinea!

(*Se repede la ea să-i smulgă pâinea*.)

PRINŢESA (*ţipă la el*) Lasă-mi şi mie măcar o fărâmă!

DEZERTORUL Cum? îmi înţelegi limba?

(*Se uită la ea*.)

Dar ia stai! Ia stai puţin!

(*Se uită lung şi cu luare aminte la ea*, *apoi începe să râdă*.)

13»

Aaa!

(*îşi scoate pălăria şi se maimuţăreşte grosolan*, *salutând-o în batjocură*, *cu o temenea adâncă*.)

Aaa!

Asta-i bună!

Cum naiba ai ajuns tocmai aici? Nu face pe proasta şi nu te preface că nu înţelegi! Vezi cum te-ai roşit? Ha, ha! Răspunde!

Crezi că nu ştiu cine eşti? Alţii poate nu te-ar recunoaşte, dar eu… dintr-o ochire te-am recunoscut.

PRINŢESA Nu ştii ce spui!

DEZERTORUL Hi, hi!

(*Clatină din cap şi clipeşte dintr-un ochi*.)

Eşti odrasla fostului rege!

PRINŢESA Dacă ştii, să-ţi fie ruşine!

DEZERTORUL

Ruşine?

Ei uite cât îmi e de ruşine. Şi încasează pentru vorba asta *ruşine*.

(*O pălmuieşte din toate puterile. Ea cade la pământ dar se ridică numaidecit şi stă în faţa lui nemişcată.*)

Ia nu face pe grozava cu mine! 162

Aici sirit «m singuri, numai noi doi. E ca şi cum ai fi câinele meu şi, dacă mi se năzare, pot să te şi omor.

Pot să-ţi tai cu cuţitul mâinile şi picioarele în bucăţele, dacă aşa ceva mi-ar trece prin cap. Mă auzi?

Acum e rândul meu!

Ha, ha, nu-ţi aduci aminte de mine? Păi cum să-ţi aduci! La palat, eu stăteam la bucătărie. Ce ştiai tu de mine? Eu pregăteam bunătăţile cu care îţi umflai burdihanul.

Şi te sinchiseai de mine ca de şobolanii sau de guşterii care trăiau în găurile zidurilor.

Dar eu te ştiam bine şi te uram. Şi încă cum!

Şi uite, acum mi-ai căzut în gheare şi pot face cu tine orice vreau.

PRINŢESA

Ce ţi-am făcut eu dumitale?

DEZERTORUL

De ce tat-tu, milogul ăla bătrân, era rege şi eu nu?

Şi eu aş fi putut fi dacă ştiam carte!

Voi ăştia nu faceţi cât o ceapă degerată! Nu sunteţi decât nişte rumegătoare de pâine!

De Ce unii să fie mai moţaţi decât alţii?

De ce unii să aibă tot ce vor, să mănânce şi să bea pe săturatelea şi alţii nimic? Ce, crezi că unul ca mine poate mânca şi cărămizi? Ia spune?

Eu mi-am luat nevastă. Mi-a făcut copii. Şi a trebuit să mă duc să muncesc la câmp. Nu eram făcut pentru muncă grea. Am şi patru clase primare.

Şi, pe urmă, căpcăunii de moşieri nu-ţi lasă nimic.

Acum, m-au luat la război. Ce mă priveşte pe mine războiul lor?

Nu-i aşa că ucid şi mamele când sunt pline?

De ce m-au luat? Copiii mi-au murit amândoi.

Răspunde, deşucheato, poţi să trăieşti fără să mănânci?

PRINŢESA

Se vede că socoteşti că se poate, de vreme ce mi-ai luat singura bucată de pâine pe care o aveam.

DEZERTORUL Plinea? Da' pâinea ce-i? Din ce-i făcută?

PRINŢESA Din grâu, din secară.

DEZERTORUL

A! care va să zică ştii! Da' cine face să crească griul şi secara, cine?

Cine le strânge, cine le treieră, cine le macină? Cine frământa? Şi pâinea, cine-o coace, hai? Dacă plinea s-ar face om cu nas şi ţi-ar porunci, N-ar trebui să-i dai ascultare? ăl de face pâinea nu este el însuşi pâinea?

Şi, iacă, n-are nici măcar dreptul să păstreze o fărâmă pentru el! De aia eu ţi-o iau acum cu de-a sila.

Şi tot de aia îţi poruncesc să vii aici! Hai, hai!

PRINŢESA

De vreme ce acum eşti stăpânul meu, am să vin. Iată-mă. Poţi să mă ucizi dacă vrei.

DEZERTORUL (*o trage de mină*)

Vino-ncoace!

PRINŢESA

Ce vrei să faci cu mine? De ce mă duci sub copacul ăsta întunecat?

DEZERTORUL

E aci o pasăre cu aripile ţintuite cu două piroane de trunchiul bradului. Uite cum îi atâră capul.

PRINŢESA

Este un obicei peste măsură de barbar.

DEZERTORUL

O să-i iei locul cât ai clipi. PRINŢESA

Ce spui? N-o să-ţi treacă prin cap aşa ceva? A!... A!...

Nu ai să mă ţintuieşti pe copac ca pe o pasăie căreia îi baţi în cuie aripile!

(*Dezertorul smulge cuiele cu care e ţintuită pasărea*.)

DEZERTORUL

Noroc că n-au fost bătute prea tare! mai pot fi întrebuinţate. Pietroiul ăsta o să-mi ţină loc de ciocan.

Ah, ah, ah!

PRINŢESA

DEZERTORUL Hai, dă mâinile!

(*Prinţesa îşi ascunde mâinile şi zâmbeşte de groază*.)

PRINŢESA Nu! Nu!

DEZERTORUL Nu vrei? De ce? Tot nu-s bune de nimic!

PRINŢESA

Îţi spun, prietene, mâinile astea care nu ştiu să muncească

Pot aduce o hrană mai bună decât pâinea.

Dar şi pâine ştiu să facă

Şi tu, de ce vrei să mă mănânci?

Cei ce mă vedeau uitau că le e foame] şi, fie tineri, fie bătrâni, inima lor se înfierbântă.

Vai, frumuseţea mea s-a dus, altfel nu mi-ai spune că vrei să mă ucizi şi nu m-ai fi umilit lovindu-mă peste faţă.

Ce ţi-am făcut eu ţie?

Nu mă ucide. Fiindcă nu pot munci ca tine, întrucât merit eu un asemenea chin.

Să mor cu încetul, cu mâinile bătute în piroane?

Să nu faci asta, măcar de teamă ca cei ce mă iubesc

Să nu-ţi ierte că nu ştiai cine sunt şi pentru ca numele tău să nu fie în veci hulit.

Fiindcă eram fala ţării şi, de când a trebuit să fug, nu mai există frumuseţe în acea ţară.

Şi ce vor spune când vor afla că tu m-ai ucis, ţintuindu-mă astfel?

(*Dezertorul ascute cuiele pe o piatră*.)

DEZERTORUL

De ce să nu-ţi ţii gura şi să umble vorbe? PRINŢESA

Bădăranule! Eu sunt o Regină. Cea mai înaltă dregătorie omenească mi-a fost încredinţată şi nu pot fi prădată de ea. Cine sunt eu? Şi cine eşti tu? Priveşte-mă în faţă!

Vei îndrăzni oare să ridici mâna asupra mea? Ce avem noi de împărţit?

DEZERTORUL Mâinile tale au s-o afle.

(*Prinţesa ridică braţele şi-şi pune mâinile pe trunchiul copacului*.)

PRINŢESA

Bine. Cum trebuie să stau?

DEZERTORUL

Nu aşa sus. Nu-s aşa de înalt! Stai aşa! (*Caută un bolovan*. *Se urcă pe el*; *ia braţul drept al Prinţesei*, *îl leagă de copac cu o sfoară apoi*, *ţi*nându-*i deschisă palma*, *i-o ţintuieşte cu greu*.)

PRINŢESA (*ţipă*)

Ah! Ah! Ah! Ah! Doamne!

DEZERTORUL Acum stingă!

167

PRINŢESA Iat-o!

(*O ţintuieşte în acelaşi fel, apoi se dă jos de pe piatră.*)

DEZERTORUL Ei, acum nu mai zbieri?

(*Prinţesa îi scuipă în obraz.*) PRINŢESA

Te dispreţuiesc, neghiobule, bestie necioplită!

Sângele îmi ţâşneşte din mâini. Dar cu toate că braţele-mi sunt ţintuite deasupra capului, rămân ceea ce sunt.

DEZERTORUL Vezi să nu te spintec acum.

Pleacă!

PRINŢESA

DEZERTORUL

Fără să-mi spui cale bună? Fără să-mi strângi mâna?

PRINŢESA

Sunt bătută în cuie dar cugetul Regesc nu este ştirbit. Astfel Copacul acesta tot un Joc de cinste rămâne, ca şi cum ar fi scaunul meu domnesc.

DEZERTORUL Ei, acum pot să-mi mănânc şi pâinea.

(*O mănâncă încet pinii la ultima îmbucătură, fără să-şi ia ochii de la Prinţesă. Adună şi înghite toate fărâmiturile.*)

Prinde-ţi mai bine pe umeri blana asta de fiară în care eşti îmbrăcată; uite, se vede pielea mai jos de subsuori şi nu-i frumos sate arăţi aşa unui bărbat.

Hi, hi! îţi curg lacrimi din ochi. Ei, acum că le-am văzut smiorcăindu-te, pot muri împăcat.

Rămâi aci. Când se va înnopta, or să vină lupii.

Şi ridicându-se pe tine în două labe, or să te sfâşie în bucăţi şi-o să-ţi smulgă picioarele.

Iar corbii o să-ţi scoată ochii.

Rămâi aici şi mori!

(*Iese.*)

PRINŢESA

(*ţipând deodată*)

Ah, ah, ah!

Oh!

O, mâini!

(*Tace o clipă, parcă sufocată.*)

O, mâini de care sunt ţintuită ca viţa de vie ce se prinde de ziduri!

O, lumină care pătrunzi pretutindeni, o, soare, care facidin ziun judecător cepe toate le cântăreşte i

Priveşte-mă aşa întinsă, cuiele sunt înfipte până la capătul lor. Abia a început dimineaţa şi astfel voi sta până la amiază

Şi până seara şi până ce voi fi moartă.

Dar e bine aşa şi n-am să mă plâng.

voi muri în picioare întocmai cum se cade celor din viţa mea.

O, mâini, credeam că o să vă dăruiesc pe amândouă soţului meu

Ca să vă sloboadă din legăturile căsătoriei.

Dar cuiele astea vi se potrivesc mai bine.

169

Sangelo care ţâşneşte din voi mi se scurge pe cap, apoi se prelinge pe tot trupul.

Ah, ah!

Ca plumbul îmi sunt grele braţele.

O, Doamne, picioarele îmi sunt libere dar nu pot decât să bat pasul pe loc, de ciudă!

Şi dacă le las cuminţi să se odihnească pe pământ.

Braţele trag de mâini şi cuiele mi le rup şi durerea este de neîndurat.

Şi dacă mă ridic în vârful picioarelor, nu pot sta multă vreme astfel.

O, Doamne, fie-ţi milă de mine!

(*Lungă tăcere care se presupune că durează ceasuri întregi şi* în *care scena rămâne goală*.

Intră prin stânga, *călare*, *Stegarul*, *cu Acoliţii şi cu escorta lui*. *Primul Acolit se urcă pe stânca*.)

Ce vezi?

STEGARUL

ACOLITUL

Nimic. Muntele îmi ascunde priveliştea în partea aceasta.

AL DOILEA ACOLIT De ce oare Regele n-a luat stindardul cu el?

STEGARUL

Nu ştiu; până acum, şedeam mereu alături de el când se avânta pe cal în toiul bătăliei.

Ţineam cât puteam mai sus fâşia de mătase pe care este zugrăvit vulturul negru, cumplitul vultur

Care se înălţa spre soare ţinând un trup de om în ghearele lui;

Şi nu se mai vedea soarele dar întreg stindardul este de culoarea aurului.

De data asta, mi-a poruncit să rămân mai în irmă în acest loc care-i cheia adâncii trecători.

Să-l aştept să vină. Pe el sau semnul pe care mi-l va face.

ÎNTÂIUL ACOLIT Stindardul atârna nemişcat de-a lungul prăjinii.

STEGARUL

Şi la fel de nemişcaţi stăm şi noi aici pe acest prag al lumii.

Ah, cum ne-am ridicat cu toţii din Apus, ca pasărea, ca să ajungem aici!

O, tinere, tu eşti nou-venit în armată;

Fireşte, ai să vezi pe Regele lumii dormind, dar nu vei fi văzut ceea ce nouă ne-a fost dat să vedem.

Groaza şi uluirea îi deschideau calea şi, ca şi cum n-ar mai fi ştiut să se folosească de ele.

Armatele vrăjmaşe aruncau la pământ armele.

Astfel că s-a avântat în mijlocul unor bicisnici.

A năvălit în mulţimi ca un leu într-o cocină.

Ca o mare în clocot, mulţimile se învolburaseră dar s-au potolit în faţa lui.

Şi iată că ne înfăţişăm la Poartă, înfruntând străvechea Asie.

(*O adiere de vânt. Zvon de luptă din depărtare.*)

ÎNTÂIUL ACOLIT

Auziţi?

AL DOILEA ACOLIT

Bătălia este acum în toi! Şi ce-o să facem acum?

STEGARUL

Mai întâi vom merge mult

Ca să străbatem şesul pământului.

ÎNTÂIUL ACOLIT

Se spune că, apoi, vine un munte

Atât de înalt încât ajunge până la cer, şi chiar din cer

Patru fluvii, ca laptele vacii, coboară pe pământ.

După ce vom trece muntele, vom da iarăşi

De mare ca de un potir plin.

Acolo se află un pământ de aur. Şi până şi mireasma lui este atât de minunată încât ţi se pare că sufletul se desparte de trup ca în vise

Şi ca în leşinu] de plăcere al femeii care zămisleşte.

Maimuţele se zbenguie în copacii plini de flori şi nisipul miroase a untdelemn

Iar vulcanii care se înalţă sub apă par potire de lotuşi înecate şi pete de vin.

STEGARUL

Oricum ar fi.

Dorinţa mea este să împlinesc voia Regelui şi să mă aflu alături de el;

Să ţin Stindardul, asta este partea mea pământească.

Drept e să iubim ca pe un Dumnezeu pe cel ce porunceşte cu înţelepciune.

Inima lui mare şi mintea luminată i-au fost date anume ca să cârmuiască.

Astfel creşte el în ochii lumii, icoană a îndrăznelii dumnezeieşti şi a dreptăţii de nezdruncinat.

Ca un copac deasupra unei fântâni unde vin să se adape oameni şi turme.

Şi ca un smochin năzdrăvan, gândirea lui Dăruie în acelaşi timp şi flori şi roade.

ÎNTÂIUL ACOLIT

Cât despre oastea pe care a adus-o aici… STEGARUL

Niciodată nu s-a mai pomenit asemenea oaste!

Parcă dragostea era adevărata ei căpetenie.

Toţi îl văd de departe aşa cum vezi în iarbă o floare galbenă

Şi fiecare din aceşti oameni aspri, neciopliţi.

Poartă în inima lui imaginea slăvită a Regelui

Care le e mai scumpă decât aceea a femeii lor.

La drept vorbind, nu există căpetenie şi ostaşi: fiecare

Ca un instrumentist îşi cântă partea lui dar toţi laolaltă nu fac decât un tot

Şi moartea şi-a pierdut adevărata ei faţă.

(*Pauză*. *Zvon slab de luptă în depărtare*. *Toţi se uită ţintă la stindard*.)

ÎNTÂIUL ACOLIT A lăsat aci vechiul steag. STEGARUL

Aci se află stindardul împărăţiei dar ostaşii lui se avânta sub tot felul de flamuri.

AL DOILEA ACOLIT Mai iată una acolo!

(*O fâşie mare de stofă neagră este înălţată pe vârful unui munte*, spre *„răsărit*.)

ÎNTÂIUL ACOLIT Aşa-i! Dar asta ce să-nsemne oare?

STEGARUL

Nu ştiu nici ce să-nsemne ar putea şi nici ce-ar vrea să zică.

(*Se aude o goarnă care răsună limpede, ca şi cum ar vesti ceva*.)

ÎNTÂIUL ACOLIT (*strigă*)

STEGARUL

Auziţi?

Aud şi nu pricep nimic.

Dar sunt cuprins de groază şi inima începe să-mi putrezească în piept.

ÎNTÂIUL ACOLIT

Cum fâlfâie în vânt cearşaful acela ca un zăbranic!

(*Pauză*.)

UN GLAS (*strigând de jos*)

Hei!

(*Ecou*.)

AL DOILEA ACOLIT (*se apleacă şi priceşte în gol*)

Acolo jos e cineva care face semn că vrea i urce.

STEGARUL

Priponiţi scripetele. Lăsaţi să coboare frânghia.

VESTITORUL

Voi rosti totuşi vestea cerurilor ia să vă întindeţi pe pământ ca omul fără suflare, Fiindcă Regele oamenilor a murit.

TOŢI

(*strigă*)

Vai nouă! Vai nouă!

VESTITORUL

Voi spune tot ceea ce ştiu şi ştiu totul, fiindcă straja noastră stătea de veghe pe piscul muntelui din faţă.

Vedeam ostile noastre înaintând în desăvârşita ordine în câmpie şi oamenii păreau atât de mici că abia se desluşeau.

La prânz s-au oprit ca să mănânce, apoi au pornit din nou şi îi urmăream mai departe cu privirea.

STEGARUL

Şi? Şi?

VESTITORUL

Şi deodată un fum s-a ridicat deasupra pământului şi un praf gros, stârnit de un vânt puternic acoperind ostile.

Şi fum şi praf au rămas multă vreme în nemişcare, de nimic n-am mai deslușit.

Dar când s-au împrăştiat, am zărit

O oaste cită frunză şi iarbă înaintând în intim-pinarea oştii noastre.

STEGARUL

Nu e cu putinţă! De unde să se fi ivit? Că ştafetele noastre nu ne-au spus că duşmanii ar fi numeroşi…

VESTITORUL

Nu ştiu. Poate vântul să-i fi adus ca pe nişte păduchi.

Noi, ne uitam cu sufletul la gură. Şi auziţi bine ce ochii ne-au văzut!

Au văzut oştirea noastră rupând-o la fugă!

STEGARUL

Ce tot îndrugi tu acolo? Nu cumva îţi Intrase praful în ochi?

VESTITORUL

Îţi spun că fugeau. Mâncau pământul. Un singur om a rămas pe loc, în mijlocul câmpiei şi l-am recunoscut cine era. Şi atunci nu ştiu cum s-a făcut Dar eu însumi am rupt-o de fugă

Ca nimic să nu-mi mai vadă ochii din ceea ce ar fi putut vedea.

(*Tăcere adâncă. Un timp.*) ÎNTÂIUL ACOLIT (*aplecat în gol*) Văd un pâlc de călăreţi venind în goană.

MAI MULTE GLASURI AMESTECATE (*strigă de jos*)

Hei!…

(*Ecou.*)

(*Frânghia scripetelui este lăsată iarăşi să coboare, după ce de cârlige a fost prinsă un fel de podea. Soldaţii Invirtesc roata scripetelui. Şi curând, din abis, se iveşte, pe podeaua pe care se află trupul lui Cap-de-Aur, grupul căpitanilor, atât de numeros că unii din ei stau pe margine cu picioarele spânzurând în gol, alţii stau agăţaţi de funii. Grupul se ridică mereu până în dreptul soarelui pe care-l acoperă apoi podeaua se roteşte şi este coborâta încet la pământ. Toţi. descind de pe ea.*)

UN CĂPITAN (*strigă Stegarului, cu braţul întins spre stindard*)

Smulge mătasea drapelului şi rupe-o în două

Şi ia prăjina şi frânge-o cu genunchiul.

Iată, vulturul se reîntoarce dintr-un zbor greu.

Purtând un trup omenesc în ghearele sale.

Priviţi ce aducem înapoi ridicându-ne spre acest loc aspru şi înalt.

Pentru a-i face îngropăciunea solemnă aici, la Poarta aceasta a lumii, în acest loc de unde descoperi pământul.

Astfel, în jurul acestui trup fără viaţă ne vom aduna ca păsările.

Întoarce-ţi faţa de la noi, Soare!

AL DOILEA CĂPITAN

O, Cap-de-Aur! O, stăpâne! O, Rege! O, Rege! Iată în ce fel ne-am ridicat până aici, noi vulturii, aducându-te cu noi. O, leş!

Să lăsăm femeia să plângă pe trupul celui din tâi prunc al ei născut! Bărbatul plânge moartea regelui său şi lacrimile i se vor ivi pe faţă

Dar nu va fi pentru el mângâiere.

AL TREILEA CĂPITAN

Întoarce-ţi faţa de la noi, soare! Lasă-ne singuri şi încetează de a-ţi mai bate joc de noi!

Iată, pământul se răsuceşte spre noapte iar tu, rămânând neclintit ca un munte, pe locul tău, te faci totuşi nevăzut. Vezi ce se petrece, Părinte!

Priveşte, îţi arătăm pe Regele nostru ca să pui buzele pe jalea noastră.

Acum lasă-ne singuri, să plângem în linişte pe această chezăşie care ne-a rămas în mâini.

O, Rege! O, Rege!

Te înălţai spre nestrămutare ca îngerul care poartă sigiliul vieţii.

Şi iată ce aducem înapoi şi ce-am adunat din ţarină.

Iată, locule, ce-ţi aducem. Vedeţi, munţi şi voi, păduri crescute din arborele frăţesc!

Şi orice plantă să se cutremure până în rădăcini fiindcă regele oamenilor a murit.

O, blestem al omului! O, moarte, o, osânda, o, temniţă, o, urgie a locului în care ne aflăm!

O, Rege! O, Rege!

Iată ai murit şi moartea însăşi o ţinem în mâinile noastre.

STEGARUL

Opreşte! Pune stavilă mâniei tale! Mă sileşti să te opresc. Şi pe mine

Durerea mă munceşte şi mă umple de un soi de silă ca pe femeia grea.

Dar lacrimile pe care aş vrea să le las să curgă şiroaie

Ar îngheţa ca nopţile când Crăciunul împiedică iarna să plângă!

Aici, puneţi-l aici, aşezaţi regescul trup cu toată slăvirea

Pe această stâncă pătrată care a folosit riturilor străbune

Pentru ca trupul omului plin de sânge să se înfăţişeze

În cinstirea cerurilor şi a pământului.

(*Căpitanii ridică trupul*.)

Aşadar, aţi fost învinşi?

CĂPITANUL

Află că totuşi am fost învingători. Totul s-a sfârşit.

(*Corpul este întins pe slincă*.) STEGARUL

Ia uitaţi-vă! Priviţi!

Cap! Mâini! O, trup mânjit şi pângărit! Astfel, întins aici, pe spate.

Zace, însângerat şi cu ochii închişi, arătându-şi dinţii.

Cu obrajii acoperiţi de fire de nisip!

Aduceţi apă! Spălaţi-l. Cineva să se facă slujnica lui.

Stăm aşa, unii lângă alţii, lângă el, ca şi cum am fi moştenitorii unui mort şi casa i-ar fi goală.

(*ti scot coiful şi lasă să i se reverse părul*.) 179

CASSIUS (*boceşte*)

O, plete!

O, stăpâne! Stăpâne! O, cine va da o altă durere lui Cassius ca să-i îndestuleze jalea?

(*îşi sfâşie obrajii*.)

Ah, unghiile astea să se umple de carne nevrednică!

Braţele astea şi întreg trupul meu să îmbătrânească şi, ca lemnul ars, să se acopere de solzii de cenuşă. Ritul ăsta

Cu colţi de fiară să se lungească şi să scormonească pământul ca un mistreţ.

Cârmuitorul a murit. Sălbăticiunilor, fiarelor, surori ale mele, primiţi-mă printre voi.

STEGARUL

(*către unul din cei ce spală şi îngrijesc de Cap-de-Aur*)

I-ai întins pletele pe braţul tău şi înfigi pieptenul în ele

Dar pieptenul se înfige şi în inimă şi-l văd infigându-se, aşa cum vezi într-un vis. Spuneţi, ostaşi, cum s-a întâmplat?

CENTURIONUL

Ce vrei să ştii?

Ceea ce vezi nu ţi-e destul? Vrei să mai şi auzi?

Blestemat să fie pământul acesta pe care am păşit!

CASSIUS

Voi povesti totul.

Şi aşa cum altă dată eu am vestit izbânda, acum tot eu voi povesti şi moartea.

De bună seamă ea ne-a călăuzit

Gând înaintam în răspărul soarelui peste câmpia nesfârşită

Şi când, întorcându-ne privirea, vedeam munţii rămânând departe în urmă.

La amiază, ne-am oprit să mâncăm, apoi ne-am reluat mersul.

Aflaţi însă că zăpuşeala era înăbuşitoare şi mulţi ostaşi îşi dădeau sufletul sub povara armelor şi a raniţei.

Fiindcă soarele ne nimicea şi nu ne puteam ascunde de el.

Pe la ceasurile două a început să sufle vântul, ridicând nori de nisip în care noi eram pierduţi ca nişte oameni înghiţiţi de pământ.

Şi când am ieşit din nori.

Am văzut soarele arzând roşu ca un Moloh deasupra capetelor noastre

Şi în faţa noastră o uriaşă oaste.

Ce oaste?

STEGARUL

CASSIUS

Taci! Nu mă întrerupe de prisos.

Fără îndoială, omenirea de altă dată, din vremile străvechi venea să întâmpine pe sora ei

Şi, ca şi altă dată, în ziua despărţirii, ne priveam unii pe alţii.

Mai mult ca ale noastre, chipurile lor sunt apropiate de culoarea pământului.

În mâinile lor vedeam armele şi uneltele primelor timpuri.

În mijlocul lor stăteau Regii şi nobilii lor şi deasupra capetelor

se legănau străvechii idoli.

Monştri cu trei feţe, şezând pe vine şi din trunchiul lor ţâşneau şase perechi de braţe.

Se vedeau şi cămile şi şiruri întregi de elefanţi şi tigri în cuşti

Şi auzeam gongul înăbuşit.

Aşa stăm şi ne priveam.

Fiindcă unii dintre ei se năpustiseră din vechime spre Europa noastră care, asemenea unui om culcat cu braţele întinse, se întinde pe sânul apelor.

Ceilalţi rămăseseră pe loc, înmulţindu-se acolo unde se aflau.

În tot acest răstimp, noi ne trăisem viaţa în războaie şi în lacrimi, asediaţi

De duhurile de tulburare şi de mânie care se ridică din marea tălăzuită şi pustie.

Iar asupra lor, cu mâini de călău, îşi aşezaseră stăpânirea, în tihnă.

Brahma, prinţ al Rătăcirii şi Buda, demon al Păcii.

Deasupra noastră, soarele strălucea cu faţa cuprinsă de flăcări.

GLASURI

Vai!

CASSIUS

Stăteam aşa

Cu părul plin de nisip şi în nisip îngropaţi până la jumătatea pulpei.

Văzând. mulţimea aceea cită frunză şi iarbă în faţa noastră

Spaima intra în noi şi sila de a mai măcelări şi de a merge tot mai înainte pe faţa unui pământ ce ar fi rămas pustiit.

Ne-am mai dat seama, totodată, că tare ne împuţinaserăm, că ne risipisem şi tunurile noastre se înfundaseră în nisip.

Regele vorbea şi întindea braţele

Şi îşi îmboldea calul în dreapta şi în stânga, dar noi nu-l mai ascultam.

Şi nu ne luam ochii de la oastea din faţă.

Iată atunci că din rândurile lor.

Aşa cum oamenii caravanelor se cheamă unii pe alţii cu o uriaşă scoică găurită la vârf, am auzit sunetul unui tulnic.

O, ce trist şi amar era acel sunet!

Şi? Şi?

GLASURI

CASSIUS

Astfel ne vorbeau acele seminţii din vremi străvechi!

Şi nimic nu ne-a mai putut ţine pe loc!

Ca un singur om, oastea noastră a dat înapoi fără putinţă de oprire.

Şi, o, ruşine! Deodată a rupt-o la fugă.

Vai, vai!

GLASURI

CASSIUS

Văzând aceasta, Regele de fel nu s-a împotrivit fugii şi singur a rămas, de toţi părăsit.

Sabia aruncându-şi la pământ, gânditor a descălecat şi calului i-a scos zăbala.

Şi aşa, singur, pasul şi l-a îndreptat spre oastea duşmană, înălţând zăbala spre cer.

183

Astfel l-am văzut înaintând Ga porumbelul mânios care îşi apără cuibul târându-şi aripile zdrobite.

Vai!

GLASURI

CASSIUS

Şi asta am văzut-o. Şi am mai văzut apoi cum au tăbărât pe el ca şobolanii cu unghiile şi cu dinţii.

Unii îl apucau de mâini şi alţii de picioare; alţii îl trăgeau de cap, înapoi

Iar noi, mişeii de noi, îl vedeam ieşind de la brâu în sus din colcăiala lor.

Se zbătea ca un cal pe care zăvozii îl muşcă şi-l ţin de ureche.

Răcnind înspăimântător şi târându-şi ici şi colo, opintindu-se din şale, închisoarea lui vie. Unul care ţinea sabia cu amândouă mâinile, Căuta încheietura platoşei ca un bucătar care caută unde să desghioace crabul cu vârful cuţitului.

Vai!

GLASURI

CASSIUS

Ah, ce strigăt limpede şi ascuţit l-am auzit scoţând, întocmai ca măreaţa Pallas când s-a simţit încolţită de Satir.

Strigăt a cărui amintire

Face să tremure şi acum oasele noastre, ca nişte corzi de lăută.

I-am recunoscut glasul, aşa cum femeia recunoaşte glasul bărbatului când strigă.

Am răcnit şi noi atunci şi ne-am năpustit înainte.

De trei ori am lovit gloata aceea. În cele din urmă, înfricoşaţi de nebunia deznădejdii noastre, duşmanii s-au risipit ca o turmă.

Şi întocmai cum indianul îngrozit

Se opreşte din fuga lui şi întoarce capul ca să vadă cum, înnebunit de durere.

Elefantul pe care l-a rănit îl urmăreşte ca un munte viu prin orezăriile strălucitoare de lumină, la fel duşmanii ne vedeau venind în urma lor.

Astfel ne-am regăsit Regele în ţărână

Ca un sac de aur aruncat de tâlhari în goana lor.

Era mort, lipsit de viaţă

Şi iată, ne-am întors aducând aici această pradă.

GLASURI Vai nouă! Vai nouă! O, Rege!

CASSIUS

Strigaţi mai tare! ca pământul să se despice în două!

Ca revelaţia soarelui să se stingă.

Ca arborele timpului care poartă lumile ca pe nişte portocale.

Ca pe nişte mere, ca nişte smochine dulci şi nişte struguri.

Să se răstoarne cu rădăcinile în văzduh.

Fiindcă omul şi-a încheiat suprema lui încercare şi totul s-a sfârşit

Căci nu va mai fi biruitor

În lupta lui împotriva Puterii care ţine lucrurile pe loc.

Strigaţi mai tare!

Plângeţi mai tare! Acum întoarceţi-vă la casele voastre şi aşezaţi-vă pe pământ.

Pentru mine care te-am iubit, o, Rege.

Tu erai însăşi viaţa mea şi în orbirea mea te socoteam Rege al oamenilor.

Solul tău se duce odată cu tine.

Ascultaţi glasul solului! Totul s-a sfârşit, orice strădanie a ajuns la capătul ei.

Iar eu, Cassius, după ce am rostit aceste vorbe, voi pieri.

(*Se repede la stânca înaltă şi se aruncă în gol. Pauză. Cineva se apropie şi se apleacă peste Cap-de-Aur.*)

CENTURIONUL Ce face?

FNTAUL CĂPITAN Este chirurgul.

CENTURIONUL De ce se mai uită? Regele e mort.

UN ALTUL Nu. Trupul e încă moale.

UN ALTUL Cum? Atunci l-am adus viu?

(*Chirurgul le face semn cu mâna să tacă. Tăcere.*) CHIRURGUL Daţi-mi buretele. Ajutaţi-mă. Scoateţi-i platoşa. Uşor.

Dezlipiţi straiele.

(*Fac ce li se spune.*) ÎNTÂIUL CĂPITAN O, trup mânjit de sânge! O, trup pecetluit.1

UN ALTUL Nu mai sângera.

(*Chirurgul îşi lipeşte urechea de pieptul lui Cap-de-Aur. Tăcere.*)

CENTURIONUL

(*În şoaptă*) Ce mai vrea?

ÎNTÂIUL CĂPITAN

E mare meşter. Şi are o ureche de ceasornicar. Aude ca o cârtiţă.

CHIRURGUL (*se ridică*)

Trăieşte.

CENTURIONUL

Trăieşte? Şi va trăi?

CHIRURGUL Nu.

(*înfige degetul într-una din răni. Regele scoate un geamăt.*)

REGELE

Ah!

CENTURIONUL

Iată-l că se trezeşte.

(*Pauză. Regele îşi redobândeşte cunoştinţa şi priveşte în jurul lui. Tăcere.*)

REGELE Se află vreun chirurg aici?

CHIRURGUL Eu, Sire.

REGELE Trebuie să mor?

(*Chirurgul, care se spală pe mâini, face semn cu capul că da.*)

Cine vrea să se ridice în faţa mea şi, scrâşnind din dinţi, să-mi spuie

Că nu sunt decât o sabie de lemn şi asemenea unui băieţaş încăpăţânat şi nerod

Mi-am dus oastea în această pustie, amestecând cu poveşti citite, marşuri şi bătălii?

Laşilor!

Laşilor!

Laşilor! Blestemat să fiu că m-am încrezut în voi, laşilor!

Am fost trântit la pământ şi gloata mi-a călcat trupul în picioare.

Şi iată-mă întins, strivit şi vătămat.

Apropiaţi-vă! Nu vă fie teamă. Vedeţi: sunt fără putere şi fără apărare; tăbărâţi asupra mea ca nişte fiare.

Ucideţi-mă cu bâtele. Loviţi-mă, ucideţi-mă cu lovituri de cizmă.

CHIRURGUL

Sire, ia seama. Din nou rănile au început să sângere.

REGELE

Aceşti noi ochi ai trupului să-şi plângă fiecare rana lui. Să fiu roşu ca Marte şi să strălucesc de ruşinea voastră Ga o oglindă. Dar aţi fost voi măcar biruitori?

CENTURIONUL

Am fost, Sire!

REGELE

Nu mai pot. Nu mai pot făptui!

O, mădulare puternice, acum zdrobite!

Iată-mă la cheremul vostru, mai lipsit de vlagă ca un desfrânat

Sau ca un biet bulgăre de seu de luminare al cărui ochi plângăreţ îşi varsă flacăra. Netrebnicul acesta de trup, păcătoasa asta de maşinărie

Nu mai poate da sufletului meu vorbirea lui.

Ce tărie îmi lipseşte? Mă părăseşti, Virtute regească?

Tu eşti tămăduitorul, tu?

Da, Sire!

CHIRURGUL

REGELE

Dă-mi să beau sănătatea dintr-o ulcea şi ţine-mi-o la buze. Fă-mă din nou puternic! Nu mai pot. Eu singur nu mai pot renaşte. Aici, aici…

CHIRURGUL Ce doreşte Măria-ta?

REGELE

Aici, aici, peste tot…

Veşmintele astea care au mai rămas, platoşele…

Repede!

Despuiaţi-mă de toate zdrenţele, de ţestele astea de fier… ca să mă arăt

Ga în ziua în care găoacea mamei a zvârlit afară masculul prunc. Lăsaţi-mă gol!

O, fierturi de buruieni, 6, alifii! Cârpe proaspete, albe! înfăşuraţi-mă în cârpe într-o faţă de masă ca pe o pâine.

(*Fac ceea ce spune.*)

CHIRURGUL Te simţi mai bine, Sire, astfel?

REGELE Înfăşat ca un copil.

(*Pauză.*)

CENTURIONUL Simon!

REGELE Ce-nseamnă acest nume? Cine vorbeşte?

CENTURIONUL Agnel! Simon Agnel!

REGELE Cine îndrăzneşte să-mi spună astfel?

CENTURIONUL

Eu îndrăznesc! Lasă-mă să te jelesc, fratele meu regesc!

Zaci aci şi iată că atingi pământul cu capul.

Ridică-te! Ţine-te pe picioare! Trage sabia! înalţă sceptrul în mina!

O, regescul meu frate, iată-te întins pe piatră şi iată-mă pe mine aplecându-mă peste tine!

STEGARUL Vai nouă, o, Rege!

COMANDANTUL CĂLĂRI MII

Vai nouă!

UN GLAS

Stăpâne, stăpâne, cui ne laşi? O, Doamne!

REGELE Ce vreţi de la mine? Mâncaţi-mă de viu!

CENTURIONUL

Culme prăbuşită a nădejdii noastre! Icoană vie, ’nsângerată şi ofilită.

Deschide larg braţele, înainte de a-ţi da duhul şi strânge la piept, în semn de bun rămas, mănunchiul înfăptuirilor tale măreţe care au alcătuit puterea şi curajul tău! Să ne deprindem de azi înainte să deznădăjduim! O, redeşteptare a noastră, te vei stinge şi vei pieri în această jertfă!

(*Pauză*)

REGELE (*strigă*)

Ah, ah, ah!

ÎNTÂIUL CĂPITAN Ce zbucium l-a cuprins?

REGELE Ah, ah, ah, vai! Ah, ah, ah, vai!

AL DOILEA CĂPITAN

Îşi aduce aminte, îşi aduce aminte! Iată că turbarea pătrunde în el şi Regele se ridică întocmai ca o pisică pe jumătate ucisă.

15 – Teatru

AL TREILEA CĂPITAN în această clipă sufletul va uita de moartea trupului, aşa cum uneoj femeia uită că este goală

REGELE Avutul, avutul meu!

Nădejdea mea smulsă din strânsoarea fălcilor totul pierdut! Vai, vai! La ce oare

Mi-a mai fost dată puterea de care mă bucuram când eram încă în picioare? La ce oare acea dorinţă Lacomă, încăpăţânat», nesăţioasă? O, patimă!

O, suflete pentru care nimic nu era prea înalt! Priviţi acum mâinile astea: Apucă golul şi nu cuprind nimic!

O, suflet îngenuncheat! O, tot ceea ce întruchipam!

În chip: evrednic am fost aruncat la pământ, ucis.

CENTURIONUL

Gap-de-Aur, răspunde-ne! Cine va înscăuna dreptatea între popoare? Dreptatea sprijinită pe putere?

REGELE

Fără îndoială că nu am fost la înălţimea făgăduielilor mele. Dar chiar de-ar fi fost aşa… vreau, i vreau…

CENTURIONUL Mereu ai dat şi nimic n-ai primit.

REGELE

Nu pot! Nu pot! Nu sunt un zeu! întrucât nu m-am ţinut de făgăduială? Şi întrucât am greşit?

(*îşi smulge bandajele.*) v

Crapă! La o parte, cârpe! Fiecare izvor să icnească cu un bolboros cât ochiul calului.

Făpturi care vă lălăiţi în atotputernicie, luaţi aminte la mine, vedeţi-mă cum mă golesc bicisnic de sânge în locul acesta blestemat!

Ah, scântei şi foc, bătălie!

Şi războinicul cu răgete de cerb, ca un turn, ca un cal despletit, şi mâini de os de copită, ah, ah!

Atacaţi, răsturnaţi totul, răsturnaţi totul.

Roşeaţă! Gură, gură, bot de glorie, poartă de neîndurat! o, voi, făpturi tari!

Tăiaţi-mi mâinile şi picioarele, voi întinde cioturile spre voi şi mă voi arunca pe voi cu oasele afară! Pe voi toţi!

ÎNTÂIUL CĂPITAN

Ia te uită!

AL DOILEA CĂPITAN

Ţineţi-l de picioare! Ştergeţi-l la gură!

al treilea căpitan

Grozăvie! Numai grozăvie! Privelişte

Cumplită, jalnică, ce înspăimânta şi umple de milă.

Şi ne-au fost daţi

Doi ochi ca să vedem aşa ceva, stând înşiraţi ca nătângii în jurul lui, ca dobitoacele în jurul unei adăpători.

15»

CENTURIONUL Potoleşte-te, Rege!

STEGARUL

Cât sânge aruncă afară! Gâlgâind, aşa cum armă sarul plesneşte aerul cu coada şi cu coama!

Ce viaţă de tigru se zbate între oasele lui! Cun răcneşte, cum

Se zbate, umplând altarul de sângele lui care's scurge apoi prin jghebulefe şi pământul îl bea tot împrejur.

(*Regele se potoleşte*. *Tăcere solemnă*.)

ÎNTlIUL CĂPITAN

(*către un altul care priceşte spre apus*) La ce te uiţi?

AL DOILEA CĂPITAN Ce rug a-a aprins pe cer!

(*Toţi întorc capul spre apus*.)

AL TREILEA CĂPITAN

O uliţă

A fost săpată în sânul de stei al pământului

Şi zidul este atât de înalt încât uriaşii copaci care s-au agăţat de el par nişte tufe de lauri.

Din loc în loc, profilându-se pe străvechea stânca, forme de monştri veghează alături ca nişte dărî-măturі de cetăţi.

Dincolo, în fundul zării, soarele pluteşte în măreţia sa şi într-o splendoare înspăimântătoare.

Totul este scăldat în aur şi noi stăm încremeniţi în faţa acestei orbiri.

REGELE Cade! Cade! Se cufundă! Se prăbuşeşte în abisul de dedesubt. Nu soarele-l vedeţi acolo, ci cetatea în flăcări a nădejdii voastre!

Omul nu va face un pas spre mai sus fără ca drumul să nu se năpustească odată cu el.

Voi, izvoare, tu mormânt al pădurilor în care multă vreme am locuit, crengi încărcate de blesteme, cărări şi drumuri cu făgaşe adânci.

Vedeţi cită nedreptate îndur astăzi, când încerc zadarnic să mă smulg dintr-o îngropăciune nevinovată!

Tar pe tine.

Bogăţie obştească o omului, lume rodnică, asemenea unui chip veşnic, nu te voi putea poseda, încununat ca o Cybelă!

Şi, ca un rege, nu te voi săruta, o, Pace! Rege nu din voia întâmplării, ci din propria-mi putere şi aceea a adevărului.

O, pământ, pământ pe care nu te mai pot cuprinde!

(*Se aruncă la pământ. Cei din jur îi ridică şi-l aşază la loc pe altarul de piatră. Pauză. Strigăte nedesluşite şi larmă jos. Un căpitan se apleacă peste parapet.*)

CĂPITANUL Se întoarce oastea!

ALTUL

Se adună toţi la piciorul muntelui drept ca un perete.

CENTURIONUL

Mai trăieşte?

CHIRURGU1 Da. Dar nu pot înţelege cum!

ÎNTÂIUL CĂPITAN Să plecăm şi noi. Ce mai aşteptăm?

(*Centurionul ridică braţul.*)

AL DOILEA CĂPITAN Uitaţi, îşi revine-n simţiri. Se ivesc ochii.

CENTURIONUL Sire, cum te simţi?

REGELE Cât timp A trecut De când trăiam?

ÎNTIUL CĂPITAN Ai staţi Sire, leşinat câteva minute.

REGELE Moartea m-a dat înapoi vouă. Câteva minute?

ÎNTÂIUL CĂPITAN Da.

REGELE Zăceam de veacuri de materie. Un somn…

AL DOILEA CĂPITAN Ce spune?

AL TREILEA CĂPITAN Vorbeşte de somn.

REGELE

Un somn greu, inert, stânjenit. O uitare cumplită. În care sufletul singur dăinuie, dar singur. Am atins fundul şi uite, mă întorc la

suprafaţă ca un înotător. Am trăit!

Cine ar vrea să încerce să mă facă să cred că am fost altceva decât toţi ceilalţi? Un om al himerelor? Nu: un om al năzuinţei. Ce puteam face? Răspundeţi! Am căutat cu înspăimântata neliniște. Întrucât nu am îndeplinit ceea ce puteam îndeplini? Totul se dădea în lături

Şi rămâneam singur; dar n-am deznădăjduit Ci am crezut

Şi acum mor. Dar semnul regesc. Nu se va şterge de pe fruntea mea.

ÎNTIUL CĂPITAN Aşa e, Cap-de-Aur.

REGELE

Dacă n-am fost curat în vreun gând sau în vreo faptă a mea, cer iertare. Dorinţa mea S-a îndreptat spre lucruri mari. Dacă vă sunt drag, nu mă lăsaţi biruit de această groaznică slăbiciune. Ah! Ah, lucruri neîmplinitei

Frângeţi-mi trupul 1 dezrădăcinaţi-mi mădularele!

Despicaţi-mă şi atârnaţi ciozvârtele mele la porţile oraşelor.

Ca să-i facă pe bicisnici să se ruşineze şi pe copi încă în pântecul mamei să dobândească o inim de fiară.

(*Larmă jos*.) CENTURIONUL

O, Rege, oastea ta e acolo, jos. Ne cheamă şi se buluceşte la picioarele zidului de piatră fiinde te cred mort.

REGELE Au dreptate. Mort şi sunt.

Aruncaţi-le veşmintele mele. Aruncaţi-le stârvu meu

Aşa cum m-au aruncat ei pe mine, la fel mă despoi şi eu de mine şi până şi straiele regelui mon tot ale lor sunt.

Aruncaţi-le şi stindardul meu. Întreg cerul e stindardul meu.

(*Toţi îngenunche în jurul lui*.)

CENTURIONUL O, Rege, iartă-ne!

ÎNTÂIUL CĂPITAN

Iartă-ne, Rege! Nu ne purta pică, dezbracă-te de mânie şi iartă-ne!

AL DOILEA CĂPITAN Iartă-ne!

REGELE

(*le întinde mina*) Rămâneţi cu bine, prieteni.

CENTURIONUL

Te du cu bine, Rege al oamenilor. Lasă-mă să-ţi sărut regeasca mina! O pun mai presus ca o înghiţitură de apă!

REGELE

Bun rămas vouă, oamenilor, bun rămas. Câteva gesturi, un foşnet de paşi pe frunzele moarte, jalnice vorbării

Repetate cu răbdătoarea îndârjirea nebunului.

Tulburarea de prea chipuri şi din cuvinte: toate astea, doar o clipă.

Totuşi, încordându-şi auzul, oamenii percep foşnetul frunzelor de lauri şi privind cu ochii larg deschişi slăvită roşeaţă a serii anotimpurilor, jinduiesc mulţumirea de sine.

Eu v-am făcut să vă smulgeţi leneviei voastre

Şi v-am chemat să ieşiţi din umbra în care zăceaţi.

Şi am adus ordinea printre voi, şi datorită acestei ordini am putut porunci să ieşiţi din nepăsarea voastră.

Nici lumea, nici numărul mulţimilor n-au fost mai tari decât noi.

Şi v-am adus până la acest spaţiu gol. Fiindcă aici îmi era însemnat locul în care să mor.

Lăsaţi-mă acum, tovarăşi de luptă.

Voi muri singur.

Vai!

UN CĂPITAN

REGELE

De ce vai? Duceţi-vă cu bine, soţi ai mei! Astfel trebuia să fie.

Duceţi-vă cu bine; toţi îmi sunteţi dragi. Centurion, ce-i acest loc?

CENTURIONUL

E trecătoarea de sus, mult mai aspră şi mai grea decât cea de jos.

REGELE

Astupaţi drumurile. Şi grămădiţi de jur-împrejurul acestui loc cele mai grele blocuri de piatră şi de surpături

Ca să nu mă mai tulbure oamenii. Fiindcă nu vreau să mă întorc în pământ.

Atât va fi de-ajuns. Nu mă tânguiţi! Nu porunciţi oştii mele să se ostenească dându-mi vreo dovadă ceremonioasă de durere.

Plecaţi fără să vă mai uitaţi înapoi.

Toată lupta acum se va da între mine şi uitare.

Văd deasupra mea văzduhul care înveşmântează totul şi aceşti copaci

Care îşi înfig în el frunzişurile lor arse de soare ca nişte picioare

de pod, pe jumătate carbonizate, în fluviile cerului.

Şi care, la răspunsul tăcut al acestui zid de foc

Răspund, fremătând toţi laolaltă, cu mugete.

Aici mi-a fost dat să zac ca să putrezesc, ca să-mi pierd chipul ca pe un văl.

Mestecând luna cu colcăieli de viermi!

STEGARUL Crezi oare, Sire, că omul mort renaşte?

REGELE

Nu mai cred în basmele mamelor noastre! Şi nici că ar exista în această încăpere a lumii Un alt E) umnezeu decât omul neştiutor.

Şi nici că acest născut al femeii, după ce îşi leapădă forma-i atât de şovăitoare şi prea puţin apărată

Va mai renaşte din sânul pământului.

ÎNTÂIUL CĂPITAN Ce spui?

REGELE

O jur aci în faţa voastră şi declar că nu-i decât noaptea neagră.

Nimic! Dar ce-are a face? Puţin îmi pasă de acest *după*.

Care rezumă tot cântecul… într-un singur cuvânt!

La drept vorbind, ar trebui tot atât de puţin să-mi pese şi de ceea ce este *înainte*. Totuşi

Aş putea spune că plec nesătul de acest teatru. Mor şi sunt totuşi viu!

Dar această viaţă până şi în cel mai puternic laur e doar puf de păpădie!

De ce să vrem mereu să ţinem ochii deschişi împotriva necontenitei osteneli a somnului?

Cu toate astea… Ascultaţi-mă: atâta timp cât veţi trăi…

UN CĂPITAN

Te ascultăm.

REGELE

Ascultaţi aceste din urmă vorbe pe care le pot spune:

Mai întâi

Vă doresc o gândire înaltă şi demnă şi un curaj cu încălţări de foc.

Ah, cum tresaltă tânărul care, arzând de nerăbdare cât e desculţ în casă, când îşi simte picioarele în încălţări, dă buzna afară şi pare să zboare peste noroi!

Vă mai spun că e bine să vă temeţi de-a vă schimba şi de-a vă

lăsa înduioşaţi.

Purtaţi un cuget statornic ca o piatră de moară, ca sfânta piatră de hotar a ceea ce voi înşivă sunteţi.

Luaţi o hotărâre şi ţineţi-o! Şi totul călcaţi în picioare pentru a o ţine: soţie, casă şi în primul rând pe voi înşivă ca pe propriul vostru veşmânt. Temeţi-vă de-a face schimb. Fiindcă puteţi voi şti ce anume este în afara voastră? Iar voi, voi însemnaţi ceva.

Nu sunteţi stăpâni siguri decât pe voi înşivă; temeţi-vă deci să vă lăsaţi despuiaţi de ceea ce sunteţi.

Eu

Mi-am presupus o putere mai mare decât cea omenească. M-am ivit în miezul serbedei voastre săptămâni…

Nu mai pot vorbi. Doamne! Iarăşi mor! reveni-voi iar la viaţă? Rămâneţi cu bine.

Sunt pe ultimul catarg al vieţii şi din nou Neptun mă acoperă.

(*îşi pierde cunoştinţa*.)

STEGARUL

Ştergeţi-i cu reculegere buzele!

Trebuie să-l lăsăm singur; să se odihnească în locul hărăzit.

Cap-de-Aur, care, nemaicunoscând nesiguranţa omenească, nu va mai purta în el decât o dorinţă de nestins, nu mai este!

ÎNTÂIUL CĂPITAN

Viitorul nu mai înseamnă decât o privelişte răsfrântă în apă, trecutul preţuieşte mai puţin decât o boabă de jir, iar prezentul nici atât.

CĂPETENIA CĂLĂRIMII

Priviţi! E timpul să luăm calea întoarcerii, fiindcă acolo, în zare.

Lăsând în urmă-i un drum copleşit de tristeţe, soarele intră-n fum!

Vara, când cireşele sunt roşii, când un cântec al întregii firi umple văzduhul

Şi când copiii se scaldă în susul morilor şi-şi mănâncă goi gustarea.

La ceasul acesta jumătatea lunii se iveşte albă pe cer.

Copacii, apele, malurile şanţurilor, lanurile în pârg se aprind în pară sub strălucirea tainică a cerului lui Saturn.

Acum însă, toamnă fiind, poate că la noi acasă vreo bătrâna mamă sau slujnică

Se gândeşte la noi, strângând rufele de pe frânghie sau cosind în grădină.

Aerul, încă dulce, se răceşte; nucii bătrâni îşi lungesc umbra până la biserică, unde ciorile adorm pe cruce.

CENTURIONUL

Munţii şi văile răsună de un bocet de Gorgone.

Ursul serii a prins soarele între labe

Şi întinsele păduri de stejar şi de brazi s-au cutremurat!

Păsări care treceţi în lumina pustie, gâşte, cocori, fugiţi mai departe de-aici

Şi purtând vestea.

203

Tulburaţi cu un ţipăt lung şi ascuţit drumeţiu care să se întrebe: „Ce-o fi văzut oare?”

„De unde vine oare?” sau: „Ce-o fi ţipătul ăsta trist în depărtare?”

Ce cuptor încinge aceste ţinuturi de aur? Ce vânătoare mina vântul în pustie şi în ţinutul copacilor nesfârşiţi? Ce tânguire se înalţă?

Fără îndoială cineva o să moară şi de aceea se stârneşte vântul

Ca să dezlege flacăra sufletului şi stejarul să se clatine din rădăcini.

Natura cere să-şi ia înapoi strălucitul ei copil!

Destul de îndelungă vreme ni l-a împrumutat ca să-şi îndeplinească rostul aici, la noi.

Iată, acum ni-l ia înapoi, timpul lui fiind încheiat.

Şi noi, nesimţitori şi mărginiţi.

L-am lăsat să ne alunece din mâini, aşa cum vezi aurul cufundându-se în apă.

O, zile sublime!

(*Pleacă toţi prin fund*; *doar unul din căpitani iese prin altă parte*. *Tăcere*. *Apoi zgomot de tobe înăbuşite de pânză neagră de doliu*.)

PRINŢESA

Nu! nu!

Nu vreau iarăşi să deschid ochii!

Ah, ahl Mă doare 1 Ah, ah!

Trăiesc! Durerea

Sfredelitoare

Mă străbate! Trăiesc încă!

(*Deschide ochii, încearcă să umble şi să-şi strângă braţele.*)
Aa!
O!
Doamne!
O, mâini! O, braţe! Sunt ţintuită de palme.
Şi, frântă.
Cădeam în vis, nefericita de mine!
Amurgul tulbure aduce şi chinuitorul sfârşit al vieţii mele.
Cât timp trebuie să mai stau aşa? Iată, ziua se stinge.
Cine e acolo? Cine-i omul acela?
Ah, el e?
Da, el e, cel de care vorbeam când ascuţimea
Durerii m-a făcut să mor. Mort
Cap-de-Aur?
Ai murit cel dintâi şi eu am să te urmez.
(*Regele se mişcă şi geme uşor.*) Dar nu e mort!
Ah!
REGELE
PRINŢESA
Îşi revine în simţiri. Trebuie să fi fost rănit într-o luptă.
Cât e de însângerat! Dar de ce l-au lăsat în asemenea hal, despletit şi murdar?
REGELE
Ah! i
PRINŢESA
N-am să scot un cuvânt. Astfel vom muri împreună.
(*Un sughiţ de plâns.*)
Durerea asta nu poate fi ascunsă! Doamne! Oasele, braţele mele! Ah, ah!
(*Scoate un ţipăt ascuţit.*)
REGELE Cine a ţipat?
PRINŢESA M-a auzit! Ce-am făcut?
REGELE Am auzit ţipând. Se află cineva aici?
(*Tăcere.*)
PRINŢESA
(*cu glas încet*)
Eu sunt.
REGELE

Se află cineva aici? Mi s-a părut că aud un glas spunând: „Eu sunt”.

Eu sunt.

Cine „eu”?

PRINŢESA (*mai tare*)

REGELE

PRINŢESA

Aceea căreia i-ai dăruit, în dimineaţa acestei zile, Pâinea şi mantia.

REGELE

În dimineaţa acestei zile! Acum vorbeşti? îmi cunoşti limba?

Dar ţipătul pe care l-am auzit? Cunosc glasul.

Regina.

PRINŢESA

(*Tăcere*.) REGELE

Nu poţi fi regină înainte ca eu să fi murit. Bucură-te că mă vezi.

PRINŢESA îmi pare bine.

REGELE

Ce spui? Apropie-te. Ţi-am luat totul. Vino să le răzbuni pe mine cu cruzime, aşa cum fac femeile câinoase.

(*Râde*.)

Eşti rănit? De moarte?

PRINŢESA

REGELE

Da.

PRINŢESA

Nu pot să mă apropii.

REGELE

De ce?

PRINŢESA Sunt legată de mâini.

REGELE Cum asta?

Ic

PRINŢESA

De când m-ai izgonit şi-ai luat locul tatălui meu Am rătăcit.

Nimeni nu voia să mă găzduiască de frica ta. În cele din urmă, m-am refugiat în aceşti munţi, printre copaci, buruieni şi

Sălbăticiunile spăimoase, departe de oameni. Şi azi-dimineaţă, după ce mi-ai dat haina ta… Aşadar, nu m-ai recunoscut!

REGELE

Nu.

PRINŢESA

Atât de mult m-am schimbat? Ştiu că frumuseţea mea s-a spulberat…

…un om s-a repezit la mine şi mi-asmuls plinea.

Şi nu s-a mulţumit cu atât nemernicul! Ci m-a… ah! ah!

Ascult.

De mâini. Ah!

Ce anume?

REGELE PRINŢESA

REGELE PRINŢESA

Mi-a bătut mâinile în cuie de un copac. Şi sunt ţintuită aşa de atunci.

De ce trebuie să mor, nu ştiu. Dar pe tine te-am strigat.

Ca să-ţi spun că mori pe drept.

Fiindcă eu trebuia să fiu Regină, nu tu Rege.

Şi astăzi murim amândoi în acelaşi loc.

REGELE Eşti ţintuită de mâini?

PRINŢESA

Da. Dar ce-ţi pasă ţie?

Sunt istovită. Am să mor înaintea ta.

REGELE Cum de nu te-am văzut?

PRINŢESA

Sunt ţintuită de un brad

Ale cărui ramuri sunt ca o streaşină ce coboară în faţa mea până la pământ.

REGELE Unde se află acest brad?

PRINŢESA Tocmai în spatele tău.

REGELE

Acum

E mai greu de mişcat un picior decât mulţimea unei întregi împărăţii.

Trebuie să mă scol chiar din patul

Leneş al morţii.

(*Se ridică în picioare şi se îndreaptă spre ea clăti*nându-*se*.)

Ce faci?

PRINŢESA

10*

REGELE Aici eşti?

RPINŢESA Lasă-mă! Ce faci? De ce vii spre mine?

REGELE

Pe tine am pus mâna? Nu mai văd limpede. Lasă-mă

O clipă să mă ţin de tine ca să-mi trag sufletul…

Nu mai pot!

Am nevoie de tine ca să mă ţin pe picioare.

Unde sunt mâinile?

PRINŢESA Ce poţi face?

REGELE

Unde sunt mâinile? îţi spun că nu mai văd limpede.

Repede, înainte de a mă prăbuşi!

Simt mirosul părului. Astea sunt braţele…

Braţele mele nu se mai pot ridica. Şi mâinile îmi sunt moarte

Ga ale unui om care ar fi stat într-o apă rece prea multă vreme.

Dar mai am putere în cap. Dinţii îmi vor folosi drept cleşte.

(*Smulge cu dinţii cuiul din mâna stângă*.) o mină. Cealaltă!

(*Smulge şi celălalt cui*.)

Ah!

(*Se clatină fără să se prăbuşească*.)

PRINŢESA Ai să cazi! Ia seama!

REGELE

Coapsele mi se înfig în gol. Moartea mă zgil-ţâie puternic. Cad… cad… Nu uita că ţi-am tras cu dinţii cuiele din mâini!

(*Cade în faţa ei*; *Prinţesa se clatină*; *cade şi ea pe genunchi şi rămâne încovoiată în faţa lui*.)

PRINŢESA

Nu e drept să moară aici, pe pământ. Trebuie să-l duc înapoi.

(*încearcă să-l ridice*.)

Ce greu e! N-am să pot. Şi totuşi trebuie, Cu mâinile astea rupte, cu braţele astea, mai plăpânde ca o iederă, să port trupul ăsta care nu se mai poate duce singur.

(*îl Urăşte*, *cu greutate*, *apoi* II *urcă pe altarul de piatră*.)

Iată: am fost ca mărunta furnică ce duce o povară mult mai grea decât ea.

(*Apasă urechea pe pieptul Regelui*.)

Cine ar crede

Că poate să mai fie încă viu! îi aud bătându-i inima. Voi aştepta până ce va tăcea. Sau până ce a mea se va opri cea dintâi. Nu: se trezeşte.

ni

REGELE (*o priveşte prietenos*)

Iată curajul rănitului, sprijinul schilodului, tovărăşia celui ce trage să moară!

A putut să mă ducă până aici cu mâinile ei însângerate şi rupte

Datorită aceluiaşi dulce curaj cu care tu m-ai târât până aici, datorită aceleiaşi neştiutoare răbdări

Femeia, la casa ei, este întruchiparea fierbinţii resemnări şi ne învaţă ce este bunăvoinţa.

Aşa cum, odinioară, slujnică a casei, a devenit apoi slujnică a Celui-de-sus.

Şi tocmai tu eşti aceea

Care te alături mie în acest loc în care trebuie să mor!

Nu te ruşina că mă vezi gol:

Se cuvine uneori ca femeia, soţie sau îngrijitoare de bolnavi.

Să privească omul în toată bărbăţia lui.

Priveşte-l. Am fost om. Şi datorită mie, strădania a împlinit voinţa omului.

Dar, dintr-odată, am fost frânt şi aruncat la umbra unui copac, ca un stârv.

Pe ei nu am vrut să-i las să mă vadă murind.

Dar nu putem să ne ascundem

De ochii femeii care zămisleşte şi ne aduce pe lume. Stai aici, dacă vrei.

Duşmana mea! Ce zici? Crezi că, înverşunate cum sunt, sufletele noastre vor voi să-şi poarte mai departe pică?

Al meu păstrează în străfundul lui un iz de ciudă împotriva ta

Fiindcă eşti dintr-o viţă duşmană.

Totuşi îţi mulţumesc.

PRINŢESA

Nu vreau

Să-mi mulţumeşti.

(*Regele se uită lung la ea*.)

REGELE

Chipul tău e frumos şi el singur stă mărturie a lot ce e regesc în

tine.

Întru totul întemeiată este dușmănia ta. Fiindcă se pare
Că trebuie să urâm pe cei care ne-au nedreptățit. Și tu.
Tu ai din plin de ce să te plângi de mine.
Răzbună-te deci pe aceste jalnice resturi
Dar o rugă am: fă doar unul din aceste două lucruri:
Sau ucide-mă, dacă vrei, dar de îndată.
Sau lasă-mă să mor fără să mă tulburi cu strigăte nelalocul lor.
Clipa aceasta
Vreau să fie cu adevărat a reculegerii mele de pe urmă.
PRINȚESA Nu te urăsc.
REGELE
Atunci plec în liniște. Rămâi cu bine, copilă. (îi *zâmbește*. *Pauză*.)
PRINȚESA
O, Cap-de-Aur!
Îmi pare bine că tu mi-ai ucis tatăl!
Cât de fericită sunt! Tu
Mi-ai luat scaunul meu regesc și datorită ție
Mi-am tocit picioarele pe toate drumurile în tulburare și în sărăcie, dispreţuită, lipsită de ascultare și de înțelegere, batjocorită.
Tot datorită ție am ajuns până în aceste locuri unde am să mor.
Și tot tu aș fi vrut să fii cel ce m-a ţintuit *de* copac.
Aș fi închis ochii ca să simt și mai bine ţintujirea
Și, iubindu-te, aș fi murit în tăcere.
Dragul, dragul meu! avutul meu cel mai de preț!
Vezi, suferințele pe care mi le-ai pricinuit mi-au fost de prisos. Mor ca și tine. Ultima și lungmea suferință m-a înghețat de moarte.
Ah, de-aș putea măcar fi ca floarea retezată, cărei mireasmă e și mai pătrunzătoare, sau e «iarba cosită.
Ah, de-ai ști ce fericită sunt să mă pot gândi nu-i una din atât de multele suferințe îndurate d «mine care să nu fie datorată ție.
Și cu care să nu te pot răsplăti întorcându-ți-o ca un balsam. O, stăpâne!
REGELE
O, mlădioasă frăgezime cu mâini străpunse!
Dulce asemeni celui din urmă soare!
Fericit cel ce va putea cuprinde încântarea sub! brațele lui și săruta-o pe atât de catifelatul ei obraz!

Sunt vrăjit privindu-te, Binecuvântare

Asemănătoare aceleia a supremului soare. Care aureşte umezeala buzelor, unda ochilor; şi leagănul trandafirilor

Şi reînvie bucuria în sufletul mulţimilor pierdute în ceaţă…

Nu mai văd limpede! Ascultă ce am să-ţi spun; moartea mă grăbeşte.

PRINŢESA Nu… nu, nu muri încă!

REGELE

Moartea nu-i nimic. Dar iată-mă cuprins de cea din urmă spaimă!

Pe ce piept ţi-ai rezemat capul tău, gingăşie?

Rodul viei a fost în întregime stors şi din rănile mele nu se mai scurge decât apă.

Aş fi vrut să nu plâng, să mă ridic şi să umblu

Dar omul nu merge decât înainte şi vine ceasul când trebuie să se oprească.

Şi din ochii lui ţâşnesc apele

Acelei mări care în toate piepturile se ridică până la aceleaşi ţărmuri.

Ţi-a fost dat să farmeci inimile, augustă odraslă a cedrului.

PRINŢESA

Dărui tot ce am.

REGELE

Nu am fost nici eu lipsit de slavă! Ha! Ha!

PRINŢESA

Nu, nu râde aşa, cu gura asta care se cască întocmai ca un abis.

REGELE

Bezne! bezne!

Cheamă înapoi armata ca să-i vorbesc cu toată măreţia!

Cheamă înapoi armata ca să-i lămuresc totul, lugubru ridicat în picioare.

Noapte asupra oamenilor.

Nevolnicilor, cel mai nevolnic printre voi se aşterne somnului, Regele.

O, Pământ, primeşte-mi trupul! O, moarte, primeşte tainicu-mi suflet!

PRINŢESA

O, Cap-de-Aur, nu pleca deznădăjduit! REGELE

Ah!… ah!
PRINŢESA Ascultă, frate al meu…
Ah!
REGELE
(*Prinţesa îi pune mina pe cap*.)
PRINŢESA
Tăcere! Tăcere!
Ai putut
Pune în picioare cioburile trupului tău.
Împotrivindu-te duhului distrugerii.
Ai putut să te îndrepţi spre mine, mâhnire vie ieşind din mormântul ei ca un jupuit de viu!
Înfăţişare deplină a durerii a fost întâlnirea noastră aici, a noastră, şi unul şi altul regi.
Tu înveşmântat în sânge, eu
Cu încheieturile rupte, întinsă pe stâlp!
Beată, oarbă ca o biată omidă.
Tu mi-ai redat libertatea.
Şi acum
Nu voi îngădui să mori deznădăjduit.
Nu, să nu crezi că vei putea muri astfel.
Nu te va părăsi aceea pe care ai smuls-o pieirii
Cu gura ta smulgându-i piroanele din palmele însângerate.
Iată, aceea pe care ai mântuit-o este mai tare ca tine.
REGELE
Nu, femeie, tu nu poţi
Lua viaţa asta în părul tău.
Trăieşte! Fii regină! îţi las totul moştenire.
Aşa cum călătorul rătăcit, singur pe un ger cumplit îşi caută adăpost în pântecul înjunghiat al calului său.
Omul omenesc
Se agaţă de sânii femeii lui.
Eu nu vreau alinarea ta.
Vreau să mor singuratic!
Din nou
Ca o flacără se răsuceşte
În pieptul meu marea sete de tot…
Ah!

Fiul mamei mele

A adus cu el, aci pe pământ, o învălmăşită clocotire, aşa cum chipul lui a tras după el flacăra despletită şi pământească a părului său.

Dar acum eu, ca o mai bună mamă, deşi eu însumi prunc neînduplecat, voi naşte un suflet pletos!

Sunt plin de nădejde, plin de nădejde, plin de năzuinţe!

N-ai să poţi dejghioca sufletul acesta tare cu unghiile tale de femeie;

Din nou, acest suflet umple hamul lui de fier. Şi din nou, ahl din nou ochii mei văd!

(*Soarele, gata să apună, umple toată scena cu o imensă lumină roşie.*)

O, soare! Tu

Singura mea dragoste! Văgăună de foc, abis, sânge, sânge. O! Poartă! Aur, aur! Soarbe-mă, mânie!

PRINŢESA Setea, ce înverşunări îi dă!

REGELE

Văd!

Şi o mireasmă de viorele îmi îmboldeşte sufletul să se destrame.

PRINŢESA

Gap-de-Aur, gândeşte-te la mine! REGELE

O, Tată!

Vino! Zâmbet, aşterne-te peste mine!

Aşa cum culegătorii de struguri ies din cramă, val, prin toate porţile.

La fel, sângele meu îţi iese înainte, ţâşnind triumfător din toate rănile trupului meu!

Mă sting! Cine va povesti

Cum, în clipa stingerii, cu braţele larg deschise, am ţinut soarele pe pieptul meu ca pe o roată?

O, prinţ al slavilor albastre, înveşmântat în glorie.

Piept la piept, te contopeşti cu sângele meu pământesc! Soarbe pe rob!

O, leu, te culcă peste mine! O, vultur, mă strânge în ghearele tale!

PRINŢESA

A murit!

Rămăşiţe trupeşti, odihniţi în aurul ce nu cunoaşte vătămare.

(*Tăcere.*)

Îmi amintesc totul, iernile, serbările, Neamurile, vremea de veselie şi de cernire, timpurile, ţinuturile

Şi veşmintele mele din Jacra de chiparos. O, Prinţe! O, Stăpâne! Rege al oamenilor!

(*Pauză*. *Paşi*. *Zvon de glasuri în dosul scenei*. *Intră Căpetenia oştii a doua*, *urinat de alţi ofiţeri*.)

CĂPETENIA Aici?

CĂPITANUL Acolo, pe piatra din mijloc.

CĂPETENIA

Nu îndrăznesc să mă apropii. Monarhia odihneşte în beznele astea.

CĂPITANUL Acolo se află.

CĂPETENIA Dar cine mai e? Aţi lăsat pe cineva să-l vegheze?

CĂPITANUL Pe nimeni.

CĂPETENIA

Pe nimeni? Dar deslușesc nişte mâini şi parcă un chip. Priveşte.

UN OFIŢER Da, e cineva la căpătâi.

CĂPITANUL

De necrezut. I-am văzut pe toţi plecând înainte ca eu să alerg să vă ies înainte.

CĂPETENIA

Ei! E cineva viu în umbra copacilor şi a nopţii?

OFIŢERUL Niciun răspuns.

CĂPETENIA Să înaintăm…

(*Se apropie cu toţii*.)

OFIŢERUL

O femeie!

AL DOILEA OFIŢER Leşinată sau moartă.

CĂPETENIA

Ajutoraţi-o! Vedeţi dacă mai trăieşte. Iar eu mă voi apleca Peste cel ce zace aci Atât de galben la faţă…

(*Pune mâna pe pieptul Regelui*.) 220

PRINŢESA Ah!

ÎNTÂIUL OFIŢER Mai trăieşte?

AL DOILEA OFIŢER Da. Şi-şi vine în fire.

CĂPETENIA Amândoi mai sunt în viaţă.

ÎNTÂIUL OFIŢER Să fie cu putinţă?

CĂPETENIA

O rămăşiţă de viaţă, ca într-o spuză. Mădularele lui sunt moarte dar inima îi mai freamătă mărunt. Px iviţi.

AL DOILEA OFIŢER Da… mişcă buzele.

ÎNTÂIUL OFIŢER

Vorbiţi-i, poate vă mai aude şi, la auzul vorbelor noastre, să-şi redobândească şi el pe ale sale.

CĂPETENIA

Rege, sunt căpetenia celei de a doua oştiri care trebuia să sprijine pe cea dintâi. Ai vreo poruncă să-mi dai?

Ea… ea să fie…

REGELE

CĂPETENIA M-ai auzit?

REGELE Ea… ea să fie…

CĂPETENIA Ce să fie ea?

ÎNTÂIUL OFIŢER Sfârşeşte gândul, Sire!

REGELE

Re…

(*Moare*.) CĂPETENIA Odihneşte, Rege!

ÎNTÂIUL OFIŢER gea spus?

AL DOILEA OFIŢER *Regină*. Am auzit limpede.

CĂPETENIA „Ea să fie Regină”? (*Un alt ofiţer care sprijină pe Prinţesă exclamă*:)

OFIŢERUL Priviţi! Ce lucru groaznic şi ciudat!

UN ALTUL înile ei sângera.

UN ALTUL Găurite dintr-o parte până în cealaltă.

CĂPETENIA

Cine poate fi? „Ea să fie Regină!” Cineva dintre voi a mai întâlnit făptura asta sălbatică?

Nu.

ÎNTÂIUL OFIŢER UN GLAS

Eu cunosc

Acest chip

După cât pot să-mi dau seama în îngrămădirile de umbră ale jumătăţii de beznă

Chipul este…

CĂPETENIA

Al cui?

(*Prinţesa îşi revine în fire. Omul se apropie şi se uită la ea*.)

OMUL
Nu ştiu… Nu mai ştiu.
PRINŢESA
Cine sunteţi voi? Daţi-mi drumul! (*Se desprindeşi cade*.)
CINEVA Vorbeşte limba noastră.
17 – Teatru
CĂPETENIA
Ridicaţi-o cu toată cinstirea. (*El însuşi o ridică şi o susţine* în *braţele lui*.)!
Făptură necunoscută, mă auzi?
PRINŢESA Da.
CĂPETENIA Cine eşti?
PRINŢESA
De ce să mă ascund? Fostul vostru rege pe care el l-a ucis…
Fiica lui? Eu sunt.
CĂPETENIA
PRINŢESA
CĂPETENIA
Gap-de-Aur
Porunceşte să ne fii Regină.
PRINŢESA El a spus-o?
CĂPETENIA El a spus-o şi îndată şi-a dat sufletul.
PRINŢESA Fie cum el a vrut.
CĂPETENIA
Şi ceea ce a vrut el şi noi vrem. PRINŢESA
Grăbiţi-vă atunci. îmbrăcaţi-mă în veşminte de Regină.
CĂPETENIA în veşmintele…
PRINŢESA
În veşmintele încoronării. Aduceţi coroana şi buzduganul.
CĂPETENIA
Cineva să alerge şi să le aducă. Tezaurul se află în chervane.
(*Un ofiţer iese în grabă*. *Căpetenia se uită la prinţesă*.)
Sunt uimit să te văd, Regină! PRINŢESA
După ce am fost izgonită din patrie
Am rătăcit prin aceste locuri
Şi în ele am trăit.
Dar nu mă văzuseşi mai înainte niciodată?
CĂPETENIA Niciodată.

PRINŢESA îmi vei fi de credinţă?
CĂPETENIA Da, Regină 1
17»
PRINŢESA
Toate sunt bune.
(*Mai mulţi soldaţi intru aducând veşmintele de incor n-are*.)
Acestea sunt lucrurile pe care le-am cerut?
CĂPETENIA Da!
PRINŢESA
Trebuie să ţineţi locul slujitoarelor mele, soldaţi! Nu mai am putere.
CĂPETENIA Tu, sprijin-o de cealaltă subsuoară.
(*I se prezintă*, *unele după altele*, *lucrurile din care alcătuieşte veşmintul încoronării*.)
ÎNTÂIUL OFIŢER Cămaşa cea lungă, albă, ca a preotului în altar (*O îmbracă în ea*.) PRINŢESA
L-am văzut…
CĂPETENIA Aşa e, în cele din urmă clipe ale vieţii lui.
PRINŢESA
O dorinţă trăia încă în el. Da, cu siguranţă mai era o dorinţă în el… Rochia…
AL DOILEA OFIŢER Iat-o.
PRINŢESA
Ascunde-mă sub veşmântul de Regină. (*I se trece rochia pe cap*.)
Mânecile. Uşor, uşor, dragii mei. Ah!
Aveţi răbdare. Braţele mele sunt parcă ruginite.
CĂPETENIA Regină, întinde piciorul.
(*Ofiţerii* îi *scot încălţările din piei de sălbăticiuni ţi-i pun o sandală*.)
AL TREILEA OFIŢER
Iată, sunt scoase încălţările surghiunului. CĂPETENIA
Şi înlocuite cu sandale împărăteşti cu cureluşe de aur.
(*Ofiţerii fac acelaşi lucru cu celălalt picior*.) PRINŢESA
Ce-a mai rămas? Aruncaţi-mi mantia pe umeri. Repede. Nu-i timp de pierdut. Prindeţi-o aici. Şi tu, pune-mi coroana pe cap!
CĂPETENIA Fii regina noastră!
(*îi pune coroana pe cap*.)

PRINŢESA

Buzduganul. (*îi este dat.*) Cum să-l pot ţine? (*Căpeteniei*:) Priveşte mina mea.

(*O întoarce cu greu pe o parte şi pe cealaltă.*)

CĂPETENIA Sângera!

PRINŢESA Biată mina!

(*O priveşte cu un soi de zâmbet.*)

Am fost ţintuită!

CĂPETENIA Ţintuită?

PRINŢESA

Află că mi-au fost ţintuite mâinile. La ce folosesc ele? Ţintuită ca o pasăre a nopţii, Ga pomul care-i răstignit ca să dea roade mai multe.

CĂPETENIA

Ai suferit o mare înjosire! PRINŢESA

Nu pot ţine buzduganul de aur. Şi totuşi trebuie să-l ţin. Ajută-mă. Sprijină-mi pumnul cu mina ta. Ca să-l ţin drept.

(*Ia buzduganul.*)

CĂPETENIA Slavă ţie, Regină!

TOŢI

Slavă!

PRINŢESA

Vălurile care se îngrămădesc din văzauhul negru îngăduie să se mai zărească, pe jumătate.

Procurorul Regalităţii.

Conducătorul de oameni, purtătorul de clopot al tribului.

Eu, femeie, acoperită de această învelitoare plină de strălucire.

Nimic nu lipseşte, nici coroana, nici – târându-se jur-împrejur pe pământ – faldurile lungi ale mantiei!

Regină I

CĂPETENIA

PRINŢESA

O, cenuşă!

De ce m-am născut aşa cum sunt? Eu!

Eu sunt suverana acestui anotimp care se sfârşeşte!

Cine îmi spune regină dacă nu regina lucrurilor veştejite.

A frunzelor în clipa în care vâslesc în văzduhul prăfuit?

Iată, ceaţa a şi început să înece văile şi, sus pe cer, tot prin vălurile ei, străluceşte

Luna ca un deget cocârjat cu unghia crestată.

Duceţi-mă.

CĂPETENIA Unde?

PRINŢESA

La cel ce m-a lăsat vouă moştenire. (*Se apropie de trupul Regelui.*)

O, trup riurt, nu-mi respinge acest dar pe care ţi-l aduc.

Ţie-ţi vorbesc, trup.

Asprul suflet viu pe care-l găzduiai

S-a îndepărtat de tine ca şi de mine.

Ah! eu să fi fost înzestrată cu acest suflet! Aici, în nerecunoştinţa, mai zadarnic decât zadarnic goleşte ulciorul Vărsătorului.

Dar tu, iubitule!

Fiindcă nu-i grai în stare de asemenea rostire Iată, ţie îţi fac acest din urmă dar, acum că] eşti mort.

Ajutaţi-mă să mă aplec.

(*Se apleacă cu mare greutate pe genunchi şi-l sărută pe buze, apoi se ridică.*)

Şovăi şi te zbaţi, inimă? Am fost născută ca să trăiesc. Şi mor pentru… (*Moare.*)

FNTÂIUL OFIŢER Regina a murit.

AL DOILEA OFIŢER Cum i-a căzut capul, deodată, sub coroană!

CĂPETENIA O, Regină! împărătească abia încununată!

AL TREILEA OFIŢER

Încălţările-i de aur abia dacă au foşnit pe pătui de frunze moarte.

(*Pauză. Căpetenia întinde uşor, cu evlavie, trupul Reginei pe pământ.*)

CĂPETENIA

Trei regi morţi! Întâmplări stranii!

Legile obişnuinţii sfărâmate, slăbiciunea omenească biruită, stavila lucrurilor împrăştiată! Dar strădania noastră, ajunsă la o zadarnică margine.

Se desface singură ca o cută.

Întindeţi pe Regină, în veşmintele ei regeşti, pe un scut împodobit cu stindarde. O vom lua cu noi.

Trebuie să coborâm. La apus, în dosul brazilor negri şi a

frunzişurilor zburlite.

Zarea se-ntunecă şi Memnon strigă în ceaţă!

La fel, de o sută de ori, în faţa noastră

Hyperion se va pierde în neguri înainte ca cea din urmă legiune a noastră să vadă adâncindu-se în marea neagră ghemul de flăcări.

(*Ridică trupul neînsufleţit*.)

Slăviţi picioarele acestea strălucitoare de aur care, astfel împodobite ca să nu mai umble, Vor străbate înapoi Popoarele. Cât despre noi, noi mai ştim încă să nu as tenism

231

Şi dacă vom fi loviţi de duşmani Din nou vom arăta înfricoşători colţi.

(*Goarne abia auzite*, *undeva*, *departe*.)

Să mergem! Cei ce ne-au luat-o înainte vor fi şi ajuns departe.

Înainte! Spre noi! Spre Apus!

(*Ies cu toţii*.)